

***Štvrtá správa o implementácii Európskej charty
regionálnych alebo menšinových jazykov
v Slovenskej republike***

Bratislava 2014

Európska charta regionálnych alebo menšinových jazykov (v ďalšom texte len „charta“) bola podpísaná v mene Slovenskej republiky v Štrasburgu 20. 2. 2001. Národná rada Slovenskej republiky vyslovila súhlas s chartou uznesením č. 1497 z 19. 6. 2001. Prezident Slovenskej republiky ju ratifikoval 20. 7. 2001 a ratifikačná listina bola uložená a zaregistrovaná u depozitára, generálneho tajomníka Rady Európy, 5. 9. 2001. Pre Slovenskú republiku charta nadobudla platnosť 1. januára 2002 na základe článku 19 ods. 2 charty. Text charty bol publikovaný v Zbierke zákonov pod číslom 588/2001.

Pri uložení ratifikačnej listiny urobila Slovenská republika vyhlásenie, ktoré znie:

1. Slovenská republika vyhlasuje, že prijatú chartu bude uplatňovať v súlade s Ústavou Slovenskej republiky a príslušnými medzinárodnými dohovormi, ktoré zaručujú rovnosť občanov pred zákonom bez ohľadu na ich pôvod, rasu, náboženstvo alebo národnosť, s cieľom podporovať európske jazykové dedičstvo bez ujmy na používaní štátneho jazyka.

2. Slovenská republika vyhlasuje podľa článku 1 písm. b) charty, že pojem „územie, na ktorom sa používa regionálny alebo menšinový jazyk," sa vzťahuje na obce podľa nariadenia vlády Slovenskej republiky č. 221/1999 Z. z., ktorým sa vydáva zoznam obcí, v ktorých občania Slovenskej republiky, patriaci k národnostnej menšine tvoria najmenej 20 % obyvateľstva z 25. augusta 1999, a to vrátane uplatňovania jej článku 10.

3. Podľa článku 3 ods. 1 charty „regionálnymi alebo menšinovými jazykmi" v Slovenskej republike sú jazyky: bulharský, český, chorvátsky, maďarský, nemecký, poľský, rómsky, rusínsky a ukrajinský; uplatňovanie ustanovení charty podľa jej článku 2 ods. 2, ak ide o

bulharský, český, chorvátsky, nemecký, poľský a rómsky jazyk:

článok 8 ods. 1 písm. a) bod iii, písm. b) bod iii, písm. c) bod iii, písm. d) bod iii, písm. e) bod ii, písm. f) bod ii, písm. g), h), i);

článok 9 ods. 1 písm. a) body ii a iii, písm. b) body ii a iii, písm. c) body ii a iii, písm. d);

článok 10 ods. 1 písm. a) body iii a iv, ods. 2 písm. b), c), d), f), g), ods. 3 písm. c), ods. 4 písm. a), c), ods. 5;

článok 11 ods. 1 písm. a) bod iii, písm. b) bod ii, písm. c) bod ii, písm. d), písm. e) bod i, písm. f) bod ii, ods. 2 a 3;

článok 12 ods. 1 písm. a), b), c), d), e), f), g), ods. 2 a 3;

článok 13 ods. 1 písm. a), b), c), ods. 2 písm. c);

článok 14 písm. a);

článok 14 písm. b) len pre český, nemecký a poľský jazyk;

rusínsky a ukrajinský jazyk:

článok 8 ods. 1 písm. a) bod ii, písm. b) bod ii, písm. c) bod ii, písm. d) bod ii, písm. e) bod ii, písm. f) bod ii, písm. g), h), i);

článok 9 ods. 1 písm. a) body ii a iii, písm. b) body ii a iii, písm. c) body ii a iii, písm. d), ods. 3;

článok 10 ods. 1 písm. a) body iii a iv, ods. 2 písm. b), c), d), f), g), ods. 3 písm. c), ods. 4 písm. a), c), ods. 5;

článok 11 ods. 1 písm. a) bod iii, písm. b) bod ii, písm. c) bod ii, písm. d), písm. e) bod i, písm. f) bod ii, ods. 2 a 3

článok 12 ods. 1 písm. a), b), c), d), e), f), g), ods. 2 a 3;

článok 13 ods. 1 písm. a), b), c), ods. 2 písm. c);

článok 14 písm. a);
článok 14 písm. b) len pre ukrajinský jazyk;

maďarský jazyk:

článok 8 ods. 1 písm. a) bod i, písm. b) bod i, písm. c) bod i, písm. d) bod i, písm. e) bod i, písm. f) bod i, písm. g), h), i);

článok 9 ods. 1 písm. a) body ii a iii, písm. b) body ii a iii, písm. c) body ii a iii, písm. d), ods. 2 písm. a), ods. 3;

článok 10 ods. 1 písm. a) bod ii, ods. 2 písm. a), b), c), d), f), g), ods. 3 písm. b), c), ods. 4 písm. a), c), ods. 5;

článok 11 ods. 1 písm. a) bod iii, písm. b) bod ii, písm. c) bod ii, písm. d), písm. e) bod i, písm. f) bod i, ods. 2 a 3;

článok 12 ods. 1 písm. a), b), c), d), e), f), g), ods. 2 a 3;

článok 13 ods. 1 písm. a), b), c), ods. 2 písm. c);

článok 14 písm. a), b).

4. Slovenská republika vyhlasuje, že článok 8 ods. 1 písm. e) bod i sa vzťahuje na prípravu pedagógov, teológov, kultúrnych a osvetových pracovníkov bez ujmy na výučbe v štátnom jazyku s tým, že väčšina predmetov vrátane profilových sa zabezpečuje v menšinovom jazyku pri rešpektovaní právnych noriem Slovenskej republiky v oblasti vysokého školstva.

5. Slovenská republika vyhlasuje, že článok 10 ods. 1 písm. a) bod ii, článok 10 ods. 2 písm. a) a článok 10 ods. 3 písm. b) sa budú interpretovať bez ujmy na používaní štátneho jazyka podľa Ústavy Slovenskej republiky a v súlade s právnym poriadkom Slovenskej republiky.

6. Slovenská republika vyhlasuje, že článok 12 ods. 1 písm. e) a článok 13 ods. 2 písm. c) možno použiť, ak účinky jeho použitia neodporujú iným ustanoveniam právneho poriadku Slovenskej republiky o zákaze diskriminácie občanov Slovenskej republiky v pracovnoprávných vzťahoch na území Slovenskej republiky.

Slovenská republika prijala veľmi ambiciózne záväzky, keďže vybrala od 49 do 53 ustanovení (minimum je 35 ustanovení) z tretej časti charty pre deväť menšinových jazykov: bulharský, český, chorvátsky, maďarský, nemecký, poľský, rómsky, rusínsky a ukrajinský. Jazyky sú z hľadiska vybraných ustanovení rozdelené do troch skupín: 1) maďarský, 2) rusínsky a ukrajinský, 3) ostatné jazyky.

V zmysle ustanovení IV. časti charty (Uplatňovanie charty) sa zmluvným stranám podľa článku 15 ods. 1 (Pravidelné správy) ukladá povinnosť predkladať generálnemu tajomníkovi Rady Európy vo forme, ktorú určí Výbor ministrov, správu o svojej politike v zmysle časti II. tejto charty a o opatreniach, ktoré uskutočnili na zabezpečenie ustanovení časti III., ktoré prijali. Prvá správa sa musí predložiť do roka po nadobudnutí platnosti charty pre danú zmluvnú stranu a následné správy v trojročných intervaloch po prvej správe. Zmluvné strany v súlade s článkom 15 ods. 2 charty svoje správy zverejnia.

Vláda Slovenskej republiky prerokovala a schválila prvú Správu o implementácii Európskej charty regionálnych alebo menšinových jazykov v Slovenskej republike uznesením č. 1114 z 26. 11. 2003. Následne bola správa 5. 12. 2003 predložená generálnemu tajomníkovi Rady Európy. V súlade s článkom 16 ods. 1 (Kontrola správ) bola správa Slovenskej republiky predmetom preskúmania výboru expertov, ktorý prijal hodnotiacu správu o implementácii charty Slovenskou republikou 23. 11. 2005. Prvé kolo monitorovania úrovne implementácie

charty Slovenskou republikou sa ukončilo prijatím odporúčania RecChL (2007)1 Výboru ministrov Rady Európy o uplatňovaní charty na Slovensku dňa 21. 2. 2007.

Druhú správu o implementácii charty prerokovala a schválila vláda Slovenskej republiky uznesením č. 371 zo 4. 6. 2008. Následne bola správa 30. 7. 2008 predložená generálnemu tajomníkovi Rady Európy. Na základe predloženej správy a poznatkov získaných počas návštevy delegácie Výboru expertov na Slovensku (12. – 13. 2. 2009) Výbor expertov prijal hodnotiacu správu o implementácii charty jazykov Slovenskou republikou 24. 4. 2009. Druhé kolo monitorovania úrovne implementácie charty Slovenskou republikou sa ukončilo prijatím odporúčania RecChL (2009) 6 o uplatňovaní charty na Slovensku dňa 18. 11. 2009.

Tretiu správu o implementácii Európskej charty regionálnych alebo menšinových jazykov v Slovenskej republike schválila vláda Slovenskej republiky svojim uznesením č. 7 dňa 11. januára 2012. Výbor expertov prijal hodnotiacu správu na svojom plenárnom zasadnutí dňa 21.6.2012 (MIN-LANG(2012)8). Tretie kolo monitorovania úrovne implementácie charty Slovenskou republikou sa ukončilo prijatím odporúčania CM/RecChL(2013)2 o uplatňovaní charty na Slovensku dňa 30. 1. 2013.

Z iniciatívy Sekretariátu Európskej charty regionálnych alebo menšinových jazykov Rady Európy sa konal v dňoch 29. – 30. apríla 2014 v Bratislave Implementačný okrúhly stôl k Správe o priebehu a výsledkoch tretieho kola monitorovania úrovne implementácie Európskej charty regionálnych alebo menšinových jazykov v Slovenskej republike. Podujatie organizačne zabezpečili Rada Európy a Úrad splnomocnenca vlády SR pre národnostné menšiny. Cieľom okrúhleho stola bola najmä otvorená diskusia o stave a pokroku, ktorý bol dosiahnutý v doterajšom procese implementácie jazykovej charty. Členovia výboru expertov ocenili konštruktívny dialóg nielen so zástupcami štátnej správy, ale najmä s predstaviteľmi národnostných menšín: maďarskej, ukrajinskej, rusínskej, rómskej, nemeckej, chorvátskej, poľskej a bulharskej, ktorí sa okrúhleho stola zúčastnili.

Štvrtá správa o implementácii charty Slovenskou republikou je vypracovaná v súlade s metodickým pokynom stanovujúcim revidovanú osnovu následných periodických správ predkladaných zmluvnými stranami charty, ktorý bol prijatý Výborom ministrov Rady Európy 6. 5. 2009 (MIN-LANG (2009) 8). Reflektuje aj odporúčania obsiahnuté v tretej hodnotiacej správe.

Východiskom pri vypracúvaní správy bolo odporúčanie Výboru ministrov Rady Európy o uplatňovaní charty Slovenskom, ako aj hodnotiacia správa Výboru expertov. Štvrtá správa o implementácii charty Slovenskou republikou obsahuje aktualizované a komplexné informácie o stave a situácii regionálnych alebo menšinových jazykov na Slovensku. Je zameraná predovšetkým na prezentáciu aktuálneho stavu a vývoja legislatívy ako i spoločenskej praxe v oblasti ochrany a podpory regionálnych alebo menšinových jazykov.

I. ČASŤ

Všeobecné otázky vyplývajúce z hodnotenia správy

Počet osôb používajúcich regionálne alebo menšinové jazyky

12. Výbor expertov vyzýva slovenské úrady k tomu, aby prijali v spolupráci s užívateľmi jazyka kroky smerujúce k zberu spoľahlivých údajov o počte osôb hovoriacich regionálnymi alebo menšinovými jazykmi a o ich geografickom rozdelení. Toto je možné uskutočniť napríklad realizáciou sociologických prieskumov týkajúcich sa všetkých lingvistických skupín alebo použitím miestnych/samosprávnych ukazovateľov, akými sú existencia menšinových asociácií, podujatí, školstva alebo počet predplatiteľov printových médií v príslušnom jazyku.

Hlavným zdrojom údajov o počte príslušníkov národnostných menšín v Slovenskej republike je sčítanie obyvateľov, domov a bytov. V súlade s nariadením Európskeho parlamentu a rady (ES) č. 763/2008 z 9. júla 2008 o sčítaní obyvateľov, domov a bytov sa konalo sčítanie obyvateľov, domov a bytov v Slovenskej republike v roku 2011 na základe zákona č. 263/2008 Z. z. o sčítaní obyvateľov, bytov a domov v roku 2011 a ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. V zmysle § 4 ods. 1 citovaného zákona sa sčítanie vykonalo na celom území Slovenskej republiky k 21. máju 2011. Rozhodujúcim okamihom sčítania bola polnoc z piatka 20. mája 2011 na sobotu 21. mája 2011.

Národnosťou sa pri sčítaní rozumela príslušnosť osoby k národu, národnostnej alebo etnickej menšine. Pre určenie národnosti nebola rozhodujúca materinská reč, ani reč, ktorú občan prevažne používa alebo lepšie ovláda, ale jeho vlastné rozhodnutie o príslušnosti k národu, národnostnej alebo etnickej menšine. Národnosť detí do 15 rokov sa uvádzala podľa rodičov. Ak sa rodičia hlásili k rôznym národnostiam, uviedla sa národnosť podľa jedného z nich (na základe vzájomnej dohody rodičov). Ako materinský jazyk sa zisťoval jazyk, ktorým prevažne hovorili rodičia s obyvateľom v jeho detstve. V prípade rozdielnych jazykov rodičov sa zapísal ten, ktorým s dieťaťom hovorila matka. Údaj o materinskom jazyku nemusel byť zhodný s údajom o národnosti.¹

Najčastejšie používaný jazyk na verejnosti je jazyk, ktorý obyvateľ v súčasnosti najčastejšie používa v zamestnaní alebo škole, bez ohľadu na to, či pracuje alebo študuje v SR alebo v zahraničí. Najčastejšie používaný jazyk v súkromí je jazyk, ktorý obyvateľ v súčasnosti najčastejšie používa doma. Najčastejšie používaný jazyk sa zisťoval prvýkrát v sčítaní v roku 2011.

Pri sčítaní obyvateľov, domov a bytov sa prihliadalo aj na práva príslušníkov národnostných menšín. § 5 ods. 3 a 4 zákona č. 263/2008 Z. z. o sčítaní obyvateľov, bytov a domov v roku 2011 a ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov ustanovuje nasledovné: „(3) Sčítacie tlačivá sa okrem štátneho jazyka vyhotovujú aj v jazyku maďarskom, rómskom, rusínskom a ukrajinskom v listinnej forme a v elektronickej forme a v jazyku anglickom v elektronickej forme.

(4) Pre počet tlačív vyhotovených v listinnej forme v jazykoch uvedených v odseku 3 sú smerodajné štatistické údaje o počte štátnych občanov patriacich k národnostným menšinám získané zo sčítania obyvateľov, domov a bytov v roku 2001.“

¹ Zdroj:

http://www.statistics.sk/webdata/scitanie/def_sr/run.html

Sčítacie formuláre v jazykoch národnostných menšín boli k dispozícii vo všetkých obciach, kde podľa údajov sčítania obyvateľov, bytov a domov v roku 2001 žijú príslušníci národnostných menšín, bez ohľadu na to, či ide o obec, ktorá je vymedzená zákonom o používaní jazykov národnostných menšín, t. j. o obec, v ktorej najmenej 20% obyvateľstva obce tvoria občania Slovenskej republiky, ktorí sú osobami patriacimi k národnostnej menšine. V súčasnosti sa vychádza z údajov posledného sčítania obyvateľov, bytov a domov z roku 2011. Údaje zo sčítania obyvateľov, bytov a domov z roku 2011 s ohľadom na počet príslušníkov národnostných menšín sú nasledovné:

Národnostné zloženie	80,7 % slovenská	4 352 775
	8,5 % maďarská	458 467
	2,0 % rómska	105 738
	0,6 % česká	30 367
	0,6 % rusínska	33 482
	0,1 % ukrajinská	7 430
	0,1 % nemecká	4 690
	0,1 % poľská	3 084
	0,1 % moravská	3 286
	0,03% ruská	1 997
	0,02 % bulharská	1 051
	0,02 % chorvátska	1 022
	0,01% srbská	698
	0,01 % židovská	631
	0,2 % ostatné	9 825
	7 % nezistená	382 493
Spolu	100 %	5 379 036

V súvislosti s oficiálnym údajom o počte príslušníkov rómskej národnostnej menšiny vyplývajúcim zo sčítania obyvateľov, bytov a domov v roku 2011 poznamenávame, že reálny počet Rómov na Slovensku je niekoľkonásobne väčší: podľa odhadu odborníkov cca. 350 000 až 500 000. V Atlase rómskych komunít 2013 bolo identifikovaných cca. 402 840 Rómov, t. j. osôb, ktorí sú považovaní okolím za Rómov.²

² Bližšie informácie:
http://www.minv.sk/?atlas_2013

20%-ný prah

21. Výbor expertov opakovane uvádza, že slovenské orgány by mali určiť, aké absolútne „číslo obyvateľov, ktorí hovoria regionálnymi alebo menšinovými jazykmi“ (článok 10) považujú za dostatočné pre aplikáciu záväzkov z článku 10 s ohľadom na bulharčinu a poľštinu aspoň v jednej obci pre každý z týchto jazykov. Mali by tiež zvažovať podobné flexibilné a konkrétne opatrenia „podľa situácie týkajúcej sa každého jazyka“ s ohľadom na iné jazyky s cieľom zabezpečiť konzistentnú a stabilnú implementáciu článku 10.

Základným dokumentom upravujúcim práva príslušníkov národnostných menšín je Ústava Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“). V čl. 34 ods. 1 a 2 ústavy je upravené právo na všestranný rozvoj, najmä právo spoločne s inými príslušníkmi národnostnej menšiny alebo etnickej skupiny rozvíjať vlastnú kultúru, právo rozširovať a prijímať informácie v ich materinskom jazyku, združovať sa v národnostných združeniach, zakladať a udržiavať vzdelávacie a kultúrne inštitúcie, právo na vzdelanie v jazykoch národnostných menšín, právo používať jazyk národnostnej menšiny v úradnom styku a právo zúčastňovať sa na riešení vecí týkajúcich sa národnostných menšín a etnických skupín.

Legislatívny rámec používania jazykov národnostných menšín v zmysle ústavnej úpravy dopĺňajú ďalšie všeobecne záväzné právne predpisy, a to najmä:

- zákon č. 184/1999 Z. z. o používaní jazykov národnostných menšín v znení neskorších prepisov (ďalej len „zákon č. 184/1999 Z. z.“),
- zákon č. 270/1995 Z. z. o štátnom jazyku Slovenskej republiky v znení neskorších prepisov (ďalej len „zákon č. 270/1995 Z. z.“),
- nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 535/2011 Z. z., ktorým sa vykonávajú niektoré ustanovenia zákona č. 184/1999 Z. z. o používaní jazykov národnostných menšín v znení neskorších predpisov (ďalej len „nariadenie vlády č. 535/2011 Z. z.“),
- nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 221/1999 Z. z., ktorým sa vydáva zoznam obcí, v ktorých občania patriaci k národnostnej menšine tvoria najmenej 20 % obyvateľstva v znení nariadenia vlády Slovenskej republiky č. 534/2011 Z. z. (ďalej len „nariadenie vlády č. 534/2011 Z. z.“). K jednotlivým názvom obcí boli pripojené ich označenia v jazykoch národnostných menšín. Tým sa ustanovil nový oficiálny zoznam označení obcí v jazykoch národnostných menšín. Na účel spracúvania zoznamu označení obcí v jazykoch národnostných menšín bola ustanovená odborná pracovná skupina zložená z historikov a jazykovedcov ovládajúcich jazyky príslušných národnostných menšín.

Najkomplexnejšia úprava práva na používanie jazykov národnostných menšín je obsiahnutá v zákone č. 184/1999 Z. z. V roku 2011 došlo ku komplexnej revízii vnútroštátnych právnych predpisov v oblasti používania jazykov národnostných menšín vrátane zákona č. 184/1999 Z. z.. Pri novelizácii zákona č. 184/1999 Z. z. z roku 2011 sa čiastočne zohľadnili aj odporúčania Benátskej komisie. Predmetné odporúčanie vzťahujúce sa na možnosť komunikácie v menšinovom jazyku aj v obciach, ktoré nedosahujú 20 % hranicu, sa zapracovalo do textu zákona č. 184/1999 Z. z. v prípade ústnej komunikácie a zároveň sa znížila hranica na používanie jazykov národnostných menšín na 15 % podľa dvoch po sebe nasledujúcich sčítaní obyvateľov.

Zákon č. 184/1999 Z. z. v nadväznosti na ústavnú úpravu, ustanovuje osobnú pôsobnosť pri práve používania jazykov národnostných menšín: podľa § 1 ods. 1 právo používať jazyk národnostnej menšiny má občan Slovenskej republiky, ktorý je osobou patriacou k

národnostnej menšine. Citovaný zákon v § 1 ods. 2 ustanovuje, čo sa rozumie pod pojmom jazyk národnostnej menšiny: ide o kodifikovaný alebo štandardizovaný jazyk tradične používaný na území Slovenskej republiky jej občanmi patriacimi k národnostnej menšine, ktorý je odlišný od štátneho jazyka; jazykom menšiny je bulharský jazyk, český jazyk, chorvátsky jazyk, maďarský jazyk, nemecký jazyk, poľský jazyk, rómsky jazyk, rusínsky jazyk a ukrajinský jazyk.

Predmetom zákona č. 184/1999 Z. z. je predovšetkým používanie jazykov národnostných menšín v úradnom styku, označenia v jazyku národnostných menšín, miestne referendum o zmene označenia obce v jazykoch menšín, informovanie v jazykoch národnostných menšín, právomoci Úradu vlády Slovenskej republiky na úseku používania jazykov národnostných menšín a správne delikty na úseku používania jazykov národnostných menšín.

Zákon č. 184/1999 Z. z. má územne obmedzenú pôsobnosť, pretože väčšina jeho ustanovení sa vzťahuje výlučne na územie obcí, ktoré sú uvedené v nariadení vlády č. 534/2011 Z. z. V niektorých ďalších ustanoveniach zákon iba odkazuje na iné existujúce právne predpisy. Výnimku z územne obmedzenej pôsobnosti zákona tvoria dve nové ustanovenia, a to ods. 8 v § 2, ktorý príslušnej národnostnej menšine umožňuje používanie jazyka národnostnej menšiny v ústnej komunikácii so zamestnancom orgánu verejnej správy (za podmienky, že s tým zamestnanec orgánu verejnej správy a osoby zúčastnené na konaní súhlasia) aj mimo územia obcí uvedených v nariadení vlády č. 534/2011 Z. z. Druhým ustanovením v zákone č. 184/1999 Z. z., ktoré nie je viazané na územie obcí uvedených v nariadení vlády č. 534/2011 Z. z., resp. neodkazuje na už existujúcu právnu úpravu, je odsek 5 v § 4, týkajúci sa používania označení geografických objektov v publikáciách a na iných miestach, kde sa používajú jazyky národnostných menšín.

Nariadenie vlády č. 535/2011 Z. z., ktoré nadobudlo účinnosť 1. januára 2012, je vykonávacím predpisom k zákonu č. 184/1999 Z. z. a upravuje podrobnosti v súvislosti s informovaním o možnosti používania jazykov národnostných menšín v úradnom styku a v súvislosti s formou dvojjazyčných úradných dokumentov. Niektoré pravidlá používania jazykov národnostných menšín upravuje zákon č. 270/1995 Z. z., ktorého hlavným predmetom je úprava používania štátneho jazyka. V zmysle čl. 6 ods. 1 ústavy na území Slovenskej republiky je štátnym jazykom slovenský jazyk. Podľa § 1 ods. 4 zákona č. 270/1995 Z. z. ak tento zákon neustanovuje inak, na používanie jazykov národnostných menšín a etnických skupín sa vzťahujú osobitné predpisy; zákon č. 270/1995 Z. z. má základné prednostné postavenie pred zákonom č. 184/1999 Z. z. V prípade, ak zákon č. 270/1995 Z. z. prizná zákonu č. 184/1999 Z. z. postavenie osobitného predpisu, nadobúda v tejto konkrétnej oblasti zákon č. 184/1999 Z. z. prednostné postavenie.

Ďalšie zákony upravujúce používanie jazykov národnostných menšín sa zaoberajú rôznymi oblasťami, ako napr. správne konanie, občianske súdne konanie, trestné konanie, voľby, školstvo, meno a priezvisko, matrika, televízne a rozhlasové vysielanie a pod.

Výbor expertov dôrazne vyzýva slovenské úrady k tomu, aby v spolupráci s užívateľmi jazykov určili, v ktorých oblastiach už tradične žijú osoby hovoriace regionálnym alebo menšinovým jazykom v dostatočnom počte v zmysle záväzkov, ktoré sa Slovenská republika zaviazala splniť podľa článku 10, ktoré ale v týchto prípadoch nedosahujú 20%-ný prah, a aby vo všetkých týchto oblastiach aplikovali záväzky vyplývajúce z článku 10.

Prehľad bývajúceho obyvateľstva Slovenskej republiky podľa národností – zastúpenie v jednotlivých krajoch (Zdroj: Štatistický úrad Slovenskej republiky, sčítanie obyvateľov, domov a bytov v roku 2011):

	Slovenská národnosť	Maďarská národnosť	Rómska národnosť	Česká národnosť	Rusínska národnosť	Ukrajinská národnosť	Ostatná a nezistená
Bratislavský kraj	543 573 (90,2%)	23 888 (4,0%)	767 (0,1%)	6 820 (1,1%)	880 (0,1%)	627 (0,1%)	25 881 (4,4%)
Trnavský kraj	394 902 (71,2%)	120 784 (21,8%)	3 048 (0,5%)	3 259 (0,6%)	104 (0,0%)	233 (0,0%)	32 411 (5,7%)
Trenčiansky kraj	545 535 (91,8%)	797 (0,1%)	574 (0,1%)	4 106 (0,7%)	116 (0,0%)	222 (0,0%)	42 978 (7,1%)
Nitriansky kraj	473 269 (68,6%)	169 460 (24,6%)	3 987 (0,6%)	3 262 (0,5%)	103 (0,00)	275 (0,0)	39 511 (5,6%)
Žilinský kraj	641 602 (93,1%)	553 (0,1%)	2 264 (0,3%)	4 195 (0,6%)	182 (0,0%)	229 (0,0%)	39 826 (5,8%)
Banskobystrický kraj	505 528 (76,5%)	67 596 (10,2%)	15 525 (2,4%)	2 941 (0,4%)	186 (0,0%)	493 (0,1%)	68 294 (10,2%)
Prešovský kraj	668 300 (82,0%)	646 (0,1%)	43 097 (5,3%)	2 610 (0,3%)	28 835 (3,5%)	3 714 (0,5%)	67 325 (8,1%)
Košický kraj	580 066 (73,3%)	74 743 (9,4%)	36 476 (4,6%)	3 174 (0,4%)	3 076 (0,4%)	1 637 (0,2%)	92 551 (11,5%)

Príslušníci národnostných menšín žijú v najväčšom množstve v Nitrianskom, Trnavskom, Košickom a Banskobystrickom kraji.

V Nitrianskom, Trnavskom, Banskobystrickom, Košickom a Bratislavskom kraji má najsilnejšie zastúpenie **maďarská národnostná menšina**. Pomer maďarskej menšiny v dvoch okresoch prekračuje 50 % (Dunajskostredský a Komárňanský okres).

Najvyšší pomer príslušníkov **rómskej menšiny** vykazujú v okresy Kežmarok (11,5%), Gelnica (8,9%), Vranov nad Topľou (9,04%) a Revúca (6,28%) vo východnej časti krajiny. Na úrovni krajov dosahujú Rómovia najvyšší pomer v Prešovskom kraji (5,3 %).

Príslušníci **českej národnostnej menšiny** prekračujú v ich pomere na obyvateľstvo 1 % v Bratislavskom kraji.

86% príslušníkov **rusínskej národnostnej menšiny** žije v Prešovskom kraji, ich pomer v jednom okrese (Medzilaborce) dosahuje 42,5 %.

72% všetkých príslušníkov **ukrajinskej národnostnej menšiny** žije v krajoch Prešovskom (50%) a Košickom (22%).

Príslušníci **nemeckej národnostnej menšiny** obývajú najmä Bratislavský a Košický kraj.

Príslušníci **chorvátskej národnostnej menšiny** sa sústreďujú najmä v Bratislavskom kraji (70,5% všetkých príslušníkov chorvátskej menšiny), kde v mestskej časti Jarovce tvoria 15,3% a v mestskej časti Čunovo 12,3% obyvateľstva.

Príslušníci ostatných národnostných menšín žijú roztrúsene na celom území Slovenskej republiky a dosahujú nízky podiel na celkovom počte obyvateľstva, teda nie je možné presne vymedziť geografickú oblasť, kde sa ich jazyk používa.

Ruský a srbský jazyk v Slovenskej republike

23. Výbor expertov vyzýva slovenské úrady k tomu, aby preskúmali túto situáciu v spolupráci s osobami hovoriacimi týmito jazykmi a zároveň, by výbor privítal ďalšie informácie v rámci nasledujúcej periodickej správy.

K možnosti uznania ruského a srbského jazyka ako menšinových jazykov v zmysle Európskej charty regionálnych alebo menšinových jazykov prebieha v súčasnosti intenzívna odborná diskusia medzi dotknutými ministerstvami a Úradom splnomocnenca vlády SR pre národnostné menšiny. Zástupcovia ruskej a srbskej menšiny v Slovenskej republike svoj návrh formálne predniesli prostredníctvom Výboru pre národnostné menšiny a etnické skupiny (ide o stály odborný orgán Rady vlády SR pre ľudské práva, národnostné menšiny a rodovú rovnosť, ktorá je poradným orgánom vlády SR pre oblasť ľudských práv). Návrhom sa bude zaoberať výbor ako aj rada vlády.

Podľa oficiálnych štatistík žije na Slovensku asi 2 tisíc Rusov. Rusi na Slovensku získali status národnostnej menšiny v roku 2005. Približne polovicu Rusov žijúcich na Slovensku tvoria štátni príslušníci Slovenskej republiky. Najviac ich žije v Bratislavskom, Prešovskom a Košickom kraji. Od roku 1997 pôsobí krajanový spolok - Zväz Rusov na Slovensku, ktorý pozostáva z 8 právne samostatných regionálnych organizácií krajanov. Je to Zväz Rusov v Bratislave, Obščina v Nitre, Považan v Považskej Bystrici, Ruslana v Martine, Zväz Rusov v Košiciach, Rusofili v Žiline, Zväz Rusov v Poprade a mládežnícka organizácia krajanov Iniciatíva 21. Všetky tieto spolky sú pridruženými členmi Zväzu Rusov na Slovensku, ktorý zastupuje ruských krajanov v medzinárodných organizáciách. Mimo zväzu pôsobí v Banskej Bystrici krajanová organizácia Rossija a mládežnícka – Molodaja Rossija.

Ruská národnostná menšina je zastúpená vo Výbore pre národnostné menšiny a etnické skupiny pri Rade vlády SR pre ľudské práva, národnostné menšiny a rodovú rovnosť.

Na základe kultúrno-historických väzieb a počtu osôb so srbskou národnosťou na Slovensku, získali Srbi na Slovensku v roku 2010 status národnostnej menšiny. Srbská národnostná menšina je taktiež zastúpená vo Výbore pre národnostné menšiny a etnické skupiny pri Rade vlády SR pre ľudské práva, národnostné menšiny a rodovú rovnosť.

Okrem nich na Slovensku žijú aj občania Srbska, ktorí na Slovensko prišli za účelom práce alebo štúdia alebo za svojimi rodinami. Ku koncu roka 2011 žilo na Slovensku 3 853 občanov Srbska, z toho 648 s trvalým pobytom na Slovensku. Najviac migrantov v tejto skupine, až 90%, sú držiteľmi prechodného pobytu. Podľa údajov Štatistického úradu SR približne 2/3 občanov Srbska žijúcich na Slovensku je vo veku 20-50 rokov. Muži v roku 2010 predstavovali 62% srbskej populácie. Ich podiel je najvýraznejší (66,3%) aj v najsilnejšej vekovej kategórii, 25-34 rokov. Študenti zo Srbska tvoria najväčšiu skupinu zahraničných študentov, ich počet v roku 2011 bol až 307. Srbskí migranti na Slovensku žijú relatívne roztratené. Najviac osôb je sústredených v Bratislavskom a Trnavskom kraji, pomerne atraktívny je tiež Košický región. Bratislavský kraj ponúka najviac pracovných príležitostí a pre srbských podnikateľov poskytuje vhodné podmienky (napr. aj geografické pre potreby cezhraničných obchodných stykov, sídlo mnohých inštitúcií a pod.) Nárast migrantov zo Srbska v Trnavskom regióne bol podmienený predovšetkým otvorením výrobných liniek automobiliek. Noví migranti prichádzajúci na Slovensko prichádzajú už s určitými znalosťami o Slovensku a s vedomím výhody jazykovej blízkosti. Srbskí migranti sa vyznačujú vôbec najlepšou znalosťou slovenčiny zo všetkých skupín, pričom až 82% z nich označilo svoje jazykové schopnosti ako dobré alebo veľmi dobré.

II. ČASŤ

Článok 7 – Ciele a zásady

Odsek 1

Vo vzťahu k regionálnym alebo menšinovým jazykom v oblastiach, kde sa tieto používajú, a podľa stavu jednotlivých jazykov, zmluvné strany založia svoju politiku, legislatívu a prax na týchto cieľoch a zásadách:

b Rešpektovanie geografickej oblasti každého regionálneho alebo menšinového jazyka tak, aby existujúce, prípadne pripravované administratívne rozdelenia nekládli prekážky podpore tohto regionálneho alebo menšinového jazyka.

35. ... Výbor expertov vyzýva slovenské orgány, aby v nasledujúcej periodickej správe poskytli stanovisko o tom, ako zabezpečujú, aby existujúce alebo nové administratívne členenia nepredstavovali prekážku v podpore regionálnych alebo menšinových jazykov.

V hodnotenom období neboli prijaté právne predpisy ani opatrenia, ktorými sa zmenil alebo ovplyvnil pomer obyvateľstva v oblastiach obývaných osobami patriacimi k národnostným menšinám. Naďalej je platný zákon č. 221/1996 Z. z. o územnom a správnom usporiadaní Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov. Samosprávnymi územnými celkami Slovenskej republiky sú obce a vyššie územné celky. Správnymi celkami Slovenskej republiky je 8 krajov a 79 okresov, ktoré sú územnými obvody na výkon pôsobnosti orgánov štátu.

Novelizácia zákona č. 184/1999 Z. z. o používaní jazykov národnostných menšín v znení neskorších predpisov z roku 2011 podporila možnosť komunikácie v menšinovom jazyku v obciach, ktoré nedosahujú 20 % hranicu v prípade ústnej komunikácie. Zároveň sa znížila hranica na používanie jazykov národnostných menšín na 15 % podľa dvoch po sebe nasledujúcich sčítaní obyvateľov.

c Potreba rozhodného postupu pri podpore regionálnych alebo menšinových jazykov na účel ich zachovania.

S cieľom ďalšieho inštitucionálneho posilnenia ochrany ľudských práv, vrátane práv osôb patriacich k národnostným menšinám, bol v júli 2012 vytvorený post splnomocnenca vlády SR pre národnostné menšiny, poradného orgánu vlády SR pre oblasť národnostných menšín. Splnomocnenec alebo osoba poverená plnením úloh splnomocnenca (ďalej len "splnomocnenec") v zmysle štatútu plní úlohy súvisiace so zachovaním, rozvojom a podporou práv príslušníkov národnostných menšín. Okrem iného dbá na presadzovanie medzinárodných záväzkov Slovenskej republiky v oblasti postavenia a práv príslušníkov národnostných menšín. Splnomocnenec je z titulu funkcie predsedom Výboru pre národnostné menšiny a etnické skupiny, ktorý je stály odborný orgán Rady vlády SR pre ľudské práva, národnostné menšiny a rodovú rovnosť pre oblasť implementácie Európskej charty regionálnych alebo menšinových jazykov a Rámcového dohovoru na ochranu národnostných menšín. O situácii národnostných menšín v SR vydáva každoročne správu. Jej obsahom sú i konkrétne odporúčania na zlepšovanie situácie.

39. ... Zástupcovia osôb hovoriacich menšinovým jazykom zdôraznili potrebu zákona o financovaní menšinových kultúr, ktorý v minulosti slovenské úrady iniciovali. Výbor expertov vyzýva úrady k tomu, aby pokračovali v tejto iniciatíve v spolupráci s osobami hovoriacimi regionálnymi alebo menšinovými jazykmi.

f Poskytovanie primeraných foriem a prostriedkov na vyučovanie a štúdium regionálnych alebo menšinových jazykov na všetkých vhodných stupňoch.

Jedným z najvýznamnejších nástrojov priamej podpory kultúry a jazyka národnostných menšín ako i výchovy a vzdelávania k právam národnostných menšín je program Kultúra národnostných menšín, ktorý je v gescii splnomocnenca vlády Slovenskej republiky pre národnostné menšiny.

Účel, podmienky, rozsah a spôsob poskytovania dotácií v pôsobnosti Úradu vlády Slovenskej republiky ustanovuje zákon č. 524/2010 Z. z. o poskytovaní dotácií v pôsobnosti úradu vlády Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov. Dotácie sa v rámci programu Kultúra národnostných menšín podľa par. 2 ods. 1 písm. a), b), e) zákona o dotáciách poskytujú na podporu:

- zachovania, vyjadrenia, ochrany a rozvoja identity a kultúrnych hodnôt národnostných menšín,
- výchovy a vzdelávania k právam národnostných menšín,
- interetnického a interkultúrneho dialógu a porozumenia medzi národnostnou väčšinou a národnostnými menšinami a etnickými skupinami.

V roku 2014 bolo na dotačný program Kultúra národnostných menšín vyčlenených zo štátneho rozpočtu 3 829 250 eur.

Cieľom dotačného programu Kultúra národnostných menšín je zachovanie, vyjadrenie, ochrana a rozvoj identity a kultúrnych hodnôt národnostných menšín, výchova a vzdelávanie k právam národnostných menšín, podpora interetnického a interkultúrneho dialógu a porozumenia medzi národnostnou väčšinou a národnostnými menšinami a etnickými skupinami. Gestorom programu Kultúra národnostných menšín je splnomocnenec podľa čl. 2 ods. 6 Štatútu splnomocnenca.

Program sa člení na 3 podprogramy a nasledovné priority:

1. Podpora zachovania, vyjadrenia, ochrany a rozvoja identity a kultúrnych hodnôt národnostných menšín
 - 1.1. edičná činnosť, podpora periodickej a neperiodickej tlače, zvukových a multimediálnych nosičov a elektronických výstupov,
 - 1.2. aktivity divadiel a ľudovumeleckých súborov a aktivity kultúrnych inštitúcií a cirkevných inštitúcií,
 - 1.3. podpora kultúrnych aktivít a umeleckej tvorby,
 - 1.4. výskum kultúry, života, histórie, jazyka a identity príslušníkov menšín,
 - 1.5. vzdelávacie projekty,
 - 1.6. záujmová činnosť a využitie voľného času,
 - 1.7. zahraničné kultúrne aktivity a medzinárodné kultúrne aktivity.
2. Podpora výchovy a vzdelávania k právam národnostných menšín
 - 2.1. podpora výchovy a vzdelávania detí a mládeže v oblasti práv národnostných menšín,
 - 2.2. podpora vzdelávania a školenia v oblasti práv národnostných menšín,
 - 2.3. analytická, expertná a edičná činnosť v oblasti práv národnostných menšín.
3. Podpora interetnického a interkultúrneho dialógu a porozumenia medzi národnostnou väčšinou a národnostnými menšinami a etnickými skupinami
 - 3.1. podpora vzájomného porozumenia a zblížovania medzi národnostnými skupinami, medzi národnostnou väčšinou a menšinami, ako aj medzi národnostnými menšinami navzájom,
 - 3.2. projekty zamerané na identifikáciu a spoznávanie spoločných kultúrnych, umeleckých a vedeckých hodnôt a tradícií,
 - 3.3. projekty zamerané na odkrývanie a spoznávanie rodinnej, miestnej a regionálnej histórie, tradícií, osobností a pamiatok v národnostne zmiešanom prostredí,

3.4. podpora zahrnutia rešpektovania, porozumenia a tolerancie voči menšinovým jazykom a kultúram do systému výchovy a vzdelávania, ako aj do pôsobenia masovokomunikačných prostriedkov,

3.5. podpora výmenných programov, pobytov, spoločných vzdelávacích podujatí, vedomostných a umeleckých súťaží pre deti a mládež z rôznych národnostných a jazykových skupín.

Predložené žiadosti o dotáciu prechádzali viacerými stupňami kontroly. Odbornú stránku projektov, kvalitu zámerov i spracovania projektov posudzovalo 15 komisií.

Hodnotiaci proces programu Kultúra národnostných menšín sa spravuje príslušnými právnymi predpismi, ktoré upravujú podrobnosti o zložení, rozhodovaní, organizácii práce a postupe komisií pri vyhodnocovaní žiadostí o poskytovanie dotácií a kritériá pre vyhodnocovanie žiadostí o poskytovanie dotácií. Členovia odborných komisií pri posudzovaní postupovali v súlade s jednotnou metodikou posudzovania žiadostí o dotáciu. Každý projekt žiadosti o dotáciu bol posudzovaný jednotlivo a komisie pri posudzovaní zohľadňovali kvalitu, originalitu a tradíciu predloženého projektu, prehľadnosť a úplnosť predloženého zámeru, reálnosť rozpočtu, spoločenský význam projektu pre rozvoj kultúry danej národnostnej menšiny, pre cieľovú skupinu, účelnosť a oprávnenosť použitia dotácie v predchádzajúcom období vrátane dodržania termínu jeho vyúčtovania.

Prehľad alokácií pre jednotlivé národnostné menšiny v roku 2014

<i>Národnostná menšina</i>	<i>Alokácia program KNM 2014 v EUR</i>
Bulharská národnostná menšina	34 215
Česká národnostná menšina	206 024
Chorvátska národnostná menšina	49 375
Maďarská národnostná menšina	1 983 057
Moravská národnostná menšina	27 908
Nemecká národnostná menšina	96 604
Poľská národnostná menšina	62 060
Rómska národnostná menšina	634 109
Rusínska národnostná menšina	263 482
Ruská národnostná menšina	51 270
Srbská národnostná menšina	27 703
Ukrajinská národnostná menšina	108 142
Židovská národnostná menšina	55 547
Multietnické a interetnické aktivity*	229 755

45.

Výbor expertov dôrazne vyzýva slovenské úrady, aby zintenzívnili svoje snahy o odstránenie praxe neodôvodneného zaradovania rómskych detí do špeciálnych škôl alebo samostatných tried.

V Slovenskej republike je vzdelávanie zabezpečené systémovo z finančného i inštitucionálneho hľadiska. Zahŕňa bezplatnú predškolskú výchovu od piateho roku veku dieťaťa, nultý ročník v základnej škole, špecializované triedy v základnej škole s kompenzačným a rozvojovým programom (4 - 8 žiakov v jednej triede), pozíciu asistenta učiteľa, príspevok na žiaka zo sociálne znevýhodneného prostredia, dotácie na stravu a školské pomôcky, dávku v hmotnej núdzi pre účely zabezpečenia základných životných podmienok dieťaťa, podporu škôl v rámci projektov, tvorbu a štandardizáciu relevantných diagnostických nástrojov. Opatrenia sú prijímané na koncepčnom základe, pričom sa zaoberajú príčinami školskej neúspešnosti aj rómskych detí zo sociálne znevýhodneného prostredia v základných školách.

Školský zákon (zákon č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní v znení neskorších predpisov) zakazuje všetky formy diskriminácie a obzvlášť segregácie a žiadne opatrenia v školskom zákone nevedú k vylúčeniu rómskych detí zo štandardného školského systému a ich umiestňovaniu do osobitných výchovných a vzdelávacích zariadení, a teda k pretrvávajúcej segregácii.

Témou uplatňovania práv na vzdelanie detí príslušníkov rómskej národnostnej menšiny so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami sa v roku 2013 zaoberala i verejná ochrankyňa práv.

Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR jednoznačne vyjadruje svoj postoj k segregácii aj v pedagogicko-organizačných pokynoch na príslušný školský rok. V Pedagogicko-organizačných pokynoch na školský rok 2013/2014 sa konkrétne uvádzajú odporúčania pre školy: „V školách a školských zariadeniach dôsledne uplatňovať zákaz všetkých foriem diskriminácie a segregácie. Eliminovať nežiaduce javy, akými sú priestorové, organizačné, fyzické a symbolické vylúčenie alebo oddelenie rómskych žiakov v dôsledku ich etnickej príslušnosti (často v kombinácii so sociálnym znevýhodnením) od ostatných žiakov. Dôsledne riešiť problémy detí a žiakov pochádzajúcich z marginalizovaných skupín, ktoré komplikujú proces ich prijímania do bežných škôl a školských zariadení, zaradovania do bežných tried a následný výchovno-vzdelávací proces. Vytvárať vhodné podmienky na ich vzdelávanie v školách a triedach spolu s majoritnou populáciou. Neodporúčame vytvárať pre deti a žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia samostatné triedy (okrem nultého ročníka).“

Odbory školstva jednotlivých okresných úradov v rámci metodického riadenia školských úradov vo svojej územnej pôsobnosti a v rámci riadenia výchovy a vzdelávania v školách a školských zariadeniach vo svojej zriaďovateľskej pôsobnosti venujú problematike neodôvodnených zápisov rómskych detí do škôl pre deti so špeciálnymi potrebami relevantnú pozornosť.

V rozsahu kompetencií okresných úradov sa zabezpečuje:

- zabezpečenie dôsledného kontrolného mechanizmu pri procese odbornej pedagogicko-psychologickej diagnostiky 5 a 6 ročných detí pred ich nástupom na povinnú školskú dochádzku a po absolvovaní ročnej prípravy,

- kontrola dôsledného dodržiavania postupov prijímania žiakov do špeciálnych základných škôl a do špeciálnych tried základných škôl,
- koordinácia plnenia úloh vyplývajúcich z Revidovaného národného akčného plánu Dekády začleňovania rómskej populácie 2005 – 2015 na roky 2011 – 2015.

Okresné úrady vydali školským zariadeniam výchovného poradenstva a prevencie usmernenia k vyšetrovaniu školskej spôsobilosti aj s dôrazom na deti zo sociálne znevýhodneného prostredia. Samotný proces diagnostiky detí/žiakov je dlhodobý proces a pozostáva z niekoľkých na seba naväzujúcich krokov.

Pred vstupom detí do základnej školy sa u všetkých detí, ktoré dovърšili 6 rokov veku, vykonávajú depistážne vyšetrenia (- tzv. Kernov test), na základe ktorých psychológovia uskutočnia diagnostické vyšetrenie. Ak je predpoklad, že odklad školskej dochádzky bude pre dieťa prospešný, odporučia zákonnému zástupcovi zapísať dieťa do materskej školy. Ak nie je predpoklad, že dieťa bude materskú školu navštevovať, odporučia zaškolenie dieťaťa v 0-tom ročníku základnej školy. V závere absolvovania 0-tého ročníka sa uskutočňuje rediagnostika dieťaťa. Na základe výsledkov vyšetrenia sa určí, kde bude dieťa plniť povinnú školskú dochádzku (či v základnej škole alebo v špeciálnej základnej škole). Pred samotným začlenením dieťaťa do špeciálnej školy sa jeho mentálna úroveň rediagnostikuje školským zariadením výchovného poradenstva niekoľkokrát po sebe s odstupom 6 - 12 mesiacov. V snahe, aby bola rediagnostika detí po absolvovaní prvého ročníka vzdelávania v škole čo najobjektívnejšia, táto je vykonávaná inou osobou ako diagnostika pred nástupom dieťaťa na povinnú školskú dochádzku. Deti a žiaci, u ktorých bol diagnostikovaný variant mentálnej úrovne A, sú prevažne začlenení do základnej školy, resp. do špeciálnej triedy pri základnej škole. Špeciálne školy sústreďujú pozornosť hlavne na ťažšie stupne postihnutí (B variant, C variant, kombinované postihnutia). V návrhu na prijatie žiaka do špeciálnej základnej školy sú rodičia písomne informovaní o možnostiach vzdelávania ich dieťaťa, rodič má právo slobodného výberu.

Zaradenie dieťaťa do špeciálnej školy, resp. do špeciálnej triedy pri základnej škole, nie je jednorazovou záležitosťou, ale naopak, ide o dlhodobý proces sledovania dieťaťa, ktorý zahŕňa niekoľko vyšetrení, čo má za cieľ potvrdiť opodstatnenosť zaradenia. Tento dlhodobý proces diagnostiky dostatočne eliminuje zaradenie detí rómskeho pôvodu do špeciálnych škôl z dôvodu príslušnosti k rómskej národnostnej menšine.

Do špeciálnych škôl sú prijímané výhradne deti s preukázateľným zdravotným znevýhodnením, ktoré sa vzhľadom na svoje postihnutie nemôžu úspešne vzdelávať v bežných základných školách, výlučne na základe odporúčania školského zariadenia výchovného poradenstva a prevencie, v záujme optimalizácie ich výchovného, vzdelávacieho, psychického, sociálneho a kariérneho vývinu.

Okresné úrady, odbory školstva, sa na neodôvodnené zaraďovanie rómskych detí do špeciálnych škôl zameriavajú pri svojich kontrolách a metodických návštevách v špeciálnych školách.

Zistenie exaktných údajov o počte rómskych žiakov v špeciálnych školách komplikuje skutočnosť, že etnické štatistiky v školách a školských zariadeniach nie sú realizované. K rómskej národnosti sa hlásia rómski občania zriedkavo.

Úrad splnomocnenca vlády Slovenskej republiky pre rómske komunity inicioval a v spolupráci s Ministerstvom školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky pripravil Národný projekt inkluzívneho vzdelávania – PRINED (projekt inkluzívnej edukácie). Národný projekt bude realizovaný v období od apríla 2014 do novembra 2015 v 50 materských a 100 základných školách.

Cieľom projektu je vytvorenie a overenie modelu iluzívneho vzdelávania na bežných základných školách, prostredníctvom zapojenia tzv. inkluzívneho tímu (špeciálny pedagóg, psychológ, asistent učiteľa) pre podporné služby výchovno-vzdelávacieho procesu. Zároveň

bude zapojených aj 50 materských škôl, v ktorých bude počas doby trvania projektu v spolupráci s rodičmi detí realizovaný intenzívny program prípravy na vstup do bežnej základnej školy.

g Poskytnutie zvýhodnení, ktoré by umožnili osobám neovládajúcim regionálny alebo menšinový jazyk a žijúcim v oblasti, kde sa tento jazyk používa, aby sa im v prípade záujmu umožnilo jeho ovládnutie.

48. ...Výbor expertov dôrazne vyzýva slovenské úrady, aby vytvorili zariadenia umožňujúce osobám neovládajúcim regionálny alebo menšinový jazyk učiť sa ho, ak majú záujem.

Prijatím zákona č. 245/2008 Z. z. s účinnosťou od 1. 9. 2008 sa zaviedol dvojstupňový model výchovno-vzdelávacieho procesu prostredníctvom štátnych a školských vzdelávacích programov. Pri dodržaní štátneho vzdelávacieho programu, školy sa v rámci školského vzdelávacieho programu môžu sami profilovať podľa potrieb a záujmu žiakov, zákonných zástupcov, lokálnych podmienok a podobne. Z uvedeného vyplýva, že v prípade záujmu v školách s vyučovacím jazykom slovenským môže byť v rámci disponibilných hodín zavedený ako predmet aj jazyk národnostnej menšiny dostupný pre žiakov slovenskej národnosti.

V Slovenskej republike je dostatočná sieť škôl, ktoré zabezpečujú vzdelávanie v menšinovom jazyku alebo menšinového jazyka.

Odsek 3

Strany sa zaväzujú podporovať vhodnými prostriedkami vzájomné porozumenie medzi všetkými jazykovými skupinami v krajine, a predovšetkým zahrnúť rešpektovanie, porozumenie a toleranciu voči regionálnym alebo menšinovým jazykom do výchovy a vzdelávania poskytovaného v krajine, a k uvedenému prístupu viesť aj masovokomunikačné prostriedky.

56.

Výbor expertov dôrazne vyzýva slovenské orgány, aby zintenzívnili svoje úsilie v oblasti vzdelávania a médií s cieľom zvýšiť povedomie väčšinovej populácie hovoriacej po slovensky o pozitívnom príspevku regionálnych a menšinových jazykov pre slovenskú spoločnosť.

Prostredníctvom programu Kultúra národnostných menšín sú každoročne finančne podporované aj projekty zameraných na podporu medzikultúrneho a multikultúrneho dialógu. V roku 2014 boli pridelené na tento podprogram finančné prostriedky vo výške 229 755 eur.

Podporených bolo 72 projektov zameraných na celoslovenské interkultúrne a multikultúrne aktivity prezentujúce kultúru viacerých národnostných menšín súčasne, zameraných na rôzne cieľové skupiny. Podporu získali aj výskumy zamerané na multikultúrnu a interkultúrnu problematiku, odborné konferencie a semináre týkajúce postavenia národnostných menšín v SR, ako aj multikultúrne a interkultúrne tlačené a elektronické médiá a nosiče.

Odsek 4

Pri určovaní politiky voči regionálnym alebo menšinovým jazykom zmluvné strany vezmú do úvahy potreby a želania formulované skupinami, ktoré uvedené jazyky používajú. V prípade

potreby môžu zakladať poradné orgány, ktoré by pomáhali orgánom vo všetkých otázkach týkajúcich sa regionálnych alebo menšinových jazykov.

58.-59 ... (A) Rada vlády pre ľudské práva, národnostné menšiny a rodovú rovnosť bola založená v roku 2011 ako nový stály poradný orgán pod vedením podpredsedu vlády Slovenskej republiky pre ľudské práva a národnostné menšiny. ... Tento orgán pôsobil do marca 2012. V súčasnosti sa diskutuje o novej štruktúre Rady vlády. Výbor expertov očakáva, že nová štruktúra vezme dostatočne do úvahy potreby a želania osôb hovoriacich regionálnym alebo menšinovým jazykom v súlade s vyplývajúcimi záväzkami.

Z hľadiska vnútroštátnej právnej úpravy má významné postavenie zákon č. 184/1999 Z. z. o používaní jazykov národnostných menšín v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o jazykoch menšín“). Tento zákon umožňuje občanom Slovenskej republiky, ktorí patria k národnostným menšinám, používať jazyk národnostnej menšiny a ustanovuje pravidlá používania jazyka menšiny v úradnom styku a v ďalších oblastiach. Jazykom národnostnej menšiny je podľa tohto zákona bulharský jazyk, český jazyk, chorvátsky jazyk, maďarský jazyk, nemecký jazyk, poľský jazyk, rómsky jazyk, rusínsky jazyk a ukrajinský jazyk. Legislatívny rámec používania jazykov národnostných menšín v zmysle ústavnej úpravy dopĺňa aj celý rad všeobecne záväzných právnych predpisov.

Povinnosť poskytovať odbornú a metodickú pomoc pri vykonávaní zákona o jazykoch menšín prešla na Úrad vlády Slovenskej republiky ku dňu 1. 10. 2012. V rámci Úradu vlády Slovenskej republiky vykonáva túto činnosť kancelária vedúcej služobného úradu Úradu vlády Slovenskej republiky v súčinnosti s Úradom splnomocnenca vlády Slovenskej republiky pre národnostné menšiny, ktorý bol vytvorený v júli 2012 ako poradný orgán vlády pre oblasť národnostných menšín. Podľa § 7a ods. 2 zákona o jazykoch menšín predkladá Úrad vlády Slovenskej republiky Správu o stave používania jazykov národnostných menšín na území Slovenskej republiky na rokovanie vlády Slovenskej republiky. Prvá Správa o stave používania jazykov národnostných menšín na území Slovenskej republiky (za rok 2012) bola schválená vládou Slovenskej republiky 19. 12. 2012 uznesením č. 703/2012. Správa o stave používania jazykov národnostných menšín na území Slovenskej republiky za obdobie rokov 2013 – 2014 podľa § 7a ods. 2 zákona č. 184/1999 Z. z. o používaní jazykov národnostných menšín v znení neskorších predpisov bola schválená 10. 12. 2014 uznesením č. 630/2014.³

Úrad vlády Slovenskej republiky v decembri 2012 zriadil odbornú komisiu na aplikáciu zákona o jazykoch menšín, ktorej členmi sú zástupcovia jednotlivých rezortov, v pôsobnosti ktorých sú orgány miestnej štátnej správy povinné aplikovať zákon o jazykoch menšín, zástupca Združenia miest a obcí Slovenska, zástupca Ministerstva kultúry Slovenskej republiky a zástupcovia Úradu vlády Slovenskej republiky, resp. Úradu splnomocnenca vlády Slovenskej republiky pre národnostné menšiny. Odborná komisia pripravuje okrem iného aj odporúčania pre vedúcu služobného úradu Úradu vlády Slovenskej republiky k podaniam vo veci porušenia zákona o jazykoch menšín.

Úrad vlády Slovenskej republiky v zmysle § 7a ods. 1 zákona o používaní jazykov národnostných menšín prostredníctvom úradu splnomocnenca zabezpečuje starostlivosť o odbornú terminológiu v jazykoch národnostných menšín, najmä prípravou odborných terminologických slovníkov v jazykoch národnostných menšín. Odborné terminologické slovníky majú slúžiť na zjednodušenie, uľahčenie a zefektívnenie používania menšinových jazykov v úradnom styku. Určené sú predovšetkým zamestnancom orgánov verejnej správy,

³ Správa je dostupná na:

http://www.narodnostnemensiny.gov.sk/data/files/5422_sprava_en.pdf

ktorí v každodennej komunikácii používajú jazyky národnostných menšín, ďalej pre tlmočníkov a prekladateľov, ktorí pracujú s odbornými textami z oblasti verejnej správy, ako aj pre občanov, ktorí pri vybavovaní svojich záležitostí potrebujú používať odborné terminologické výrazy v menšinových jazykoch. Pre vypracovanie terminologických slovníkov bol vytvorený terminologický rámec v štátnom jazyku, ktorý bol prerokovaný všetkými dotknutými rezortmi a predstavuje databázu najfrekventovanejších výrazov a fráz z vybraných oblastí štátnej správy a samosprávy Slovenskej republiky. Doposiaľ boli na webovom sídle úradu splnomocnenca zverejnené: Slovensko-maďarský terminologický slovník, Slovensko-rómsky terminologický slovník a Slovensko-rusínsky terminologický slovník. Slovníky vypracovali odborníci na tvorbu odbornej terminológie v jazykoch národnostných menšín pre činnosť orgánov verejnej správy. V súčasnosti úrad splnomocnenca pripravuje aktualizáciu vytypovaných výrazov (hesiel) a ich jazykovú korektúru, ako aj spracovanie mutácie slovníka v ukrajinskom jazyku.

Správne delikty na úseku používania jazykov národnostných menšín prerokúva Úrad vlády Slovenskej republiky. V mene Úradu vlády Slovenskej republiky koná v tejto oblasti vedúca služobného úradu Úradu vlády Slovenskej republiky v I. stupni, v II. stupni je to vedúci Úradu vlády Slovenskej republiky. V roku 2013 bolo na úrad vlády doručených 37 podaní v zmysle zákona o používaní jazykov národnostných menšín. V roku 2014 neboli úradu vlády doručené žiadne podania. Prevažná väčšina podaní sa týkala porušovania § 4 ods. 6 zákona o používaní jazykov menšín, ktorý uvádza, že v obci sa informácie týkajúce sa ohrozenia života, zdravia, bezpečnosti alebo majetku občanov Slovenskej republiky uvádzajú na miestach prístupných pre verejnosť popri štátnom jazyku aj v jazyku menšiny. Zistené porušenia boli odstránené.

V roku 2011 bola vytvorená Rada vlády SR pre ľudské práva, národnostné menšiny a rodovú rovnosť (ďalej len „Rada“), ako nový stály poradný orgán vlády SR. Naďalej ako člen vlády pôsobil podpredseda vlády SR pre ľudské práva a národnostné menšiny. Dovtedy pôsobiace poradné orgány vlády SR v oblasti ľudských práv, eliminácie diskriminácie a rozvoja občianskej spoločnosti sa začlenili pod novovytvorenú Radu. Rada transformovala tieto orgány na svoje stále výbory:

- Výbor pre národnostné menšiny a etnické skupiny,
- Výbor pre mimovládne neziskové organizácie,
- Výbor pre seniorov,
- Výbor pre osoby so zdravotným postihnutím,
- Výbor pre rodovú rovnosť,
- Výbor pre deti a mládež.

Súčasne boli zriadené dva nové výbory: Výbor pre výskum, vzdelávanie a výchovu v oblasti ľudských práv a rozvojového vzdelávania a Výbor pre predchádzanie a elimináciu rasizmu, xenofóbie, antisemitizmu a ostatných foriem intolerancie. Výbor pre mimovládne neziskové organizácie bol transformovaný na Radu vlády SR pre mimovládne neziskové organizácie uznesením vlády SR č. 397 z 1. augusta 2013. Výbor pre práva lesbí, gejev, bisexuálnych, transrodových a intersexuálnych osôb bol zriadený uznesením vlády SR č. 516 zo dňa 3. októbra 2012. Výbor pre seniorov bol uznesením vlády SR č. 17/2014 zo dňa 8. januára 2014 transformovaný na Radu vlády SR pre práva seniorov a prispôsobovanie verejných politík procesu starnutia populácie.

V Rade sú paritným spôsobom zastúpené orgány a inštitúcie verejnej správy a na druhej strane zástupcovia a zástupkyne mimovládnych organizácií, nezávislých inštitúcií a expertnej obce.

Stálym odborným orgánom Rady pre otázky týkajúce sa národnostných menšín a etnických skupín a pre oblasť implementácie Európskej charty regionálnych alebo menšinových jazykov v zmysle čl. 7 ods. 4 charty a Rámcového dohovoru na ochranu

národnostných menšín v zmysle čl. 15 dohovoru je Výbor pre národnostné menšiny a etnické skupiny.

Predsedom Výboru pre národnostné menšiny a etnické skupiny je splnomocnenec.

Vo Výbore pre národnostné menšiny a etnické skupiny majú zastúpenie aj tie národnostné menšiny, ktorých jazyk sa na účely zákona o jazykoch menšín nepovažuje za jazyk národnostnej menšiny. Ide o moravskú, ruskú, srbskú a židovskú národnostnú menšinu.

Výbor v zmysle svojho štatútu každoročne vypracúva hodnotiacu správu o podpore kultúr národnostných menšín, správu o stave národnostného školstva, správu o používaní jazykov národnostných menšín ktorú predkladá na schválenie Rade.

Odsek 5

Strany sa zaväzujú uplatňovať, mutatis mutandis, zásady uvedené v odsekoch 1 až 4 pre jazyky bez územia. Pre tieto jazyky však platí, že druh a rozsah prijatých opatrení na účel realizácie tejto charty treba stanoviť primerane, zohľadňujúc potreby a želania, ako aj tradície a charakteristické črty skupín, ktoré tieto jazyky používajú.

63. ...Výbor expertov povzbudzuje úrady k tomu, aby uskutočňovali aktívne kroky na podporu jidiš, najmä ponukou možnosti učiť sa jidiš tým, ktorí prejavia záujem.

Menšinovými jazykmi, ktoré nemožno spájať s konkrétnou geografickou oblasťou napriek ich tradičnému používaniu na území Slovenskej republiky, sú najmä jazyky hebrejský a jidiš. Keďže tieto jazyky sa používajú najmä pri náboženských obradoch, osobitná legislatívna úprava ich používania nie je potrebná.

Na základe informácie Zväzu židovských náboženských obcí na Slovensku bolo zistené, že na Slovensku nie je inštitúcia, ktorá by poskytovala výučbu jazyka jidiš. Najbližšie inštitúcie sa nachádzajú vo Viedni a vo Varšave.

Slovenské úrady doposiaľ nezaznamenali požiadavku zo strany židovskej menšiny o zabezpečenie výučby a používania tohto jazyka v úradnom styku.

Hodnotenie vo vzťahu k Časti III charty

Maďarský jazyk

Článok 8 – Vzdelávanie

Odsek 1

V oblasti vzdelávania sa zmluvné strany zaväzujú na územiach, kde sa také jazyky používajú, podľa situácie každého z týchto jazykov a bez ujmy na výučbe oficiálneho(ych) jazyka(ov) štátu:

Základný stupeň vzdelávania

b i Umožniť vyučovanie na základnom stupni v príslušných regionálnych alebo menšinových jazykoch.

69. Výbor expertov nabáda slovenské úrady v tom, aby prijali špeciálne opatrenia na podporu prístupu k základnému vzdelávaniu v maďarčine pre všetkých žiakov, ktorí majú záujem.

Vo výchove a vzdelávaní detí a žiakov patriacich k národnostným menšinám sa v rezorte školstva uplatňuje a dodržiava demokratické právo rodičov na voľbu vyučovacieho jazyka školy. V súčasnosti sa uskutočňuje vzdelávanie príslušníkov národnostných menšín na základe ich požiadaviek.

Zákon č. 596/2003 Z. z. o štátnej správe v školstve a školskej samospráve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, umožňuje radám, obecným školským radám a územným školským radám presadzovať záujmy miestnej a regionálnej samosprávy, rodičov a pedagógov v oblasti výchovy a vzdelávania, teda aj vyučovanie v materinskom jazyku.

Deťom a žiakom občanov patriacim k národnostným menšinám a etnickým skupinám sa zabezpečuje okrem práva na osvojenie si štátneho jazyka aj právo na výchovu a vzdelanie v ich jazyku za podmienok ustanovených zákonom č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon). Súčasťou výchovy a vzdelávania v základných školách a stredných školách s iným vyučovacím jazykom ako je štátny jazyk, je aj povinný vyučovací predmet slovenský jazyk a literatúra v rozsahu vyučovania potrebného na jeho osvojenie.

Pre deti a žiakov občanov patriacim k národnostným menšinám sa výchova a vzdelávanie zaručuje

- a) v školách a v triedach, v ktorých sa výchova a vzdelávanie uskutočňuje v jazyku príslušnej národnostnej menšiny,
- b) v školách a v triedach, v ktorých je jedným z vyučovacích predmetov jazyk národnostnej menšiny a vyučovacím jazykom ostatných vyučovacích predmetov je štátny jazyk; v týchto školách a v triedach sa môžu niektoré predmety vyučovať v jazyku národnostnej menšiny, najmä výtvarná výchova, hudobná výchova, telesná výchova,
- c) v školských zariadeniach, v ktorých sa výchova uskutočňuje v jazyku národnostnej menšiny.

Podmienky vzdelávania sú pre všetky školy v Slovenskej republike ustanovené platnou legislatívou v oblasti školstva a štátnymi vzdelávacími programami, ktoré predstavujú hierarchicky najvyšší cieľovo-programový projekt vzdelania, ktorý zahŕňa rámcový model absolventa, rámcový učebný plán školského stupňa a jeho rámcové učebné osnovy.

S platnosťou od 1.9.2015 je pripravený rámcový učebný plán pre základné školy s vyučovacím jazykom národnostnej menšiny a rámcový učebný plán pre základné školy s vyučovacím jazykom národnostnej menšiny.

V školskom roku 2013/2014 bolo v sieti škôl a školských zariadení zaradených celkom 2312 základných škôl (z toho 2140 štátnych, 125 cirkevných a 47 súkromných). K 15. septembru 2013 predstavoval počet základných škôl s vyučovacím jazykom slovensko-maďarských 26, 237 základných škôl malo vyučovacím jazykom maďarským.

V štátnych školách bolo zriadených 1979 tried s vyučovacím jazykom maďarským, s počtom žiakov 28 496 (z toho v ročníkoch 1-4 bolo 919 tried s počtom žiakov 13 649, v ročníkoch 5-9 bolo 878 tried s počtom žiakov 14 847). V rámci cirkevných škôl bolo zriadených 84 tried s počtom žiakov 1 219 (z toho v ročníkoch 1-4 bolo 38 tried s počtom žiakov 553, v ročníkoch 5-9 bolo 46 tried s počtom žiakov 666).

d i Umožniť vyučovanie na odborných školách v príslušných regionálnych alebo menšinových jazykoch.

72. Výbor expertov ... podporuje slovenské úrady v tom, aby zabezpečili, že technické a odborné vzdelávanie zostane dostupné v maďarskom jazyku v súlade so súčasným záväzkom.

Od 1. januára 2013 počet tried prvých ročníkov stredných škôl, ktoré sú financované zo štátneho rozpočtu vo svojej územnej pôsobnosti, určuje samosprávny kraj všeobecne záväzným nariadením v súlade s regionálnou stratégiou výchovy a vzdelávania v stredných školách. Zmenou školského zákona sa od 1. januára 2014 mení najnižší počet žiakov v triede strednej školy, pričom zriaďovateľ strednej odbornej školy môže určiť v osobitnom prípade aj nižší počet žiakov v triede. Celkový počet učiteľov na stredných školách s vyučovacím jazykom maďarským predstavoval 1 770 osôb.

K 15. septembru 2014 pôsobilo v SR 413 stredných odborných škôl s vyučovacím jazykom slovenským, 31 stredných odborných škôl s vyučovacím jazykom slovenským a maďarským a 9 stredných odborných škôl s vyučovacím jazykom maďarským.

Podľa § 3 zákona č. 597/2003 Z. z. o financovaní základných škôl, stredných škôl a školských zariadení v znení neskorších predpisov, sa v kapitole ministerstva rozpočtujú finančné prostriedky na vydávanie učebníc centrálne financované ministerstvom školstva. Štátny inštitút odborného vzdelávania v oblasti tvorby učebníc, informačných a metodických materiálov vydaných pre stredné odborné školy a konzervatóriá s vyučovacím jazykom národnostných menšín spolupracuje s ministerstvom školstva, s autormi učebníc a vydavateľstvami. Za posledných päť rokov bolo vydaných 81 odborných učebníc pre stredné odborné školy a konzervatóriá s vyučovacím jazykom národnostných menšín.

Štátny inštitút odborného vzdelávania pri tvorbe štátneho vzdelávacieho programu venuje neustálu pozornosť výchove a vzdelávaniu národnostných menšín na stredných odborných školách. V sledovanom období sa zamerlal na zmeny v oblasti odborného vzdelávania a prípravy na stredných odborných školách SR, ktoré sa týkajú aj národnostných menšín a na zaradenie jazyka národnostných menšín do rámcových učebných plánov štátnych vzdelávacích programov stredných odborných škôl. V rokoch 2011 až 2013 prebiehala revízia všetkých štátnych vzdelávacích programov, všetkých skupín odborov a vo všetkých stupňoch vzdelávania. Na revízii spolupracovali aj školy s vyučovacím jazykom maďarským.

Štátny inštitút odborného vzdelávania tiež poskytuje pomoc pri zriaďovaní a prevádzkovaní súkromných stredných odborných škôl s vyučovacím jazykom národnostných menšín, pri tvorbe školských vzdelávacích programov, predkladaní, realizácii a hodnotení nových učebných a študijných odborov na experimentálne overovanie. V rokoch 2012 až 2013 bola pomoc poskytnutá Súkromnej strednej odbornej škole v Očovej, ktorá je zameraná na výchovu a vzdelávanie predovšetkým rómskej mládeže, pri tvorbe štátneho vzdelávacieho programu pre učebné odbory kuchár, čašník, servírka, hostinský a učebný odbor 2-ročného štúdia pomocník v kuchyni, ktorý sa experimentálne overuje a je určený pre žiakov, ktorí skončili základnú školu v nižšom ako 9. ročníku. Spolupráca je aj v oblasti výskumu. Do výskumnej úlohy „Jednotné zadanie záverečnej skúšky“, ktorá sa experimentálne overuje v odbore kaderník je zapojených 8 pilotných stredných odborných škôl a z toho jedna Súkromná stredná odborná škola s vyučovacím jazykom maďarským z Dunajskej Stredy.

Revidované rámcové učebné plány štátnych vzdelávacích programov sú s platnosťou od 1. septembra 2013 pre všetky skupiny odborov a stupne vzdelania nastavené tak, aby poskytovali rovnaké podmienky pre všetky stredné odborné školy v SR, teda i pre školy s vyučovacím jazykom národnostných menšín.

f i Zabezpečiť poskytnutie priebežného vzdelávania alebo vzdelávacích kurzov pre dospelých prevažne alebo úplne v regionálnych alebo menšinových jazykoch.

75. ... Výbor expertov ... nabáda orgány k tomu, aby zabezpečili poskytovanie kurzov vzdelávania dospelých a ďalšieho vzdelávania najmä alebo úplne v maďarskom jazyku.

Príklady vzdelávacích programov pre dospelých v maďarskom jazyku:

- “Rozvoj maďarsko-slovenskej bilingválnej kompetencie administratívnych pracovníkov“, organizátor: Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre, č. potvrdenia o akreditácii: 3233/2011/26/1;
- „Maďarský jazyk – začiatočníci - A1“, organizuje: Akadémia vzdelávania, Žilina, č. potvrdenia o akreditácii: 0581/2010/186/22;
- „Maďarský jazyk - mierne pokročilí – A2“, organizuje: Akadémia vzdelávania, Žilina, č. potvrdenia o akreditácii: 0581/2010/186/22;
- „Maďarský jazyk - stredne pokročilí – B1“, organizuje: Akadémia vzdelávania, Žilina, č. potvrdenia o akreditácii: 0581/2010/186/22.

g *Prijat' opatrenia na zabezpečenie vyučovania dejín a kultúry, ktoré ovplyvnili regionálny alebo menšinový jazyk.*

80.

Výbor expertov vyzýva slovenské orgány k tomu, aby zlepšili vyučovanie dejepisu a kultúry reflektujúc maďarčinu vo väčšinovom vzdelávaní.

Vzdelávanie o kultúre a histórii menšín sa realizuje pre jednotlivé stupne vzdelávania v prierezových témach Multikultúrna výchova, Regionálna výchova a tradičná ľudová kultúra, ako aj vo vzdelávacích oblastiach, napr. Človek a hodnoty, Umenie a kultúra, Človek a spoločnosť. Dokument s názvom Vypracovanie cieľov a obsahu multikultúrnej výchovy a vzdelávania (2011-2012) je zameraný na pomoc základným a stredným školám pri realizácii multikultúrnej výchovy a vzdelávania.

Samostatnou témou výchovy a vzdelávania detí príslušníkov národnostných menšín je zabezpečenie rozmanitých a kvalitných učebníc, učebných textov a pracovných zošitov v školách.

V Štátnom pedagogickom ústave sa v oblasti pedagogických dokumentov realizuje tvorba Štátneho vzdelávacieho programu pre dejepis pre nižšie stredné vzdelávanie a gymnázium s vyučovacím jazykom maďarským.

V rámci inovácie štátnych vzdelávacích programov sú pripravené dva špecifické štátne vzdelávacie programy, ktoré reagujú na problémy súvisiace so spôsobom výučby dejepisu i procesom tvorby dejepisných učebníc pre školy s vyučovacím jazykom maďarským, zohľadňujúc historické vedomie, identitu a historickú kultúru žiakov maďarskej národnosti. Časť učebníc pre školy s vyučovacím jazykom maďarským je vytvorená odborníkmi – príslušníkmi maďarskej národnostnej menšiny na Slovensku a časť učebníc bola napísaná aj v spolupráci s odborníkmi z Maďarskej republiky. V zmysle platnej legislatívy môžu školy s vyučovacím jazykom národnostnej menšiny vo výchovno-vzdelávacom procese používať okrem schválených učebníc, aj učebnice odporúčané ministerstvom školstva a tiež iné učebné texty, ktoré sú v súlade s cieľmi a princípmi školského zákona.

h Zabezpečiť základné a ďalšie vzdelávanie učiteľov potrebné na realizáciu tých písmen od a) po g), ktoré zmluvná strana prijala.

83. Výbor expertov ... dôrazne vyzýva slovenské orgány k tomu, aby prijali štruktúrovaný prístup k ďalšiemu vzdelávaniu učiteľov.

Kontinuálne vzdelávanie pedagogických a odborných zamestnancov upravuje predovšetkým zákon č. 317/2009 Z. z. o pedagogických zamestnancoch a odborných zamestnancoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Vzdelávanie poskytujú školy a školské zariadenia, organizácie zriadené ministerstvom školstva alebo iným ministerstvom, vysoké školy, cirkev alebo náboženská spoločnosť, resp. iná právnická osoba po splnení podmienok upravených zákonom.

Odborným garantom ďalšieho vzdelávania učiteľov, vrátane pedagogických zamestnancov zo škôl s vyučovacím jazykom národnostnej menšiny alebo s vyučovaním jazyka národnostnej menšiny je Metodicko-pedagogické centrum (MPC), ktoré je podľa § 14, ods. 2 písm. c) zákona č. 596/2003 Z. z. o štátnej správe v školstve a školskej samospráve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov ústredne riadenou organizáciou ministerstva školstva.

Od roku 2009 centrum realizuje národný projekt v rámci operačného programu Vzdelávanie „Profesijný a kariérny rast pedagogických zamestnancov“ v celkovej finančnej čiastke 49,8 mil. EUR. Cieľom národného projektu je vytvoriť a rozvíjať efektívny systém ďalšieho vzdelávania pedagogických a odborných zamestnancov škôl a školských zariadení s dôrazom na rozvoj kľúčových kompetencií, prehĺbovanie a zvyšovanie kvalifikácií pedagogických a odborných zamestnancov v súlade so zákonom o pedagogických a odborných zamestnancoch a v súlade s aktuálnymi a perspektívnymi potrebami vedomostnej spoločnosti.

Metodicko-pedagogické centrum v Bratislave zriadilo v apríli 2011 Detašované pracovisko v Komárne. Toto pracovisko začalo plniť úlohy pri podpore profesijného rozvoja a kontinuálnom vzdelávaní pedagogických a odborných zamestnancov škôl a školských zariadení s vyučovacím jazykom maďarským. Pracovisko v súčasnosti zamestnáva 12 zamestnancov. Od apríla 2011 do augusta 2013 bolo preškolených viac ako 1 600 pedagógov zo škôl s vyučovacím jazykom maďarským. Jedným z dôležitých cieľov pracoviska je aj metodicky usmerňovať vyučovanie slovenského jazyka na národnostných školách pre dosiahnutie dostatočnej konverzačnej zručnosti príslušníkov národnostných menšín v štátnom jazyku.

Medzi hlavné úlohy a činnosti, ktoré Detašované pracovisko Komárno vykonáva patria:

- jazykové a odborné-metodické posúdenie učebníc a učebných materiálov a ich prekladov do vyučovacieho jazyka maďarského (pracovné zošity, pracovné listy, metodické príručky, pomocné učebnice, čítanky a pod.), odborná podpora a poradenská činnosť v oblasti vytvorenia tvorivých dielní tvorcov učebníc a učebných materiálov,
- obsahové a organizačné zabezpečenie kontinuálneho vzdelávania pedagogických a odborných zamestnancov podľa zákona č. 317/2009 Z. z., vrátane realizácie atestácií pedagogických a odborných zamestnancov na základe štatútu MPC,
- programy kontinuálneho vzdelávania realizované cez národný projekt Vzdelávanie pedagogických zamestnancov materských škôl ako súčasť reformy vzdelávania, programy kontinuálneho vzdelávania realizované cez národný projekt Profesijný a kariérny rast pedagogických zamestnancov a programy kontinuálneho vzdelávania realizované cez národný projekt Aktivizujúce metódy vo výchove,
- starostlivosť a súčinnosť pri zabezpečení slovensko-maďarskej a maďarsko-slovenskej pedagogickej terminológie, ako aj terminologického slovníka,

- poskytnutie odborného-metodického pomoci pedagogickým a odborným zamestnancom v regióne, ako aj mimo neho vrátane škôl a školských zariadení s výchovným a vyučovacím jazykom národnostných menšín,
- metodické usmerňovanie vyučovania slovenského jazyka na národnostných školách pre dosiahnutie dostatočnej konverzačnej zručnosti príslušníkov národnostných menšín v štátnom jazyku.

Detašované pracovisko Komárno úzko spolupracovalo v roku 2013 so Zväzom maďarských pedagógov na Slovensku v organizovaní letnej univerzity, ako aj pri organizovaní odborných konferencií a seminárov pre školy s vyučovacím jazykom maďarským. Medzi jeho hlavné úlohy patrili takisto organizovanie odborných seminárov k metodike vyučovania slovenského jazyka a literatúry na školách s vyučovacím jazykom maďarským, organizovanie školení, tvorba publikácií k vzdelávacím aktivitám, ktoré sú najmä pre školy s vyučovacím jazykom maďarským vydané aj v maďarskom jazyku.

Detašované pracovisko MPC Košice uskutočnilo v rámci kontinuálneho vzdelávania v Košickom kraji v roku 2013 nasledovné vzdelávacie programy v maďarskom jazyku s počtom absolventov 183:

Digitálne technológie na zefektívnenie vyučovania s využitím interaktívnej tabule na školách s vyučovacím jazykom maďarským, Interaktívna tabuľa v edukačnom procese, Rozvoj grafomotoriky pomocou výtvarných aktivít, Tvorba a rozvoj pozitívnej klímy v triede, Projektové vyučovanie v edukačnom procese.

Ďalšie vzdelávanie sa realizovalo v programe Riadenie školy a školského zariadenia v materinskom jazyku pre učiteľov škôl s vyučovacím jazykom maďarským.

V roku 2014 plánuje Detašované pracovisko Košice otvoriť ďalšie programy v maďarskom jazyku.

Detašované pracovisko MPC Trnava začalo od mesiaca september 2012 v súvislosti so zavedením elektronickej prihlášky na kontinuálne vzdelávanie evidovať aj príslušnosť záujemcov o vzdelávanie k národnostnej menšine. Do 31. marca 2014 sa z počtu približne 4 000 prihlášok zaevidovalo 271 prihlášok pedagogických a odborných zamestnancov, ktorí sa hlásia k národnostnej menšine. Z tohto počtu 72 frekventantov vzdelávanie ukončilo, ostatní sa postupne zaraďujú do vzdelávacích programov. Všetci uchádzači sú maďarskej národnosti a majú možnosť prihlásiť sa do všetkých akreditovaných vzdelávacích programov MPC. Na Detašovanom pracovisku Trnava je možnosť vzdelávania aj v maďarskom jazyku, ak o to záujemcovia požiadajú.

Vzdelávanie sa v jazykoch národnostných menšín a vykonanie atestácie MPC poskytovali aj v roku 2013 pedagogickým zamestnancom a odborným zamestnancom s možnosťou v jazykoch národnostných menšín v rámci prípravného atestačného vzdelávania. V internej Smernici MPC č. 8/2013 o atestáciách sú upravené pravidlá pre písanie atestačných prác v jazyku národnostnej menšiny a aj samotná atestácia sa môže vykonať v jazyku národnostnej menšiny. Túto možnosť v roku 2013 využilo v rámci prípravného atestačného vzdelávania celkom 214 pedagógov – 103 pedagógov k 1. Atestácii a 111 pedagógov k 2. atestácii.

Pre žiadateľov o atestáciu v maďarskom jazyku boli vytvorené komisie, v ktorých sú vytvorené podmienky na vykonanie atestácie v jazyku menšiny. V súlade s platnou legislatívou, podľa § 51 ods. 2 a 6 zákona č. 317/2009 Z. z. o pedagogických zamestnancoch a odborných zamestnancoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov, generálne riaditeľstvo MPC podľa potreby navrhuje maďarsky hovoriacich predsedov atestačných komisií, ktorí následne vykonávajú svoj mandát na základe menovania ministerstva školstva. Vzhľadom na narastajúci počet žiadateľov v jazyku menšiny MPC podľa potreby zabezpečuje v súlade s platnou legislatívou, v zmysle § 51 ods. 4 a 5 vyššie spomínaného zákona externých recenzentov na spracovanie recenzných posudkov vypracovaných v maďarskom jazyku.

87. Výbor expertov ... vyzýva slovenské orgány, aby vytvorili alebo poverili dozorný orgán úlohou monitorovať prijaté opatrenia a dosiahnutý pokrok v rozvoji výučby v maďarskom jazyku a vypracovávať verejné periodické správy o rozvoji vzdelávania v maďarskom jazyku.

Minister školstva, vedy, výskumu a športu SR zriadil v roku 2013 ako svoj poradný orgán pre oblasť výchovy a vzdelávania príslušníkov národnostných menšín a implementáciu Európskej charty regionálnych alebo menšinových jazykov Radu ministra pre národnostné školstvo. Prvé zasadnutie sa konalo v apríli 2013, zúčastnili sa ho zástupcovia maďarskej, rusínskej, ukrajinskej, nemeckej a rómskej národnostnej menšiny a aj splnomocnenec. Predmetom rokovania bola otázka učebníc, učebných textov pre národnostné školstvo, diskusia o rámcových učebných plánoch pre národnostné školstvo a správa o stave národnostného školstva, ktorú vypracoval Výbor pre národnostné menšiny a etnické skupiny v marci 2013.

V realizácii záväzkov vyplývajúcich z Európskej charty regionálnych alebo menšinových jazykov na Slovensku pre národnostné školstvo sú vytvorené podmienky pre:

- a) vedenie dvojazyčnej pedagogickej dokumentácie vrátane dvojazyčných vysvedčení;
- b) vytvorenie tried aj s menším počtom žiakov na národnostne zmiešanom území;
- c) zohľadnenie finančných nárokov vyplývajúcich zo zaradenia maďarského jazyka do školského vzdelávacieho programu;
- d) pozitívnu diskrimináciu žiaka na prijímacích skúškach, hlásiaceho sa zo základnej s vyučovacím jazykom maďarským na štúdium s vyučovacím jazykom slovenským;
- e) v gymnáziách s vyučovacím jazykom maďarským sa v materinskom jazyku vyučujú všetky predmety, žiaci však majú zabezpečené podmienky aj na osvojenie si štátneho jazyka. Väčšina absolventov stredných škôl pokračuje v štúdiu na slovenských vysokých školách a univerzitách, bez väčších jazykových problémov.
- f) vzdelávacie kurzy sa realizujú podľa požiadavky uchádzačov (zamestnávateľov) o vyučovací jazyk, paralelne sa realizujú v slovenskom aj maďarskom jazyku;
- g) komunikáciu so štátnou školskou inšpekciou v maďarskom jazyku na pôde školy;
- h) bezplatné získanie učebníc a učebných textov v maďarskom jazyku;
- i) uvádzanie informácií o spolupráci v regiónoch je využívané v menšinovom jazyku, napr. Župný spravodajca – príloha o najdôležitejších informácií v menšinovom jazyku;
- j) používanie menšinového jazyka v súkromí a na verejnosti ako aj jeho používanie v kontaktoch s administratívnymi orgánmi;
- k) cezhraničné kontakty, medzinárodnú a cezhraničnú spoluprácu, podporu kontaktov medzi užívateľmi rovnakého jazyka v oblasti vzdelávania, odbornej prípravy a celoživotného vzdelávania.

Rozvoj výučby v maďarskom jazyku na jednotlivých úrovniach vzdelávania pravidelne hodnotí štátna školská inšpekcia. Do materských škôl, škôl a tried s vyučovacím jazykom maďarských vstupujú výhradne školskí inšpektori ovládajúci maďarský jazyk.

Článok 9 – Súdnictvo

Odsek 1

Zmluvné strany sa zaväzujú v súdnych obvodoch, v ktorých počet užívateľov regionálnych alebo menšinových jazykov sídliačich na tomto území odôvodňuje prijatie nižšie uvedených opatrení,

podľa situácie jednotlivých jazykov a za podmienky, že využitie možností uvedených v tomto odseku nebude sudca považovať za prekážku riadneho výkonu súdnictva,

a) v trestnom konaní:

ii: zaručiť obžalovanému právo používať jeho regionálny alebo menšinový jazyk; a/alebo

iii: zabezpečiť, aby sa žiadosti a dôkazy, písomné alebo ústne, nepokladali za neprijateľné len z dôvodu, že boli predložené v regionálnom alebo menšinovom jazyku; v prípade potreby využitím tlmočníkov alebo prostredníctvom prekladov, ktoré by pre dotknutú osobu neznamenal žiadne ďalšie výdavky.

90. výbor expertov...vyzýva orgány, aby prijali opatrenia na zabezpečenie dostupnosti dostatočného počtu školených tlmočníkov.

Tlmočníci a prekladatelia sú v zmysle zákona č. 382/2004 Z. z. o tlmočníkoch a prekladateľoch vedení v zozname tlmočníkov a prekladateľov, ktorý vedie Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky. Do zoznamu sú tlmočníci a prekladatelia zapisovaní na vlastnú žiadosť po splnení kvalifikačných podmienok v zákone. V prípade, že v zozname tlmočníkov nie je tlmočník pre jazyk, ktorý si osoba zvolí a to bez ohľadu na skutočnosť či ide o regionálny, menšinový alebo iný jazyk, súd priberie do konania tlmočníka do jazyka, ktorému osoba rozumie. Za týmto účelom sa v praxi využívajú jazykové katedry univerzít, ako je napríklad katedra rusínskeho jazyka a kultúry Prešovskej univerzity, nakoľko aktuálne v zozname tlmočníkov a prekladateľov nie je tlmočník a prekladateľ do rusínskeho, rómskeho jazyka alebo jazyka jidiš.⁴ jazyka. Tlmočníctvo a prekladateľstvo je slobodné povolanie a v tejto chvíli sa neuvažuje o zavádzaní povinného zápisu do zoznamu tlmočníkov či obdobných opatreniach. Ak je v zmysle garantovaných práv potrebné ustanoviť prekladateľa a tlmočníka do občianskeho alebo trestného konania, súd tak musí urobiť bez ohľadu na to, či je tlmočník a prekladateľ do príslušného jazyka zaradený v zozname alebo nie. V trestnom konaní je navyše v zmysle § 28 ods. 6 Trestného poriadku možné: „pokiaľ sa na zaručenie spravodlivého procesu nevyžaduje fyzická prítomnosť tlmočníka a nepodarí sa zabezpečiť tlmočníka pre jazyk, ktorému osoba uvedená v § 2 ods. 20 dostatočne rozumie, možno v odôvodnených prípadoch tlmočenie zabezpečiť aj prostredníctvom technických zariadení určených na prenos obrazu a zvuku“.

91. Výbor expertov ... dôrazne vyzýva slovenské orgány k tomu, aby zabezpečili právo obžalovaného používať maďarčinu v trestnom konaní bez ohľadu na to, či ovláda slovenčinu, a aby zabezpečili, že bude o tomto práve konkrétne informovaný na začiatku trestného stíhania. ... Výbor expertov dôrazne vyzýva slovenské úrady, aby legislatívne zabezpečili, že žiadosti a dôkazy môžu byť poskytnuté v maďarčine a že použitie tlmočníkov a prekladateľov, ak je to potrebné, nebude viesť k žiadnym výdavkom navyše pre dotknutú osobu, dokonca ani ak táto ovláda slovenčinu.

V prípade trestného konania je relevantným zákon č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok, ktorý je účinný od 1. 1. 2006. Platnosť a následná aplikácia Trestného poriadku sa vzťahuje na územie celej Slovenskej republiky.

Právo používať materinský jazyk v konaní pred súdom je upravené v základných zásadách Trestného poriadku v ustanovení § 2 ods. 20 Trestného poriadku: „Ak obvinený, jeho zákonný zástupca, poškodený, zúčastnená osoba alebo svedok vyhlási, že neovláda jazyk, v ktorom sa konanie vedie, má právo na tlmočníka a prekladateľa.“

⁴ Zdroj:

http://jaspi.justice.gov.sk/jaspiw1/htm_reg/jaspiw_mini_regt_vyber_hl1.asp?clear=Y&cball=Y&oddiel=tl

S účinnosťou od 1. februára 2014 sa stalo účinné nové znenie § 28 Trestného poriadku upravujúceho tlmočenie v trestnom konaní. Novou úpravou sa doterajšie ustanovenie významne rozšírilo a stanovili sa štandardy v súlade so smernicou Európskeho parlamentu a Rady 2010/64/EÚ z 20. októbra 2010 o práve na tlmočenie a preklad v trestnom konaní.

§ 28 ods. 2 uvádza, že tlmočník sa priberá aj vtedy, ak osoba uvedená v citovanom § 2 ods. 20 zákona vyhlási, „že rozumie jazyku, v ktorom sa vedie konanie, avšak orgán, ktorý úkon vykonáva zistí, že jazykové schopnosti tejto osoby nie sú dostatočné k riadnemu uplatneniu jej práv v jazyku, v ktorom sa vedie konanie; o pribratí tlmočníka sa v takomto prípade rozhodne uznesením, proti ktorému je prípustná sťažnosť“.

Ako bolo uvedené v predchádzajúcich správach, tlmočníka a prekladateľa možno pribrať už v prípravnom konaní. Trovy súvisiace s pribratím tlmočníka a prekladateľa znáša štát a nevedú k výdavkom navyše pre dotknutú osobu.

V zmysle § 34 ods. 4) sú „orgány činné v trestnom konaní a súd povinné vždy obvineného o jeho právach poučiť vrátane významu priznania a poskytnúť mu plnú možnosť na ich uplatnenie“.

Ziadosť a dôkazy môžu byť podané v cudzom jazyku, pričom súd si musí zabezpečiť preklad listinných dôkazov predložených v inom ako slovenskom jazyku s výnimkou českého jazyka v zmysle § 51 ods. 5) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 543/2005 Z. z. o Spravovacom a kancelárskom poriadku pre okresné sudy, krajské sudy, Špeciálny súd a vojenské sudy.

92. ... Výbor expertov vyzýva orgány k tomu, aby prijali aktívne opatrenia zjednodušujúce implementáciu týchto záväzkov do praxe a žiada ich, aby poskytli v tomto smere podrobné informácie v nasledujúcej periodickej správe.

Jedným z aktívnych opatrení zjednodušujúcim implementáciu týchto záväzkov do praxe je spomínané nové znenie § 28 Trestného poriadku upravujúceho tlmočenie v trestnom konaní s účinnosťou od 1. februára 2014.

Absolútna garancia možnosti používať regionálny alebo menšinový jazyk je v charte zahrnutá alternatívne a Slovenská republika v tejto chvíli neuvažuje o úprave, ktorá by zabezpečovala tlmočenie osobám, ktoré plne a bez výhrad rozumejú jazyku v ktorom sa vedie konanie. V takomto prípade by išlo o neúmernú finančnú záťaž pre trestné konania a v ojedinelých prípadoch aj o spôsob ako konanie zámerne mariť alebo predlžovať.

b) v občianskom konaní:

ii: umožniť, kedykoľvek strana vystupuje pred súdom, aby mohla použiť svoj regionálny alebo menšinový jazyk, a to bez vzniku dodatočných nákladov pre túto stranu, a/alebo

iii: umožniť predloženie dokumentov a dôkazov v regionálnych alebo menšinových jazykoch, v prípade potreby využitím tlmočníkov alebo prostredníctvom prekladov;

c) v konaní pred súdmi v správnych veciach:

ii: umožniť, kedykoľvek je strana povinná vystúpiť osobne pred súdom, aby mohla použiť svoj regionálny alebo menšinový jazyk, a to bez vzniku dodatočných nákladov pre túto stranu, a/alebo

iii: umožniť predloženie dokladov a dôkazov v regionálnych alebo menšinových jazykoch, v prípade potreby využitím tlmočníkov alebo prostredníctvom prekladov;

95. Výbor expertov vyzýva orgány, aby prijali opatrenia na zabezpečenie dostatočného počtu zaškolených tlmočníkov.

Informácie uvedené o tlmočníkoch a prekladateľoch v súvislosti s trestným súdnym konaním sú spoločné i pre občianske súdne konanie.

96. Výbor expertov ... vyzýva slovenské úrady, aby prijali proaktívne opatrenia uľahčujúce implementáciu týchto záväzkov do praxe a žiada ich, aby poskytli v tomto smere potrebné informácie v nasledujúcej periodickej správe.

Platná a účinná legislatíva v praxi nepredstavuje obmedzenie práva používať regionálny alebo menšinový jazyk v rámci súdnych konaní a takisto umožňuje predkladať doklady a dôkazy v regionálnych a menšinových jazykoch bez vzniku dodatočných nákladov pre tieto strany, čím tak plne rešpektuje predmetné ustanovenia charty.

Vo vzťahu k týmto záväzkom je relevantným právnym predpisom zákon č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (v ďalšom texte „Občiansky súdny poriadok“). Podľa § 18 Občianskeho súdneho poriadku: „Účastníci majú v občianskom súdnom konaní rovnaké postavenie. Majú právo konať pred súdom vo svojej materčine alebo v úradnom jazyku toho štátu, ktorému rozumejú. Súd je povinný zabezpečiť im rovnaké možnosti na uplatnenie ich práv.“

Podľa § 141 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku: „Trovy dôkazov, ktoré nie sú kryté preddavkom, ako aj hotové výdavky ustanoveného zástupcu, ktorý nie je advokátom, a trovy spojené s tým, že účastník koná vo svojej materčine, platí štát.“

Platný právny poriadok Slovenskej republiky umožňuje predkladať doklady a dôkazy v regionálnych a menšinových jazykoch bez vzniku dodatočných nákladov pre tieto strany, čím tak plne rešpektuje predmetné ustanovenie charty.

Ustanovenia týkajúce sa konania pred súdmi v správnych veciach sú integrálnou súčasťou Občianskeho súdneho poriadku, v ktorého rámci sú osobitné normy týkajúce sa tejto právnej oblasti upravené v V. časti Občianskeho súdneho poriadku. Z toho vyplýva, že všeobecné ustanovenia Občianskeho súdneho poriadku vrátane práva konať pred súdom vo svojej materčine sa analogicky vzťahujú aj na konanie pred súdmi v správnych veciach.

Vo vzťahu k maďarskému jazyku z rozhodovacej činnosti relevantných súdov vyplýva, že vo väčšine prípadov spočíval dôvod na ustanovenie tlmočníka v tom, že účastník konania síce ovládal slovenský jazyk, ale o tlmočenie žiadal vzhľadom na skutočnosť, že jeho materinským jazykom je maďarský jazyk, v ktorom sa vie nepomerne lepšie vyjadrovať. Z praxe súdov vyplýva, že v občianskom súdnom konaní sudca väčšinou až na prvom pojednávaní zistí, že účastník slabo ovláda slovenský jazyk, preto uznesením priberie do konania tlmočníka, pojednávanie odročí a na ďalšie pojednávanie predvolá aj tlmočníka a po vykonaní tlmočnickeho úkonu vyúčtuje odmenu tlmočníka. Sú aj také prípady, kedy účastník ešte pred začatím pojednávania písomne oznámi súdu, že neovláda slovenský jazyk a žiada do konania pribriť tlmočníka. Vtedy súd väčšinou vydá uznesenie o pribratí tlmočníka. V niektorých prípadoch zabezpečoval tlmočenie podľa Spravovacieho a kancelárskeho poriadku konajúci sudca, ktorý maďarský jazyk ovládal, prípadne asistentka. Ak bol potrebný preklad písomností, súd priberal tlmočníka, prekladateľa.

S praktickou aplikáciou uvedeného záväzku nevznikajú v Slovenskej republike žiadne ťažkosti.

Trovy tlmočenia, resp. prekladov súvisiacich s využitím práva strany použiť pred súdom v občianskoprávnom konaní a v konaní pred súdom v správnych veciach regionálny alebo menšinový jazyk znáša štát.

Odsek 3

Zmluvné strany sa zaväzujú sprístupniť v regionálnych alebo menšinových jazykoch najdôležitejšie vnútroštátne právne predpisy a tie, ktoré sa týkajú osôb používajúcich tieto jazyky, ak predmetné texty neboli sprístupnené inak.

102. Výbor expertov ... vyzýva slovenské úrady, aby zabezpečili dostupnosť noviel najdôležitejších vnútroštátnych právnych predpisov aj v maďarčine.

Preklady väčšiny právnych predpisov najmä zákonov, ktoré priamo vykonávajú ústavné práva osôb patriacich k najpočetnejšej maďarskej národnostnej menšine, už existujú a prostredníctvom publikácií sú verejne prístupné. Preklady právnych predpisov do ostatných menšinových jazykov v SR zatiaľ neboli urobené. V tejto súvislosti Úrad splnomocnenca vlády SR pre národnostné menšiny inicioval zabezpečenie prekladu najdôležitejších vnútroštátnych právnych predpisov v predmetnej oblasti.

Článok 10 – Správne orgány a verejné služby

Odsek 1

V správnych celkoch štátu, kde počet užívateľov regionálnych alebo menšinových jazykov sídliačich na tomto území odôvodňuje prijatie nižšie uvedených opatrení, a podľa situácie každého z jazykov sa zmluvné strany zaväzujú, ak je to možné:

a ii Zabezpečiť, aby úradníci, prichádzajúci do styku s verejnosťou, používali regionálne alebo menšinové jazyky vo vzťahu k osobám, ktoré sa na nich obrátia v týchto jazykoch.

112.

Výbor expertov vyzýva slovenské orgány, aby zabezpečili, že pracovníci, ktorí prichádzajú do styku s verejnosťou, používajú maďarčinu voči k osobám obracajúcim sa na nich v maďarčine všade tam, kde je dostatočný počet osôb hovoriacich týmto jazykom z hľadiska tohto záväzku, bez ohľadu na to, či 20%-ný prah v slovenskej legislatíve existuje alebo nie.

V rokoch 2010 a 2011 došlo ku komplexnej revízii vnútroštátnych právnych predpisov v oblasti používania jazykov národnostných menšín s cieľom zabezpečiť čo najširšie uplatňovanie a používanie menšinových jazykov v oblasti verejného styku. Schválením novely zákona č. 270/1995 Z. z. o štátnom jazyku SR v znení neskorších predpisov a novely zákona č. 184/1999 Z. z. o používaní jazykov národnostných menšín v znení neskorších predpisov sa dopracoval legislatívny rámec v oblasti jazykových práv národnostných menšín, čím sa dosiahla existencia komplexnej legislatívy, ktorá zabezpečuje primeranú rovnováhu medzi podporou štátneho jazyka a právom používať menšinové jazyky.

Novelizáciou sa posilnili jazykové práva príslušníkov národnostných menšín, rozšírili sa možnosti na používanie jazykov vo verejnom a úradnom styku vrátane viacerých nových oblastí, v ktorých použitie menšinových jazykov dovtedajšia právna úprava neumožňovala. Garanciou praktického uplatňovania týchto práv je zakotvenie viacerých povinností pre orgány verejnej správy používať jazyk národnostnej menšiny v zmysle novelizovaného zákona o používaní jazykov národnostných menšín.

Novelizovaný zákon ustanovuje pravidlá používania jazyka menšiny v úradnom styku a v niektorých oblastiach upravených zákonom. Zmenili sa pravidlá na určenie okruhu obcí, v ktorých sa jazyky národnostných menšín používajú v úradnom styku, čím sa zohľadnila aj klesajúca tendencia v počte príslušníkov národnostných menšín v niektorých obciach. Pre používanie jazyka menšiny v úradnom styku stanovuje podmienku 15 % podielu osôb patriacich k národnostnej menšine na celkovom počte obyvateľov obce podľa dvoch po sebe nasledujúcich sčítaní obyvateľov obce. Vláda SR nariadením vydáva zoznam takýchto obcí.

Nové ustanovenie § 7c odsek 2 súčasne zabezpečuje, že všetky jazykové práva zakotvené v zákone o jazykoch národnostných menšín bude možné naďalej využívať vo všetkých obciach, v ktorých to bolo možné aj doteraz, a teda aj v tých, v ktorých počet príslušníkov národnostných menšín klesol pod 20-percentnú hranicu. Zo zoznamu obcí, v ktorých príslušníci národnostných menšín dosahovali v roku 1991 20 %, sa nevypustila ani jediná obec a znížením 20-percentnej hranice na 15-percentnú hranicu sa umožnilo ponechať v zozname aj obce, na ktoré by sa inak zákon nevzťahoval. V týchto obciach právo používať jazyk národnostnej menšiny zanikne, ak podľa výsledkov troch po sebe nasledujúcich sčítaní obyvateľov po 1. júli 2011 občania patriaci k národnostnej menšine netvorí ani jedenkrát v obci najmenej 15% obyvateľov. Súčasný reálny stav je teda taký, že zákon sa v plnom rozsahu vzťahuje aj na také obce, ktoré podľa posledného sčítania obyvateľov v roku 2011 dosahujú napríklad len 9% podiel príslušníkov národnostnej menšiny.

Novela zákona zároveň v novom § 2 odsek 8 umožnila ústnu komunikáciu v menšinových jazykoch v úradnom styku v ktorejkoľvek obci na území SR bez ohľadu na percentuálne zastúpenie príslušníkov národnostných menšín, ak s tým zamestnanec orgánu verejnej správy a osoby zúčastnené na konaní súhlasia.

V písomnom úradnom styku zaviedla novela možnosť pre občanov patriacich k národnostnej menšine požadovať vydanie určeného okruhu dvojjazyčných verejných listín a úradných formulárov. Umožnilo sa vedenie úradnej agendy orgánov verejnej správy dvojjazyčne. Vo verejnom styku sa zaviedla možnosť používať popri štandardizovaných geografických názvoch aj vžitá a zaužívaná označenia geografických objektov v jazykoch národnostných menšín v odborných publikáciách, v tlači a iných prostriedkoch masovej komunikácie a v úradnej činnosti orgánov verejnej správy, ak sa v nich používa jazyk menšiny.

Novelizovaný zákon priznáva právomoci podpredsedovi vlády pre ľudské práva a národnostné menšiny (v súčasnosti tieto právomoci patria Úradu vlády Slovenskej republiky), a to poskytovať odbornú a metodickú pomoc orgánom verejnej správy a organizačným zložkám bezpečnostných a záchranných zborov pri vykonávaní zákona. Stanovuje povinnosť predkladať raz za dva roky správu o stave používania jazykov národnostných menšín vláde Slovenskej republiky a prerokovať správne delikty na úseku používania jazykov národnostných menšín.

Špecifickou oblasťou používania regionálnych alebo menšinových jazykov sú tiesňové volania na čísle 112. V zmysle § 5 ods. 2 písm. a) zákona č. 129/2002. Z. z. o integrovanom záchrannom systéme, zabezpečuje príjem tiesňového volania na čísle tiesňového volania 112 koordinačné stredisko zriadené okresným úradom v sídle kraja (§ 5 ods. 1 písm. a)). Všetky koordinačné strediská integrovaného záchranného systému, ktoré na území Slovenskej republiky pôsobia, zasielajú každodenne pri výmene pracovnej zmeny operátorov čísla 112 zoznam počtu operátorov ovládajúcich konkrétny cudzí jazyk na stálu službu sekcie, ktorá údaje vyhodnotí. Ak príslušné stredisko nie je schopné vybaviť volanie na číslo tiesňového volania 112 z dôvodu neznalosti cudzieho jazyka operátormi prítomnými na zmene, zabezpečí vybavenie hovoru konferenčným volaním s operátorom toho strediska, ktoré v hlásení o prevzatí zmenovej služby oznámilo prítomnosť operátora ovládajúceho požadovaný cudzí jazyk. Vychádzajúc z doterajších skúseností neboli doposiaľ v súvislosti s riešením tiesňových volaní v jazyku národnostnej menšiny zaznamenané žiadne problémy. Systém vybavovania

hovorov na číslo tiesňového volania 112 v jazyku menšiny funguje efektívne a prispieva k ochrane života a zdravia občanov, ktorí sa ocitli v tiesňovej situácii.

Orgány miestnej štátnej správy, v ktorých sa popri štátnom jazyku používa menšinový jazyk – maďarčina:

- Okresné úrady: Senec, Dunajská Streda, Galanta, Komárno, Levice, pracovisko Šahy, Levice, pracovisko Želiezovce, Michalovce, pracovisko Veľké Kapušany, Nové Zámky, Šaľa, Štúrovo, Rimavská Sobota, Rožňava, Trebišov, pracovisko Kráľovský Chlmec;
- Štátne archívy v Banskej Bystrici, pobočka Rimavská Sobota, Bratislave, pobočka Šaľa, Košiciach, pobočka Rožňava, Nitre, pobočka Komárno, Nitre, pobočka Nové Zámky;
- Okresné riaditeľstvá Hasičského a záchranného zboru: Dunajská Streda, Galanta, Komárno, Nové Zámky, Rimavská Sobota, Rožňava;
- Regionálne úrady verejného zdravotníctva: Senec, Dunajská streda, Galanta, Komárno, Nové Zámky, Rimavská Sobota, Rožňava;
- Úrady práce, sociálnych vecí a rodiny: Dunajská Streda, Dunajská Streda, pracovisko Šamorín, Dunajská Streda, pracovisko Veľký Meder, Galanta, Komárno, Komárno, pracovisko Hurbanovo, Komárno, pracovisko Kolárovo, Košice, pracovisko Moldava nad Bodvou, Levice, pracovisko Šahy, Levice, pracovisko Želiezovce, Lučenec, pracovisko Filákov, Michalovce, pracovisko Veľké Kapušany, Nové Zámky, Nové Zámky, pracovisko Šaľa, Nové Zámky, pracovisko Štúrovo, Pezinok, pracovisko Senec, Revúca, pracovisko Tornaľa, Rimavská Sobota, Rimavská Sobota, pracovisko Gemerský Jablonec, Rožňava, Rožňava, pracovisko Plešivec, Trebišov, pracovisko Kráľovský Chlmec, Veľký Krtíš, pracovisko Vinica;
- Regionálna veterinárna a potravinová správa: Senec, Dunajská Streda, Galanta, Komárno, Nové Zámky, Šaľa, Rimavská Sobota, Rožňava;
- Daňové úrady: Košice, pobočka Rožňava, Košice, kontaktné miesto Kráľovský Chlmec, Košice, kontaktné miesto Veľké Kapušany, Košice, kontaktné miesto Moldava nad Bodvou, Trnava, kontaktné miesto Veľký Meder, Trnava, kontaktné miesto Šamorín, Trnava, pobočka Dunajská Streda, Trnava, pobočka Galanta, Trnava, kontaktné miesto Sládkovičovo, Nitra, pobočka Komárno, Nitra, pobočka Nové Zámky, Nitra, kontaktné miesto Hurbanovo, Nitra, kontaktné miesto Kolárovo, Nitra, kontaktné miesto Šahy, Nitra, kontaktné miesto Želiezovce, Nitra, kontaktné miesto Štúrovo, Nitra, kontaktné miesto Šaľa, Banská Bystrica, pobočka Rimavská Sobota, Banská Bystrica, pobočka Filákov, Banská Bystrica, pobočka Tornaľa, Bratislava, pobočka Senec.

Odsek 2

Čo sa týka miestnych a regionálnych orgánov, na území, kde sídli taký počet užívateľov regionálnych alebo menšinových jazykov, ktorý odôvodňuje prijatie nižšie uvedených opatrení, zmluvné strany sa zaväzujú umožniť a/alebo podporiť:

a Používanie regionálnych alebo menšinových jazykov v sústave miestnych a regionálnych orgánov.

115. ...Ostáva naďalej nejasné, či je používanie maďarčiny v rámci miestnych a regionálnych orgánov, a to nielen vo vzťahu k žiadateľom, formálne povolené a implementované v praxi.

Používanie maďarského menšinového jazyka je nielen formálne povolené, ale aj formálne, t. j. legislatívne garantované v slovenskom právnom poriadku a v praxi široko využívané a implementované.

Zákon č. 184/1999 Z. z. o používaní jazykov národnostných menšín v znení neskorších predpisov umožňuje používanie menšinových jazykov vrátane maďarského menšinového jazyka v ústnom aj písomnom styku príslušníkov menšiny s príslušnými orgánmi miestnej samosprávy, umožňuje podávanie písomností v menšinovom jazyku, na ktoré je orgán miestnej samosprávy povinný poskytnúť odpoveď aj v jazyku národnostnej menšiny, ďalej umožňuje používanie menšinového jazyka v rozhodnutiach v správnom konaní, v rodných listoch, sobášnych listoch, úmrtných listoch, v úradne vydávaných povoleniach, oprávneniach, potvrdeniach, vyjadreniach a vyhláseniach, ako aj vo všetkých formulároch poskytovaných orgánmi miestnej samosprávy.

Rovnako zákon umožňuje dvojjazyčné vedenie celej úradnej agendy v orgáne miestnej samosprávy, t. j. aj v menšinovom jazyku.

Príslušný orgán miestnej samosprávy je zároveň zo zákona povinný zverejniť písomnú informáciu o všetkých legislatívne zakotvených možnostiach používania menšinového jazyka, ktorú musí zverejniť na viditeľnom mieste vo svojej sídelnej budove, a v menšinovom jazyku je povinný zverejniť aj informácie týkajúce sa ohrozenia života, zdravia, bezpečnosti alebo majetku občanov Slovenskej republiky.

Ďalej je povinný zverejniť v menšinovom jazyku všetky dôležité informácie súvisiace s činnosťou samosprávneho orgánu, ktoré musí zverejniť na úradnej tabuli, na webovom sídle a vo vydávanej periodickej tlači.

Táto povinnosť sa vzťahuje na informácie o zložení a právomoci orgánov samosprávy obce; na zverejnenie prehľadu právnych predpisov, pokynov, inštrukcií, výkladových stanovísk, podľa ktorých obec koná a rozhoduje alebo ktoré upravujú práva a povinnosti fyzických osôb a právnických osôb vo vzťahu k obci; na zverejnenie miesta, času a spôsobu, akým je možné získať informácie, na zverejnenie informácie o tom, kde môžu podať fyzické osoby alebo právnické osoby žiadosť, návrh, podnet, sťažnosť alebo iné podanie; na zverejnenie postupu, ktorý musí obec dodržiavať pri vybavovaní všetkých žiadostí, návrhov a iných podaní, vrátane príslušných lehôt, ktoré je potrebné dodržať; na zverejnenie sadzobníka správnych poplatkov, ktoré obec vyberá za úkony a konania správnych orgánov, a sadzobníka úhrad za sprístupňovanie informácií a na informácie o hospodárení s verejnými prostriedkami a nakladaní s majetkom obce.

Okrem toho zákon umožňuje orgánom miestnej samosprávy vydávanie príležitostných tlačovín, publikácií, periodických tlačovín a všetkých ďalších písomných informácií určených verejnosti aj v menšinovom jazyku, označenie sídla orgánu miestnej samosprávy aj v menšinovom jazyku a i. Rovnako umožňuje zobrazovať nápisy a všetky verejné oznamy v menšinovom jazyku.

b Možnosť, aby užívatelia regionálnych alebo menšinových jazykov mohli predložiť ústne alebo písomné žiadosti v týchto jazykoch.

120.

Výbor expertov dôrazne vyzýva slovenské úrady, aby:

- prijali potrebné opatrenia, aby osoby hovoriace po maďarsky mohli podávať ústne alebo písomné žiadosti v tých obciach, kde žije dostatočný počet osôb hovoriacich po maďarsky pre účely tohto záväzku, bez ohľadu na to, či je splnená podmienka 20%-ného prahu, ktorý ešte vždy vyplýva zo slovenskej legislatívy;

- poskytnú právny základ potrebný na to, aby osoby hovoriace po maďarsky mohli podávať ústne alebo písomné žiadosti v maďarčine aj vo vzťahu k regionálnym orgánom, kde žije dostatočný počet osôb hovoriacich po maďarsky.

V praxi sa uvedená požiadavka dodržiava a štátne orgány rešpektujú iniciatívu obcí vydávať oficiálne dokumenty v maďarskom jazyku.

Osoby hovoriace po maďarsky môžu príslušným orgánom miestnej samosprávy podávať ústne aj písomné žiadosti, ako aj ďalšie písomnosti v menšinovom jazyku na základe zákona č. 184/1999 Z. z. o používaní jazykov národnostných menšín v znení neskorších predpisov.

V zmysle tohto zákona sa právo podávať písomnosti v menšinovom jazyku zachováva aj v tých obciach, ktoré v súčasnosti nedosahujú 20 % hranicu. Sú medzi nimi napríklad aj obce s 13, 12 alebo 11 percentami príslušníkov maďarskej menšiny.

Právnym základom pre to, aby osoby hovoriace maďarským jazykom mohli podávať ústne alebo písomné žiadosti aj vo vzťahu k regionálnym orgánom je § 2 ods. 3 zákona č. 184/1999 Z. z., podľa ktorého občan patriaci k národnostnej menšine má právo v obci, na ktorú sa vzťahuje tento zákon, používať v úradnom styku jazyk menšiny, a to pred orgánom územnej samosprávy, za ktorý sa považuje nielen orgán obecnej samosprávy, ale aj orgán vyššieho územného celku.

c Uverejnenie úradných dokumentov regionálnych orgánov takisto v príslušných regionálnych alebo menšinových jazykoch.

d Uverejnenie úradných dokumentov miestnych orgánov takisto v regionálnych alebo menšinových jazykoch.

125.

Výbor expertov dôrazne vyzýva slovenské orgány, aby prijali potrebné opatrenia, ktoré umožnia a podporia zverejňovanie oficiálnych dokumentov miestnymi a regionálnymi úradmi aj v maďarčine tam, kde je dostatočný počet osôb hovoriacich po maďarsky z hľadiska tohto záväzku, bez ohľadu na to, či ešte existuje 20%-ný prah v slovenskej legislatíve alebo nie.

Slovenské orgány už takéto opatrenia prijali. Ako je uvedené pri bode 115, zákon umožňuje príslušným orgánom miestnej samosprávy zverejňovať dokumenty v maďarskom menšinovom jazyku, pričom časť týchto dokumentov je obec povinná zverejniť v menšinovom jazyku na úradnej tabuli, na webovom sídle a vo vydávanej periodickej tlači.

f Používanie regionálnych alebo menšinových jazykov na rokovaní miestnych orgánov, nevylučujúc však tým použitie oficiálneho(ych) jazyka(ov) štátu.

129.

Výbor expertov dôrazne vyzýva slovenské orgány aby prijali potrebné opatrenia, ktoré zabezpečia garantovanie práva používať maďarčinu na zasadnutiach obecných zastupiteľstiev tam, kde je dostatočný počet osôb hovoriacich po maďarsky z hľadiska účelu tohto záväzku, bez ohľadu na to, či ešte v slovenskej legislatíve platí 20%-ný prah alebo nie.

Slovenské orgány už takéto opatrenia prijali. Používanie maďarského menšinového jazyka na zasadnutiach obecných zastupiteľstiev je legislatívne garantované v zákone č. 184/1999 Z. z. o používaní jazykov národnostných menšín v znení neskorších predpisov, na základe ktorého môžu poslanci obecného zastupiteľstva v príslušnej obci neobmedzene používať na

zasadnutiach zastupiteľstva menšinový jazyk. Ostatným účastníkom rokovania sa umožňuje používať menšinový jazyk so súhlasom prítomných poslancov a starostu obce.

g Používanie alebo prevzatie tradičných a správnych miestnych názvov v regionálnych alebo menšinových jazykoch, a ak je to potrebné, spoločne s pomenovaním v oficiálnom(ych) jazyku(och).

140.

Výbor expertov dôrazne vyzýva slovenské orgány, aby prijali potrebné opatrenia, ktoré by podporili používanie tradičných a správnych foriem názvov miest v maďarčine v zmysle tohto záväzku a bez ohľadu na 20%-ný prah.

Slovenské orgány už takéto opatrenia prijali. Zákon č. 184/1999 Z. z. o používaní jazykov národnostných menšín v znení neskorších predpisov od roku 1999 umožňuje v príslušných obciach používanie miestnych geografických označení v jazykoch menšín vrátane označovania ulíc v danej obci.

Od roku 1994 sa zákonom č. 191/1994 Z. z. umožnilo používanie označení obcí uvedených v tomto zákone v menšinovom jazyku a súčasne sa stanovila povinnosť zobrazit' tieto označenia na samostatných dopravných značkách umiestnených pod dopravnými tabuľami s názvom obce v štátnom jazyku označujúcimi začiatok a koniec obce.

Nariadením vlády č. 534/2011 Z. z. v roku 2011 sa zoznam označení obcí v menšinových jazykoch značne rozšíril, čím sa dostatočne podporilo používanie tradičných miestnych označení v menšinových jazykoch. V zozname sú zahrnuté aj viaceré obce, ktoré nespĺňajú kritérium 20 % hranice. V praxi sú v súčasnosti označené aj tie obce, ktoré majú menej ako 15 %.

Odsek 3

S ohľadom na verejné služby poskytované správnymi orgánmi alebo inými osobami konajúcimi v ich mene sa zmluvné strany zaväzujú na územiach, kde sa používajú regionálne alebo menšinové jazyky, v súlade s postavením každého jazyka a ak je to možné:

b umožniť užívateľom regionálnych alebo menšinových jazykov predložiť žiadosti a dostať odpoveď v týchto jazykoch, alebo

144. Výbor expertov ... nabáda slovenské orgány, aby umožnili osobám hovoriacim po maďarsky podávať žiadosti o verejné služby v maďarčine, vrátane obcí, kde nedosahujú 20%-ný prah, ale kde ich je dostatočný počet z hľadiska účelu tohto záväzku.

Osoby hovoriace po maďarsky môžu príslušným orgánom miestnej samosprávy podávať ústne aj písomné žiadosti o verejné služby, ako aj ďalšie písomnosti v menšinovom jazyku na základe zákona č. 184/1999 Z. z. o používaní jazykov národnostných menšín v znení neskorších predpisov.

Odsek 4

Zmluvné strany sa zaväzujú na účel zabezpečenia ustanovení odsekov 1, 2 a 3, ktoré prijali, prijať jedno alebo viac nasledujúcich opatrení:

c Ak je to možné, vyhovieť žiadostiam zamestnancov verejných služieb ovládajúcich regionálny alebo menšinový jazyk byť vymenovaní na území, kde sa tento jazyk používa.

149. Výbor expertov ... požiadal slovenské úrady, aby poskytli stanovisko k tomuto záväzku v nasledujúcej periodickej správe.

Štátna správa a samospráva zamestnáva vo svojich radoch príslušníkov národnostných menšín, z ktorých mnohí pôsobia na úsekoch, kde sa uplatňujú jazyky národnostných menšín, no ich centrálna evidencia (evidencia zamestnancov ovládajúcich regionálny alebo menšinový jazyk) sa podľa takejto kategorizácie nevedie.

Článok 11 - Médiá

Odsek 1

Zmluvné strany sa zaväzujú pre užívateľov regionálnych alebo menšinových jazykov na územiach, kde sa tieto jazyky používajú, a podľa situácie každého z jazykov v rozsahu, v akom sú verejné orgány priamo alebo nepriamo kompetentné, majú právomoci alebo zohrávajú v tejto oblasti nejakú úlohu, rešpektujúc pritom zásady nezávislosti a samostatnosti médií,

a Ak rozhlas a televízia plnia úlohu verejnoprávnych médií:

iii Prijat' vhodné opatrenia, aby prevádzkovatelia ponúkali programy v regionálnych alebo menšinových jazykoch.

157.

Výbor expertov vyzýva slovenské orgány, aby rozšírili vysielač čas a frekvenciu časových úsekov vymedzených pre maďarský jazyk vo verejnoprávnej televízii.

Ročný rozsah národnostného vysielenia v maďarskom jazyku v rámci vysielenia Slovenskej televízie bol v roku 2011 - 113 hodín, v roku 2012 - 134 hodín a v roku 2013 - 108 hodín.⁵

b ii Podporovať a/alebo uľahčiť pravidelné vysielenie rozhlasových programov v regionálnych alebo menšinových jazykoch.

161. Výbor expertov nabáda slovenské orgány, aby v nasledujúcej periodickej správe poskytli informácie o prijatých opatreniach na podporu a/alebo zjednodušenie pravidelného vysielenia programov v maďarčine v súkromných rozhlasových staniciach, akými sú finančné podpory alebo licenčné podmienky.

Právny poriadok SR neobmedzuje vysielač s licenciou, aby vysielač v jazykoch národnostných menšín a etnických skupín žijúcich na území SR. Podľa § 5 ods. 1 písm. b) zákona č. 270/1995 Z. z. o štátnom jazyku Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov je umožnené vysielenie rozhlasových programov alebo iných zložiek rozhlasovej programovej

⁵ Zdroj: Informatívna správa o stave národnostného vysielenia RTVS z 9.5.2013.

služby v regionálnom vysielaní alebo lokálnom vysielaní určených pre príslušníkov národnostnej menšiny vrátane podujatí v priamom prenose výlučne v jazyku príslušnej menšiny.

Za účelom podpory a rozvoja kultúry a jazyka národnostných menšín zabezpečuje Úrad vlády Slovenskej republiky dotačný program Kultúra národnostných menšín. Realizácia tohto dotačného programu spadá do pôsobnosti Úradu splnomocnenca vlády SR pre národnostné menšiny. Tento dotačný program sa okrem iného zameriava aj na podporu rešpektovania, porozumenia a tolerancie voči menšinovým jazykom v rámci pôsobenia v masovokomunikačných prostriedkoch.

Vysielanie komerčných elektronických médií nie je v SR ako také podporované (bez ohľadu na jazyk vysielania) a finančná podpora je poskytovaná iba na výrobu programov a audiovizuálnych diel. Stanovisko k podpore audiovizuálnych diel a programov je uvedené v odpovedi k otázke č. 169 hodnotiacej správy.

c ii Podporovať a/alebo uľahčiť pravidelné vysielanie televíznych programov v regionálnych alebo menšinových jazykoch.

164-165. ... 22 súkromných televíznych kanálov vysielajú programy v maďarčine. ... Výbor expertov žiada slovenské orgány, aby poskytli informácie o pravidelnosti týchto programov. Ďalej žiada slovenské orgány, aby informovali o miere, v akej bol využívaný Audiovizuálny fond na pokrytie nákladov na titulky.

V roku 2012 vysielalo na území SR 17 televíznych vysielateľov s licenciou programy v maďarskom jazyku. Zo štatistického zisťovania Ministerstva kultúry Slovenskej republiky vyplýva, že v rámci súkromného televízneho vysielania bolo v roku 2012 celkovo odvysielaných 20 121 hodín v maďarskom jazyku.

Audiovizuálny fond ako súčasť podpory v rámci programu 2 „distribúcia a iné uvádzanie audiovizuálnych diel na verejnosti“ (zahŕňa podprogram č. 2.1 „distribúcia audiovizuálnych diel“ a podprogram č. 2.2 „verejné kultúrne podujatia s účasťou audiovizuálnych diel v SR“) podporuje taktiež výrobu iných ako slovenských znení slovenských, ale aj zahraničných audiovizuálnych diel.

Výroba titulkov je jednou z oprávnených položiek rozpočtov žiadateľmi predkladaných projektov. Titulky sú následne či už ako súčasť vyrobených DCP nosičov, alebo napr. DVD, používané pri prezentácii slovenského audiovizuálneho diela v zahraničí (prípadne na Slovensku v jazykoch menšín), resp. pri distribúcii zahraničných audiovizuálnych diel v SR.

Fond však nevedie osobitnú štatistiku, ktorá by sledovala špecificky výšku finančnej podpory titulkov. Je možné určiť len % podpornej činnosti fondu, ktorá je určená na podporu distribúcie v programe č. 2.

V roku 2012 bola celkovo v programe č. 2 udelená podpora vo výške 826 200 eur (z toho špecificky pre podprogram 2.1. v sume 227 350 eur a podprogram č. 2.2. v sume 598 850 eur), čo z celkovej fondom udelenej podpory predstavovalo 14 %.

Súčasťou predkladaných žiadostí do fondu je taktiež rámcový rozpočet, ktorého súčasťou je okrem iného taktiež položka „dabing a titulkovanie“. Rámcový rozpočet zahŕňa podrobne podľa jednotlivých položiek rozdelenie požadovanej sumy a po schválení žiadosti následne rozdelenie udelenej podpory. Na individuálnej projektovej báze je teda možné určiť, aká bola výška udelenej podpory za položku „dabing a titulkovanie“. Neexistuje však agregovaná databáza, ktorá by poskytovala prehľad o celkovo udelenej podpore na túto položku

rozpočtu (a už vôbec nie je možné určiť sumu podpory konkrétne na titulky). Podľa náhodného výberu projektov je však možné konštatovať, že výška udelenej podpory v položke „dabing a titulkovanie“ sa pohybuje v stovkách eur až do výšky 3 tisíc eur na projekt podľa náročnosti projektu a množstva vyrábaných jazykových verzií.

d Podporovať a/alebo uľahčovať výrobu a šírenie zvukových a audiovizuálnych diel v regionálnych a menšinových jazykoch.

169. ... Výboru expertov nie je jasné, či podpora audiovizuálnych diel týkajúca sa národnostných menšín a znevýhodnených skupín bude vždy prioritou programu 1, (Audiovizuálneho fondu) teda či bude zabezpečené pravidelné financovanie, ani či podporené audiovizuálne diela sú vyrábané v regionálnych alebo menšinových jazykoch. Privítal by konkrétne informácie v tomto smere.

Štruktúra podpornej činnosti fondu je podľa aktuálnych potrieb prehodnocovaná a určovaná každoročne. O štruktúre podpornej činnosti v súlade so zákonom č. 516/2008 Z. z. o Audiovizuálnom fonde a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov rozhoduje Rada fondu na návrh riaditeľa fondu. V roku 2011 bola súčasťou štruktúry podpornej činnosti v súlade so zaslanými odpoveďami taktiež podpora menšín a znevýhodnených skupín. V nasledujúcich obdobiach sa však táto priorita už v štruktúre podpornej činnosti neobjavila. To však neznamená, že v prípade podania žiadosti o podporu diela, ktoré by vyššie uvedenú prioritu napĺňalo, nebude tejto žiadosti vyhovieť. Podpora sa udeľuje na selektívnej báze. Priority sú len orientačné a všetky podporené diela ich nemusia spĺňať. Účelom stanovenia priorít je pomenovanie oblastí, ktoré si vzhľadom na existujúcu medzeru na trhu vyžadujú špeciálnu pozornosť.

Ďalej je tiež potrebné zdôrazniť, že fond nepredstavuje mechanizmus verejnej podpory špecificky vytvorený a zameraný na podporu kultúry národnostných menšín v SR. Na tieto účely je v pôsobnosti Úradu splnomocnenca vlády SR pre národnostné menšiny vytvorený samostatný dotačný program na podporu kultúry národnostných menšín. V rámci tohto, špecificky na menšiny zameraného programu, je taktiež možnosť žiadať o podporu audiovizuálnej tvorby (cieľom je podporiť vznik pôvodných národnostných audiovizuálnych záznamov, resp. dokumentárnych filmov, mapujúc spoločenské a kultúrne pôsobenie národnostných menšín na Slovensku), a to v rámci podprogramu č. 1.1. „edičná činnosť, podpora periodickej a neperiodickej tlače, zvukových a multimediálnych nosičov a elektronických výstupov“. V roku 2014 z programu Kultúra národnostných menšín bolo v uvedenej prioritě podporených 230 projektov v celkovej sume 1 208 085 eur.

V súvislosti s podporou audiovizuálnych diel je potrebné spresniť, že fond nevedie špeciálnu evidenciu, ktorá by sledovala, či podporené audiovizuálne diela sú vyrábané v regionálnych alebo menšinových jazykoch. Vzhľadom na to nie je možné špecifikovať „či podporené audiovizuálne diela sú vyrábané v regionálnych alebo menšinových jazykoch“. Vo všeobecnosti však platí, že podpora je určená predovšetkým na profesionálnu tvorbu slovenských audiovizuálnych diel, čo však nevylučuje, že niektoré z týchto diel vzhľadom na svoju tematiku alebo zobrazované prostredie budú zahŕňať časti v niektorých z jazykov menšín žijúcich na území SR.

Prostredníctvom dotačného programu Úradu vlády Slovenskej republiky – Kultúra národnostných menšín je možné podporiť vznik pôvodných národnostných audiovizuálnych záznamov, resp. dokumentárnych filmov, mapujúcich spoločenské a kultúrne dianie národnostných menšín na Slovensku. Hotové diela môžu tvorcovia využiť na televízne vysielanie, prípadne na vznik publicistických televíznych relácií. Projekt sa predkladá vo forme

námetu (v prípade výroby audiovizuálneho záznamu) alebo scenára, v ktorom je opísaný autorský a realizačný zámer (v prípade dokumentárneho filmu). V projekte žiadateľ uvedie predpokladanú minútáž (odporúčame krátkometrážne dokumentárne filmy) dokončeného záznamu/filmu, technológiu, ktorou bude záznam/film realizovaný a časový harmonogram projektu.

170. ... Výbor expertov by v nasledujúcej periodickej správe privítal viac informácií o detských programoch vyrobených a distribuovaných v maďarčine.

Súčasťou štruktúry podpornej činnosti fondu je v rámci programu č. 1 zameraného na podporu „tvorby a realizácie slovenských audiovizuálnych diel“ prierezová priorita zameraná na „slovenské audiovizuálne diela určené pre detského diváka“. Súčasťou programu č. 1 sú ďalej podprogram č. 1.3.3 zameraný na podporu „vývoja animovaných audiovizuálnych diel určených pre detského diváka“ a podprogram č. 1.3.6. zameraný na „podporu produkcie animovaných audiovizuálnych diel určených pre detského diváka“. V oblasti distribúcie je súčasťou programu č. 2 „distribúcia a iné uvádzanie audiovizuálnych diel na verejnosti“ prierezová priorita „distribúcia kinematografických diel určených pre detského diváka v SR (vrátane výroby slovenského znenia)“.

Ako už bolo bližšie uvedené v odpovedi na otázky č. 164-165 a 169, fond nevedie špeciálnu evidenciu mapujúcu jazykové verzie diel, ktoré boli podporené či už v procese výroby alebo distribúcie. Nie je preto možné určiť ani špecificky informácie o podporených detských programoch vyrobených a distribuovaných v menšinových jazykoch.

Čo sa týka dostupnosti ďalších údajov o detských programoch vyrobených a distribuovaných v menšinových jazykoch, nie sú podľa získaných informácií dostupné žiadne dáta, ktoré by sledovali jazykové verzie vyrábaných audiovizuálnych diel v Slovenskej republike. Ministerstvo kultúry v zmysle zákona č. 343/2007 Z. z. o podmienkach evidencie, verejného šírenia a uchovávanía audiovizuálnych diel, multimedialných diel a zvukových záznamov umeleckých výkonov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, ktorý nadobudol účinnosť 1. januára 2008, síce vedie verejne prístupnú evidenciu slovenských audiovizuálnych diel, zvukových záznamov umeleckých výkonov a multimedialných diel, avšak táto evidencia neobsahuje údaje o jazykovej verzii týchto diel.

171. Výbor expertov žiada orgány, aby v nasledujúcej periodickej správe poskytli konkrétne príklady audiovizuálnych diel v maďarčine, ktoré sú relevantné pre tento záväzok.

Vzhľadom na nedostatok údajov v oblasti jazykových verzií vyrobených audiovizuálnych diel nie je možné posúdiť množstvo audiovizuálnych diel vyrobených v jednotlivých menšinových jazykoch.

Zo súčasnej audiovizuálnej tvorby sú však známe viaceré príklady audiovizuálnych diel, ktoré vzhľadom na svoju tematiku alebo zobrazované prostredie zahŕňajú časti, ktoré sú v jazykovej verzii jazykov menšín žijúcich na území SR.

Vzhľadom na veľké rozšírenie maďarského jazyka na území SR, ako aj spoločné slovensko-maďarské témy, je použitie tohto jazyka v slovenských audiovizuálnych dielach časté a to predovšetkým pri dokumentárnych dielach.

V prípade maďarského jazyka sú príkladmi takýchto diel napr.:

- film Felvidék – Horná zem, vyrobený v roku 2014, ktorý bol spracovaný v slovenskom a maďarskom jazyku. „Tento dokumentárny film je o riešení „maďarskej otázky“ v povojnovom Československu a o imaginárnej šachovej partii medzi Slovákmi a Maďarmi, kde ale nič nie je čiernobiele. Dokument opiera o staré príbehy ľudí, ktorých životy poznačili rozhodnutia mocných a mocnejších.“

- film Ďakujem, dobre, vyrobený v roku 2013, ktorý bol taktiež spracovaný v slovenskom a maďarskom jazyku. „Dlhometrážny film "Ďakujem, dobre" sa skladá z troch poviedok a epilógu. Jednotlivé príbehy sa odohrávajú na pozadí súčasnej hospodárskej krízy, ktorá vstupuje do intímnych životov postáv a naostro odhaľuje pokrivené vzťahy, v ktorých žijú.“

e i Podporovať a/alebo uľahčiť založenie a/alebo udržanie aspoň jedného denníka v regionálnych alebo menšinových jazykoch.

175. Výbor expertov ... dôrazne vyzýva slovenské orgány, aby vytvorili právny základ pre pokračovanie podpory novín vydávaných v regionálnych alebo menšinových jazykoch. Žiada slovenské orgány, aby v nasledujúcej periodickej správe poskytli informácie o tom, ako bola rozdelená verejná inzercia.

Vydávanie periodickej tlače v jazyku národnostných menšín alebo etnických skupín žijúcich na území SR nie je žiadnym spôsobom obmedzené. Z evidencie periodickej tlače, ktorú vedie ministerstvo kultúry vyplýva, že zo všetkých jazykov národnostných menšín sa do dnešného dňa najviac titulov vydáva v maďarskom jazyku v počte 45 titulov, v nemeckom jazyku 5 titulov, v rusínskom jazyku 3 tituly, v ukrajinskom jazyku 2 tituly, v českom jazyku 8 tituly, v poľskom jazyku 3 tituly a žiaden titul v rómskom jazyku. Okrem uvedeného počtu titulov vydávaných v jazykoch národnostných menšín sú v súčasnosti na Slovensku vydávané tituly v slovenskom jazyku v kombinácii s jazykom národnostnej menšiny. V slovenskom a rusínskom jazyku sú vydávané 3 tituly periodickej tlače a 5 titulov je vydávaných aj v kombinácii slovenského a rómskeho jazyka. Z hľadiska periodicity je denná periodická tlač vydávaná iba pre príslušníkov maďarskej národnosti (denník ÚJ Szó), dvojtýždenník je vydávaný pre príslušníkov rusínskej národnostnej menšiny, mesačník je vydávaný napr. pre príslušníkov nemeckej aj poľskej národnostnej menšiny.⁶

V súvislosti s vydávaním periodickej tlače v jazykoch národnostných menšín je potrebné konštatovať, že jej existencia nie je výhradne podmienená len systémom finančnej podpory, ale predovšetkým závisí aj od záujmu a potreby danej menšiny. V minulosti boli noviny vydávané v regionálnych alebo menšinových jazykoch ojedinelým informačným zdrojom o dianí v komunite, ktorý bol prístupný v príslušnom jazyku. Prudký nárast informačných technológií a médií, predovšetkým internetu, umožnil interaktívne vyhľadávanie a šírenie informácií prakticky v akomkoľvek jazyku. V dôsledku tohto technologického vývoja klesol záujem o printové média aj v štátnom jazyku, a preto možno predpokladať aj pokles záujmu o periodickú tlač v menšinových jazykoch.

Na druhej strane, ak existuje záujem o jej vydávanie v menšinových jazykoch, štát zabezpečuje mechanizmus podpory v tejto oblasti. Podpora vydávania periodickej tlače v jazykoch národnostných menšín patrí do pôsobnosti Úradu splnomocnenca vlády SR pre národnostné menšiny. Medzi jednu z priorít dotačného programu Kultúra národnostných menšín na rok 2014 je podpora zachovania, vyjadrenia, ochrany a rozvoja identity a kultúrnych hodnôt národnostných menšín. Podpora vydávania periodickej tlače, zameranej na kultúrny

⁶ Zdroj:

http://old.culture.gov.sk/pertlac/modul/tlac?ept_nazov=&ept_uzregpos=&ept_jazyk=2&ept_periodicita_id=&ept_tematickaskupina3_id=&ept_podvys1_vys=

život národnostných menšín sa realizuje v rámci podprogramu č.1.1. „edičná činnosť, podpora periodickej a neperiodickej tlače, zvukových a multimediálnych nosičov a elektronických výstupov“. V tejto oblasti môžu žiadatelia žiadať dotáciu na vydávanie denníkov, týždenníkov, dvojtýždenníkov, mesačníkov a dvojmesačníkov, štvrťročníkov a občasníkov. Prioritou oblasti je vydávanie minimálne jedného periodika pre každú národnostnú menšinu.

Problematika zadávania štátom platenej inzercie/reklamy nepatrí do kompetencie sekcie médií, audiovizie a autorského práva.

f i Uhrádzať mimoriadne náklady tých médií v regionálnych alebo menšinových jazykoch, kdekoľvek všeobecne zákon pripúšťa finančnú podporu médií.

178. Výbor expertov ... vyzýva slovenské orgány, aby v nasledujúcej periodickej správe poskytli informácie o tom, ako sú pokrývané dodatočné náklady ostatných médií používajúcich maďarčinu.

Analýza dodatočných nákladov médií, ktoré používajú maďarský jazyk, nepatrí do kompetencie Ministerstva kultúry Slovenskej republiky.

Odsek 3

Zmluvné strany sa zaväzujú zabezpečiť, aby záujmy užívateľov regionálnych alebo menšinových jazykov boli zastúpené alebo aspoň zohľadnené v orgánoch, ktoré možno vytvoriť v súlade so zákonom na účel zaručenia slobody a plurality médií.

182. Výbor expertov ... nabáda slovenské orgány, aby zabezpečili, že záujmy osôb hovoriacich regionálnymi alebo menšinovými jazykmi budú zastúpené alebo zohľadnené v rámci orgánov zodpovedných za garantovanie slobody a plurality médií.

Orgánom zodpovedným za garantovanie slobody a plurality médií je Rada pre vysielanie a retransmisiu (ďalej len „Rada“). Postavenie a činnosť Rady upravuje zákon č. 308/2000 Z. z. o vysielaní a retransmisii a o zmene zákona č. 195/2000 Z. z. o telekomunikáciách v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o vysielaní a retransmisii“).

Podľa § 4 ods. 1 citovaného zákona je poslaním Rady presadzovať záujmy verejnosti pri uplatňovaní práva na informácie, slobody prejavu a práva na prístup ku kultúrnym hodnotám a vzdelaniu a vykonávať štátnu reguláciu v oblasti vysielania, retransmisie a poskytovania audiovizuálnych mediálnych služieb na požiadanie. Rada má deväť členov, ktorých volí a odvoláva Národná Rada Slovenskej republiky. Návrhy kandidátov na členov Rady môžu výboru Národnej rady SR predkladať poslanci, profesijné inštitúcie a občianske združenia pôsobiace v oblasti audiovizie, hromadných informačných prostriedkov, kultúry, vedy, vzdelávania, športu, registrované cirkvi a náboženské spoločnosti a občianske združenia občanov so zdravotným postihnutím prostredníctvom Koordinačného výboru pre otázky zdravotne postihnutých občanov SR. Z uvedeného vyplýva, že členom Rady môže byť aj zástupca národnostnej menšiny.

Článok 12 – Kultúrna činnosť a kultúrne zariadenia

Odsek 2

V oblastiach, kde sa tradične nepoužívajú regionálne alebo menšinové jazyky, zmluvné strany sa zaväzujú, ak na to oprávňuje počet užívateľov regionálneho alebo menšinového jazyka, umožniť, podporiť a/alebo zabezpečiť vhodné kultúrne aktivity alebo zariadenia podľa predchádzajúceho odseku.

190. Výbor expertov ... by privítal konkrétne príklady takýchto kultúrnych aktivít a zariadení týkajúcich sa maďarčiny.

Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky plní úlohy v oblasti kultúry národnostných menšín prostredníctvom organizácií vo svojej zriaďovateľskej pôsobnosti – špecializovaných (tzv. národnostných) múzeí v rámci Slovenského národného múzea, ktoré majú v rámci múzejnej špecializácie celoštátnu pôsobnosť. Sú dokumentačnými, vedeckovýskumnými, metodickými a prezentačnými pracoviskami, zameraným na dejiny a kultúru jednotlivých národnostných menšín žijúcich na Slovensku. Múzeá zodpovedajú za plnenie odborných, vedecko-výskumných, odbornometodických, akvizičných a prezentačných úloh, ako aj za účelné vynaloženie pridelených finančných zdrojov a hmotných prostriedkov v rámci schváleného rozpočtu.

K špecializovaným, tzv. národnostným múzeám, patrí i Múzeum kultúry Maďarov na Slovensku. Slovenské národné múzeum - Múzeum kultúry Maďarov na Slovensku je špecializovaným vedecko-výskumným, dokumentačným a metodickým múzejným útvarom, ktorý cieľavedome skúma dejiny a vývoj hmotnej a duchovnej kultúry Maďarov na Slovensku. K múzeu patria aj pobočky: Pamätný dom Kálmána Mikszátha v Sklabinej a Kaštieľ Imre Madácha v Dolnej Strehovej.

Aktivity za rok 2012

Výstavná činnosť:

- Madách – Dolná Strehová – Kass (24. 1. 2012 – 24. 1. 2013, miesto konania: Žižkova 18, Bratislava) – výstava prezentuje atmosféru panského sídla 19. storočia, v akej žil významný maďarský spisovateľ Imre Madách (1823 – 1864). V pracovni kaštieľa – tzv. Levia jaskyňa – napísal v rokoch 1859 – 1860 Tragédiu človeka čítanú v štyridsiatich jazykoch a takmer permanentne prítomnú aj na divadelných javiskách. Na výstave sa prezentujú dokumenty o divadelných adaptáciách Tragédie človeka na javiskách Slovenska.

- János Kass: Tragédia človeka 1975, 1980 (24. 1. – 28. 10. 2012, miesto konania: Žižkova 18, Bratislava) – Slovenské národné múzeum - Múzeum kultúry Maďarov na Slovensku má vo svojich zbierkach dva grafické cykly Jánoša Kassa, ktoré sú ilustráciami známeho literárneho diela Tragédia človeka od Imre Madácha, rodáka z Dolnej Strehovej. Výstava prvýkrát prezentovala v jednom priestore tieto dva grafické cykly z roku 1975 a 1980, aby poukázala na podstatné obdobie ilustrátorskej tvorby tejto významnej osobnosti maďarskej grafiky.

- Franz Liszt a jeho bratislavskí priatelia (do 31. 10. 2012, miesto konania: Výstavný pavilón SNM, Bratislava) – výstava priblížila osobnosť, život a dielo Franza Liszta a jeho vzťah k Bratislavčanom na základe historických dokumentov. Dokumenty k téme Franz Liszt a jeho bratislavskí priatelia boli zapožičané zo zbierkotvorných, archívnych, knižničných a cirkevných inštitúcií.

- Mesiac fotografie – Tamás Schild (3. 11. 2012 – 27. 1. 2013, miesto konania: Žižkova 18, Bratislava) – výstava farebných fotografií T. Schilda Moji krásni cigáni sa do programu Mesiaca fotografie dostala po premiérach v Belgicku. Hlavným znakom fotografií maďarského autora je nachádzanie estetického a umeleckého rozmeru hraničných životných situácií s akcentovaním ľudskej dôstojnosti.

- 60. rokov na divadelných doskách, ktoré znamenajú svet (12. 10. 2012 – 30. 6. 2013, Jókaiho divadlo, miesto konania: Komárno) – výstava k 60. výročiu založenia maďarského divadla na Slovensku.

Expozičná činnosť:

príprava scenára novej stálej expozície do kaštieľa Imre Madácha v Dolnej Strehovej.

Vedecko-výskumná činnosť:

- Kult osobností maďarskej literatúry na Slovensku (4 etapy: 2012 – 2015): 1. etapa projektu: rok 2012 (obdobie 1918 – 1938);
- dokumentácia umeleckých diel maďarskej proveniencie na verejnom priestranstve, záverečné vyhodnotenie projektu v r. 2012;
- maďarskí výtvarníci v (Česko)-Slovensku 1985 - 2010, štúdie (OPUS: Tihanyi, Kosziba, Csillag, atď.), ukončenie projektu v r. 2013;
- historické filmy z 20. storočia o Dunaji v centrálnych filmových archívoch podunajských krajín.

Edičná činnosť:

- Acta Museologica Hungarica – ročenka múzea k 10. výročiu založenia SNM – MKMS
- Franz Liszt a jeho bratislavskí priatelia – katalóg.

Ďalšie podujatia:

- Deň Kálmána Mikszátha (16. 1. 2012, miesto konania: pamätný dom K. Mikszátha, Sklabiná) – spomienka na deň narodenia spisovateľa K. Mikszátha;
- Prednášky o diele Imre Madácha (29. 3. 2012, miesto konania: Žižkova 18, Bratislava): Kovács Anna, Praznovszky Mihály;
- Noc múzeí (19. 5. 2012, miesto konania: Žižkova 18, Bratislava) - Prednášky o Tragédii človeka od Imre Madácha - Dr. Antala Babusa a Bélu Máziho z Maďarskej akadémie vied;
- Prezentácia zborníka Kálmán Mikszáth a jeho súčasníci (22. 5. 2012, miesto konania: Slovenský inštitút, Budapešť);
- Salón múzea (28. 5. 2012, miesto konania: Žižkova 18, Bratislava): rozhovor s etnografkou Margit Méry;
- Salón múzea (14. 6. 2012, miesto konania: Komárno): rozhovor s herečkou Ica Németh;
- Salón múzea (2. 7. 2012, miesto konania: Žižkova 18, Bratislava): rozhovor s bývalou reprezentantkou v šerme Katalin Rác a športovým novinárom Károlyom J. Mészáros;
- X. seminár Tradície a hodnoty (12. 9. 2012, miesto konania: Pamätný dom K. Mikszátha, Sklabiná) – stretnutie odborníkov z regionálnych múzeí;
- Salón múzea (3. 10. 2012, miesto konania: Gbelce): rozhovor s bývalým starostom Ferencom Kovácsom;
- Deň otvorených dverí (13. 10. 2012, miesto konania: Pamätný dom K. Mikszátha, Sklabiná);
- Salón múzea (24. 10. 2012, miesto konania: Žižkova 18, Bratislava): rozhovor s odborníkom z oblasti baletu Miklósom Vojtekom;
- Prednáška o Franzovi Lisztovi a jeho vzťahu k Bratislave (29. 10. 2012, miesto konania: Žižkova 16, Bratislava): Imre Szabó;
- Sympóziu Ochrana kultúrneho dedičstva v zrkadle našej desaťročnej činnosti (14. 12. 2012, miesto konania: Žižkova 16, Bratislava) pri príležitosti 10. výročia založenia SNM – MKMS.

Aktivity za rok 2013

Expozičná činnosť:

- Tradície a hodnoty. Maďari na Slovensku. Miesto realizácie: Brämerova kúria, Bratislava. Stála expozícia Múzea kultúry Maďarov na Slovensku prezentuje hmotné a duchovné pamiatky (historické, etnografické, literárno-historické a umelecko-historické tradície) maďarského etnika na Slovensku.
- Tu prežil... - pamätná výstava Kálmána Mikszátha, miesto realizácie: Pamätný dom Kálmána Mikszátha v Sklabinej - expozícia predstavuje návštevníkom život a literárne dielo známeho maďarského spisovateľa Kálmána Mikszátha.
- Kde som to vlastne? Kde sú moje sny? - pamätná výstava v kaštieli Madáchovcov v Dolnej Strehovej, ktorá bola sprístupnená 4. októbra 2013 - prezentuje život dramatika Imre Madácha a rodiny Madáchovcov v prvej polovici 19. storočia. Je prvou časťou novej stálej expozície v kaštieli Madáchovcov v Dolnej Strehovej.

Výstavná činnosť:

- Znovuzrodené pamiatky - prezentácia činnosti troch renomovaných reštaurátorov z južného Slovenska, miesto realizácie: SNM - MKMS, Bratislava, trvanie: 13. 3. – 30. 4. 2013.
- Klenotnica Gemera - 130 rokov Gemersko-malohontského múzea v Rimavskej Sobote, miesto realizácie: SNM - MKMS, Bratislava, trvanie: 15. 5. – 31. 8. 2013,
- 60 rokov na divadelných doskách, ktoré znamenajú svet – pamätná výstava pri príležitosti 60. výročia vzniku maďarského divadla v Komárne, miesto realizácie: Jókaiho divadlo, Komárno, trvanie: 12. 10. - 30. 6. 2013.
- Literárne osobnosti veľkokrtíšskeho regiónu – putovná výstava, miesto: Príbelce, trvanie: 6. 6. 2012 -10. 1. 2013, miesto: evanjelická fara, Veľký Krtíš, trvanie: 10. 1. 2013 -18. 5. 2013, miesto: Veľké Zlievce, trvanie: 18. 5. 2013 -31. 12. 2013.
- Ohýbaj ma mamko – spoločná výstava menšinových múzeí SNM, miesto: Spišské múzeum v Levoči, trvanie: 20. 6. 2013 – 31. 9. 2013;
- István Dúdor – výstava tragicky zosnulého gemerského maliara, miesto: SNM - MKMS, Bratislava, trvanie: 5. 9. 2013 - 31. 1. 2014.
- Kódy reality – výstava fotografií súčasných maďarských fotografov v rámci medzinárodného festivalu FOTOFO, miesto: SNM - MKMS, Bratislava, trvanie: 7. 11. 2013 – 31. 1. 2014.

Vedecko-výskumná činnosť:

Audiovizuálne dokumenty z histórie Maďarov na Slovensku II. etapa; História maďarskej reklamy v Československu I. etapa (1918-1938); Kult osobností maďarskej literatúry na Slovensku II. etapa; Príprava novej stálej expozície kaštiel'a Imre Madácha; 100. výročie vypuknutia I. svetovej vojny - dokumentačno-výstavný projekt Rodinné príbehy z prvej svetovej vojny.

Ministerstvo kultúry SR pokračuje vo vytváraní podmienok pre rozvoj a prezentáciu kultúry príslušníkov národnostných menšín vo všetkých oblastiach umenia a knižnej kultúry aj po prechode dotačného programu Kultúra národnostných menšín na Úrad vlády SR. Príkladom je Slovenský ľudový umelecký kolektív (SEUK), ktorý je príspevkovou organizáciou Ministerstva kultúry SR, má vo svojom repertoári tanečný scénický program, v ktorom dominujú tance a hudba z oblastí Šariša, Zemplína, Spiša, Gemera, Podpoľania, Oravy, Myjavy, a folklórny materiál Rusínov, Maďarov a Rómov. Jednotlivé tanečné a hudobné čísla rešpektujú ich historický základ, regionálne a tematické podoby. Súčasťou jeho repertoáru je aj vianočný koncert ľudovej hudby, ženskej speváckej skupiny, sólistov a hostí SEUK-u. Je to pestrá mozaika piesní a kolied z celého Slovenska, spojená s vianočnou hudbou národností žijúcich na území Slovenskej republiky: Rusínov, Chorvátov, Nemcov, Maďarov a Poliakov.

Tento jedinečný program, trvajúci 70 minút, predstavuje vianočnú hudbu Slovenska v jej širokej rozmanitosti tak národnostnej, jazykovej, ako aj interpretačnej, nástrojovej a štýlovej.

Oblasť menšinové divadlá na Slovensku dostávajú priestor na prezentáciu v rámci celoštátnych divadelných festivalov, napríklad Dotyky a spojenia v Martine, festival Astorka, medzinárodný festival Divadelná Nitra. Menšinové divadlá hostujú na scéne Slovenského národného divadla v rámci projektu V národnom ako doma. Napríklad v roku 2010 hostovali prešovské Divadlo Alexandra Duchnoviča. Slovenské komorné divadlo v Martine organizuje od roku 2005 divadelný festival Dotyky a spojenia. Ide o výberový nesúťažný festival prezentujúci aktuálnu tvorbu profesionálnych divadiel na Slovensku. Festival je charakteristický interkultúrnou dimenziou, pravidelne sa na ňom prezentujú divadlá národnostných menšín na Slovensku - Jókaiho divadlo, Divadlo Alexandra Duchnoviča, divadlo Romathan.

V zriaďovateľskej pôsobnosti Úradu vlády Slovenskej republiky je maďarský umelecký súbor Tanečné divadlo Ifjú Szívek – Mladé srdcia, ako príspevková organizácia Úradu vlády Slovenskej republiky. Súbor v uplynulých rokoch uskutočnil turné v Spojených štátoch amerických, Austrálii, vystúpenia v Rakúsku, každoročne niekoľko vystúpení v Maďarsku a v iných krajinách.

Článok 13 – Ekonomický a sociálny život

Odsek 1

Vo vzťahu k ekonomickým a sociálnym aktivitám sa zmluvné strany na celom svojom území zaväzujú:

a Vylúčiť zo svojho právneho poriadku všetky ustanovenia, ktoré bezdôvodne zakazujú alebo obmedzujú používanie regionálnych alebo menšinových jazykov v dokumentoch týkajúcich sa ekonomického alebo sociálneho života, najmä v pracovných zmluvách a v technických dokumentoch, ako sú návody na používanie výrobkov alebo zariadení.

195. Výbor expertov si všíma, že aktuálna legislatíva ešte vždy prísne obmedzuje používanie menšinových jazykov v dokumentoch týkajúcich sa hospodárskeho a spoločenského života.

b Zakázať uvádzanie klauzúl vylučujúcich alebo obmedzujúcich používanie regionálnych alebo menšinových jazykov v interných predpisoch podnikov a v osobných spisoch aspoň medzi užívateľmi rovnakého jazyka.

197. ...Takéto zákazy, vyplývajúce zo záväzku, nie sú v slovenskej legislatíve vyslovene uvedené.

Rovnaké konštatovanie sa nachádza aj v záverečnej kapitole č. 4 (Zistenia a návrhy odporúčaní, časť 4.1.) tretej hodnotiacej správy, kde Výbor expertov uviedol v rámci tzv. zistení pod písmenom C., že zákon o štátnom jazyku naďalej stanovuje opatrenia, ktoré sú v rozpore s Chartou a napriek skutočnosti, že bol menený dvakrát v roku 2009 a 2011, stále obsahuje ustanovenia, „ktoré bránia vhodnej implementácii niektorých z ustanovení Charty“ a podľa Výboru expertov je tu stále potreba meniť zákon o štátnom jazyku vo svetle záväzkov, ktoré Slovenská republika prijala, keď ratifikovala Chartu.

Výborom expertov namietané prísne obmedzenie používania menšinového jazyka pri záväzku podľa článku 13 odsek 1 písm. a) Charty stanovením súčasného povinného používania štátneho jazyka nie je opodstatnené, nakoľko používanie menšinového jazyka, ktoré je zákonom o štátnom jazyku v oblastiach vyčlenených v § 8 zákona o štátnom jazyku výslovne pripustené, nemôže byť obmedzené stanovením súčasnej povinnosti sprístupniť text v menšinovom jazyku aj v štátnom jazyku. Používanie jedného jazyka samo osebe neobmedzuje používanie druhého jazyka, keďže obe verzie popri sebe sú uskutočniteľné bez toho, aby jedna verzia bola na úkor druhej. Stanovenie povinnosti vyhotoviť dokument v štátnom jazyku, pričom sa umožňuje ho vyhotoviť aj v menšinovom jazyku, nemôže viesť k záveru o prísnom obmedzení použitia menšinového jazyka.

Z princípu nediskriminácie je na druhej strane zrejmé, že stanovenie povinnosti pre všetky osoby, aby používali štátny jazyk v určitých presne určených dokumentoch, kde je to odôvodnené aj verejno-poriadkovými dôvodmi aj právami osôb hovoriacich štátnym jazykom (nakoniec aj právnu istotu pre osoby, ktoré také dokumenty vyhotovujú), nemôže byť diskriminačné, pretože povinnosť sa stanovuje len vo vzťahu k štátnemu jazyku a voči všetkým. Nikto nie je znevýhodnený, pretože pridá iný jazyk. Ďalšie kritérium je zákaz alebo obmedzenie používania menšinového jazyka – zákaz a obmedzenie sú od 1. 9. 2009 legislatívne odstránené.

Je možné predpokladať, že tvrdenia o obmedzení jazyka menšiny v pracovnoprávných úkonoch a finančných a technických dokumentoch pochádzajú z predchádzajúcich správ, kedy skutočne k obmedzovaniu menšinového jazyka dochádzalo, nakoľko zákon neumožňoval popri znení v štátnom jazyku koncipovať tieto dokumenty aj v menšinovom jazyku.

Od momentu nadobudnutia účinnosti novely zákona o štátnom jazyku (september 2009) – legislatívne zmeny znenia § 8 ods. 2 a3 zákona o štátnom jazyku – v Slovenskej republike nedochádza k obmedzeniu používania menšinového jazyka v dokumentoch týkajúcich sa sociálneho a ekonomického života.

Tretia hodnotiacia správa bola vyhotovená 33 mesiacov po účinnosti novely č. 318/2009 Z. z., ktorou sa zaviedla možnosť viesť pracovnoprávne úkony, finančnú a technickú dokumentáciu, stanov zdužení spolkov a spoločností aj v inom jazyku. Rovnako sa zaviedla možnosť pre návštevníkov zdravotníckych a sociálnych zariadení používať ich jazyk v komunikácii pri prijímaní a počas pobytu. Konštatovanie uvedené v tretej hodnotiacej správe o nesplnení záväzku zo strany Slovenskej republiky malo svoje opodstatnenie v prvej a druhej hodnotiacej správe, pretože legislatívne zmeny, ktoré mali umožniť používanie menšinového jazyka v oblastiach pokrytých § 8 ods. 2 a 3 ešte boli len v legislatívnom procese (máj 2009). Výbor expertov v 2. hodnotiacej správe pravdivo tvrdil, že legislatívne návrhy bolo potrebné dotiahnuť do účinného zákona – to nastalo v septembri 2009. V žiadnom prípade teda v súčasnosti nedochádza k obmedzeniu používania menšinového jazyka, pretože k tomu dochádzalo do 31.8.2009. Jasne to dokazuje hodnotenie Výboru expertov v druhej hodnotiacej správe, keď sám Výbor expertov konštatoval, že očakáva novelu zákona o štátnom jazyku, ktorá by mohla vyhovieť záväzku Charty – nezakazovať, neobmedzovať a neodradzovať od použitia menšinového jazyka. Nie je možné sa preto stotožniť so záverom z tretej hodnotiacej správy, nakoľko po poslednej novele zákona o štátnom jazyku bol záväzok splnený - všetky predchádzajúce výhrady boli Slovenskou republikou akceptované a zapracované do právneho systému.

Povinné súčasné používanie aj iného jazyka sa v žiadnom prípade nepovažuje za obmedzenie používania menšinového jazyka. Úprava, ktorá umožňuje súčasné znenie pracovnej zmluvy v jazyku štátnom a fakultatívne v jazyku menšiny, spĺňa všetky garancie nezakazovania a neobmedzovania jazykov menšín. Súčasne v zmysle bodu 122 Vysvetľujúcej správy k čl. 13 ods. 1 písm. a) je konkrétnym príkladom naplnenia princípu nediskriminácie.

Odsek 2

Vo vzťahu k ekonomickým a sociálnym aktivitám sa zmluvné strany zaväzujú, ak sú verejné orgány na to kompetentné, na územiach, kde sa používajú regionálne alebo menšinové jazyky, a ak je to možné:

c Zabezpečiť, aby zariadenia sociálnej starostlivosti, ako nemocnice, domovy dôchodcov a útulky, poskytovali možnosť prijatia a opatrovania vo vlastnom jazyku tým osobám, ktoré používajú regionálny alebo menšinový jazyk, ak tieto potrebujú opateru zo zdravotných dôvodov, z dôvodu vysokého veku alebo z iných dôvodov.

203. Výbor expertov upozorňuje, že tento záväzok si vyžaduje, aby orgány zabezpečili, že zariadenia sociálnej starostlivosti ponúknu možnosť prijať a starať sa o osoby hovoriace regionálnym alebo menšinovým jazykom v ich jazyku.

Zákon o používaní jazykov národnostných menšín pôvodne túto oblasť neupravoval. Novela zákona o používaní jazykov národnostných menšín schválená Národnou radou Slovenskej republiky 25. mája 2011 (účinná od 1.9.2011) v § 5 ods. 3 ustanovuje: „Občan Slovenskej republiky, ktorý je osobou patriacou k národnostnej menšine, môže pri komunikácii s personálom zdravotníckych zariadení a zariadení sociálnych služieb alebo zariadení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately v obci podľa § 2 ods. 1 používať jazyk menšiny. Zdravotnícke zariadenie alebo zariadenie sociálnych služieb alebo zariadenie sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately podľa predchádzajúcej vety umožní používanie jazyka menšiny podľa tohto zákona a osobitných zákonov, ak to podmienky daného zariadenia dovoľujú.“

Prax v tejto oblasti ukazuje, že klienti žijúci v zariadeniach sociálnych služieb, ktorí majú záujem komunikovať v jazyku národnostnej menšiny, tak môžu urobiť, nakoľko miestny personál tento jazyk spravidla ovláda.

Článok 14 – Cezhraničná spolupráca

Zmluvné strany sa zaväzujú:

b Umožniť a/alebo podporiť cezhraničnú spoluprácu najmä medzi regionálnymi alebo miestnymi orgánmi v prospech regionálnych alebo menšinových jazykov, na územiach ktorých sa používa rovnaký jazyk v identickej alebo blízkej podobe.

207. Výbor expertov ...opätovne požiadal orgány, aby v nasledujúcej periodickej správe poskytli informácie o finančnom zapojení slovenských úradov do cezhraničnej spolupráce.

Podpora cezhraničnej spolupráce sa uskutočňuje aj prostredníctvom medzivládnych komisií pre cezhraničnú spoluprácu vytvorených na základe bilaterálnych dohôd o cezhraničnej spolupráci. Slovenská republika má uzatvorené takéto dohody, resp. rámcovú zmluvu o cezhraničnej spolupráci so všetkými susediacimi krajinami.

Hlavným cieľom činnosti medzivládnych komisií pre cezhraničnú spoluprácu je podporovať aktivity zamerané na vytváranie podmienok pre rozvoj spolupráce medzi obyvateľmi, územnými samosprávami a zainteresovanými inštitúciami vrátane aktivít spolupráce, do ktorých sú zapojení obyvatelia patriaci k národnostným menšinám. Komisie

zároveň vytvárajú platformu pre všetkých aktérov cezhraničnej spolupráce na výmenu skúseností a príkladov dobrej praxe, umožňujú identifikovať prekážky brániace rozvoju cezhraničnej spolupráce a vo forme adresovania konkrétnych odporúčaní príslušným orgánom prispievať k ich odstráneniu.

Komisie sa zaoberajú predovšetkým témami týkajúcimi sa rozvoja cezhraničnej dopravnej infraštruktúry, situácie v cezhraničnej verejnej doprave, aktuálnych otázok cezhraničnej spolupráce v oblasti školstva, kultúry, zamestnávania, zdravotnej starostlivosti, operačných programov cezhraničnej spolupráce, prípravou na nadchádzajúce programové obdobie 2014-2020 ako aj možnosťami, ktoré poskytuje spolupráca v rámci Európskych zoskupení územnej spolupráce.

Nadalej pokračuje v činnosti 12 zmiešaných slovensko-maďarských komisií vytvorených na základe Zmluvy o dobrom susedstve a priateľskej spolupráci medzi Slovenskou republikou a Maďarskou republikou, podpísanej 19. marca 1995 v Paríži. Prehľad zmiešaných slovensko-maďarských komisií:

- pre záležitosti menšín,
- pre európsku a euroatlantickú integráciu,
- pre otázky vzdelávania, vedy, športu a mládeže,
- pre otázky kultúry a tlače,
- pre cezhraničnú spoluprácu,
- pre otázky spolupráce v oblastiach patriacich do pôsobnosti ministerstiev vnútra,
- pre vojenské a iné bezpečnostno-politické otázky,
- pre otázky ochrany prírody a životného prostredia,
- pre otázky dopravy, spojov ich infraštruktúru,
- pre otázky hospodárskej spolupráce,
- pre otázky poľnohospodárstva, veterinárnej a fytozdravotnej starostlivosti,
- pre otázky zdravotníctva, zdravotného poistenia a sociálnej starostlivosti.

Cezhraničná spolupráca je financovaná z vlastných zdrojov aktérov spolupráce ako aj z finančných prostriedkov získaných zo zdrojov Európskej únie a ďalších donorov. Možno skonštatovať, že na medzivládnej úrovni sú príslušné ministerstvá aktívne zapojené do spolufinancovania cezhraničnej spolupráce.

Slovenská republika sa snaží vytvárať podmienky na rozvoj cezhraničnej spolupráce vo všetkých jej oblastiach (vrátane kultúry, výchovy a vzdelávania, podpory výučby jazykov ako aj podpory vytvárania partnerských vzťahov medzi orgánmi verejnej správy ako aj občanmi). Samotné využívanie nástrojov spolupráce závisí predovšetkým od aktivity zainteresovaných subjektov.

Rusínsky jazyk

Článok 8 - Vzdelávanie

Odsek 1

V oblasti vzdelávania sa zmluvné strany zaväzujú na územiach, kde sa také jazyky používajú, podľa situácie každého z týchto jazykov a bez ujmy na výučbe oficiálneho(ych) jazyka(ov) štátu:

Predškolská výchova

- a ii Umožniť, aby prevažná časť predškolskej výchovy bola zabezpečená v príslušných regionálnych alebo menšinových jazykoch.*
- b ii Umožniť, aby prevažná časť vyučovania na základnom stupni bola zabezpečená v príslušných regionálnych alebo menšinových jazykoch.*
- c ii Umožniť, aby prevažná časť vyučovania na stredných školách bola zabezpečená v regionálnych alebo menšinových jazykoch.*
- d ii Umožniť, aby prevažná časť vyučovania na odborných školách bola zabezpečená v príslušných regionálnych alebo menšinových jazykoch.*

222.

Výbor expertov naliehavo vyzýva slovenské orgány, aby prijali opatrenia na zabezpečenie podstatnej časti predškolského, základného, stredného [...] a technického a odborného vzdelávania v rusínčine a aby sa postarali o to, že ponuka na rôznych stupňoch vzdelávania bude kontinuálna.

Na Slovensku pôsobili v roku 2013 dve materské školy, 1 s výchovným jazykom rusínskym (Materská škola Čabiny, okres Medzilaborce), ktorú navštevuje 10 detí (prípravku štyri deti a šesť detí vo veku od 3 do 6 rokov) a 1 s výchovným jazykom slovenským – rusínskym (Materská škola pri ZŠ Bajerovce, okres Sabinov), ktorú navštevuje 6 detí.

Rovnako dve základné školy vyučujú v rusínskom jazyku: Základná škola Čabiny, okres Medzilaborce, ktorú navštevuje 17 detí (1. ročník tri deti; 2. ročník tri deti; 3. ročník päť detí; 4. ročník šesť detí) a základná škola s vyučovacím jazykom slovenským – rusínskym v

Bajerovciach, okres Sabinov, ktorú navštevuje 8 detí (1. ročník jedno dieťa; 2. ročník jedno dieťa; 3. ročník tri deti; 4. ročník tri deti). Vyučovanie predmetu rusínsky jazyk formou voliteľného predmetu, resp. krúžku, prebieha na Základnej škole s materskou školou Michala Sopiru v Radvani nad Laborcom, okres Medzilaborce a Cirkevnej základnej škole sv. Juraja vo Svidníku.

Na školách v zriaďovateľskej pôsobnosti Prešovského samosprávneho kraja, resp. na ich elokovaných pracoviskách, sa žiaden predmet nevyučuje v rusínskom jazyku aj napriek tomu, že žiaci a ich zákonní zástupcovia boli o tejto možnosti informovaní.

Stredná odborná škola A. Warhola v Medzilaborciach (počet žiakov hlásiacich sa k rusínskej národnosti: 9 a počet žiakov hlásiacich sa k ukrajinskej národnosti: 3) vedie krúžok dejiny Rusínov (škola vedie i krúžok „výchova k rómskej kultúre“).

Bakalársky a následne magisterský študijný program Rusínsky jazyk a literatúra (v kombinácii) poskytuje možnosť študovať Ústav rusínskeho jazyka a kultúry Prešovskej univerzity v Prešove. Pracovníci ústavu priebežne pracujú na inovácií obidvoch študijných programov na základe zohľadnenia potrieb školskej a kultúrnej praxe, aby absolventi vysokoškolského štúdia boli pripravení na aktuálne požiadavky škôl.

Ústav rusínskeho jazyka a kultúry v Prešove je vedecko-pedagogickým pracoviskom Prešovskej univerzity zameraným na štyri oblasti: vedecko-výskumnú a vývojovú oblasť normotvorby rusínskeho spisovného jazyka, pedagogicko-výchovnú, publikačnú a dokumentačnú činnosť a ako jediné vysokoškolské pracovisko na Slovensku zabezpečuje prípravu učiteľov rusínskeho jazyka. V akademickom roku 2013/2014 sa na štúdium v bakalárskej a magisterskej forme štúdia zapísalo spolu 22 študentov.

Počet študentov študijného programu rusínsky jazyk a literatúra v kombinácii bol nasledovný:

- bakalárske štúdium: 14 študentov (1. ročník – štyria; 2. ročník – siedmi; 3. ročník – traja študenti)
- magisterské štúdium: 8 študentov (1. ročník – traja študenti; 2. ročník – piati študenti)

Absolventi študijného programu Rusínsky jazyk a literatúra a učitelia rusínskeho jazyka majú možnosť sa vzdelávať v rámci kontinuálneho vzdelávania realizovaného Metodicko-pedagogickým centrom v Prešove formou metodických stretnutí a inovačných vzdelávacích programov. Projekt kontinuálneho vzdelávania bol predložený Akreditačnej komisii ako poradnému orgánu vlády Slovenskej republiky na schválenie.

Pokiaľ ide o možnosti vzdelávania vo rusínskom menšinovom jazyku v mimoškolskej oblasti (neformálne vzdelávanie), v roku 2013 vzniklo v Prešove OZ KOLYSOČKA-KOLÍSKA, ktoré si za cieľ vytýčilo desať priorít, medzi nimi aj alternatívne vyučovanie rusínskeho jazyka na školách. Snahou zakladateľky o. z. je prebudiť záujem o prihlasovanie detí na základné a stredné školy, na ktorých prebieha vyučovanie rusínskeho jazyka, ale rovnako podchytiť aj dospelých Rusínov, neovládajúcich svoj materinský jazyk prevažne v písomnej podobe.

f ii Umožniť, aby sa tieto jazyky stali predmetmi vzdelávania dospelých alebo súčasťou priebežného vzdelávania.

223. ...Podľa Výboru expertov... bolo potrebné ponúknuť decentralizovanejšiu ponuku rusínčiny ako predmetu vzdelávania dospelých a ďalšieho vzdelávania na naplnenie tohto záväzku, okrem Katedry rusínskeho jazyka a kultúry na Prešovskej univerzite v Prešove a nezávislého Ústavu rusínskeho jazyka a kultúry.

Úrad vlády Slovenskej republiky v rámci dotačného programu Kultúra národnostných menšín 2013 sumou 3.000 € podporil napríklad projekt „Večerné školy rusínskeho jazyka

(výučba spisovného rusínskeho jazyka) dospelých a detí“ - číslo projektu: KNM-649/2013/1.1.9. Tento projekt, ako pilotný projekt občianskeho združenia, bol realizovaný v siedmych mestách a obciach: Snina, Pčoliné - okres Snina, Svidník, Šarišský Štiavnik - okres Svidník, Prešov, Olšavica - okres Levoča a Kamienka, okres Stará Ľubovňa.

g Prijat' opatrenia na zabezpečenie vyučovania dejín a kultúry, ktoré ovplyvnili regionálny alebo menšinový jazyk.

228. Podľa zástupcov osôb hovoriacich po rusínsky, ešte stále nie je dostatok učebníc rusínskej histórie, len doplnkové knihy vydané v roku 1994. Vyučovanie rusínskej histórie a kultúry závisí od iniciatívy škôl. Čo sa týka vyučovania rusínskej histórie pre tých, ktorí nehovoria rusínsky, slovenské vzdelávacie programy ani učebnice nezahŕňajú žiadne informácie o miestnej histórii.

Školy sú autonómne jednotky, vydávajú svoj školský vzdelávací program, kde musia zohľadniť miestne, regionálne požiadavky a doplniť obsah v závislosti od potrieb žiakov.

Zabezpečiť základné a ďalšie vzdelávanie učiteľov potrebných na realizáciu tých záväzkov (písmeno od a) po g), ktoré zmluvná strana prijala.

234. Výbor expertov vyzýva orgány, aby poskytli základné a ďalšie vzdelávanie učiteľov pre výučbu rusínskeho jazyka.

Kontinuálne vzdelávanie pedagogických a odborných zamestnancov upravuje predovšetkým zákon č. 317/2009 Z. z. o pedagogických zamestnancoch a odborných zamestnancoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Vzdelávanie poskytujú školy a školské zariadenia, organizácie zriadené ministerstvom školstva alebo iným ministerstvom, vysoké školy, cirkev alebo náboženská spoločnosť, resp. iná právnická osoba po splnení podmienok upravených zákonom.

Jednou z organizácií v oblasti vzdelávania pedagogických zamestnancov je Metodicko-pedagogické centrum, ktoré je podľa § 14, ods. 2 písm. c) zákona č. 596/2003 Z. z. o štátnej správe v školstve a školskej samospráve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov ústredne riadenou organizáciou ministerstva školstva. Metodicko-pedagogické centrá zabezpečujú metodickú činnosť okrem iného aj v oblasti odborného garantovania ďalšieho vzdelávania učiteľov škôl na národnostných územiach (maďarské, ukrajinské, rusínske a rómske). V metodicko-pedagogickom centre je vytvorené miesto pre učiteľa kontinuálneho vzdelávania na zabezpečenie kontinuálneho vzdelávania učiteľov pre výučbu rusínskeho jazyka.

V oblasti vzdelávania pedagogických zamestnancov pre rusínsky jazyk boli na akreditáciu zaslané 3 vzdelávacie programy. Ďalších 5 programov kontinuálneho vzdelávania je v procese tvorby. Je potrebné upozorniť na skutočnosť nízkeho počtu učiteľov rusínskeho jazyka, resp. učiteľov vyučujúcich rusínsky jazyk, čo spôsobuje problém pri naplnení počtu účastníkov vzdelávania v zmysle cieľovej skupiny programov kontinuálneho vzdelávania. Do prvého ročníka 2013/2014 v rámci celého Slovenska nastúpilo 7 žiakov rusínskej národnosti na školy s vyučovacím jazykom rusínskym. Posledná učebnica bola vydaná v roku 2011, v súčasnosti vzniká potreba metodických materiálov pre predprimárne vzdelávanie.

i Vytvoriť jeden alebo viac kontrolných orgánov zodpovedných za kontrolu prijatých opatrení a za pokrok dosiahnutý pri zavádzaní alebo rozvoji výučby regionálnych alebo menšinových jazykov a vypracovanie pravidelných správ o svojich zisteniach, ktoré sa zverejnia.

238.*Výbor expertov vyzýva slovenské orgány, aby vytvorili alebo poverili dozorný orgán úlohou monitorovať prijaté opatrenia a dosiahnutý pokrok v rozvoji výučby v menšinových jazykoch, resp. menšinových jazykov, a vypracovávať verejné periodické správy o jeho zisteniach.*

Kontrolným orgánom pre materské školy, základné školy, stredné školy a školské zariadenia je Štátna školská inšpekcia. Na základe platnej metodiky kontroluje i vyučovanie v jazykoch národnostných menšín a svoje zistenia vyhodnocuje v ročnej Správe o výchove a vzdelávaní v školách a školských zariadeniach v Slovenskej republike za každý školský rok.

V Registri škôl a školských zariadení je uvedená Materská škola s vyučovacím jazykom rusínskym - Materskaja škola, Čabiny 131, Čabiny. Uvedená materská škola nebola v školskom roku 2012/2013 zaradená do plánu inšpekčnej činnosti.

V Registri škôl a školských zariadení je uvedená jedna škola s vyučovacím jazykom rusínskym - Základná škola s vyučovacím jazykom rusínskym - Osnovna škola, Čabiny 131, Čabiny; a ZŠ s MŠ - Osnovna škola s materskov školov, Bajerovce 112. Uvedené školy neboli v školskom roku 2012/2013 zaradené do plánu inšpekčnej činnosti.

Článok 9 – Súdnictvo

Odsek 1

Zmluvné strany sa zaväzujú v súdnych obvodoch, v ktorých počet užívateľov regionálnych alebo menšinových jazykov sídliačich na tomto území odôvodňuje prijatie nižšie uvedených opatrení, podľa situácie jednotlivých jazykov a za podmienky, že využitie možností uvedených v tomto odseku nebude sudca pokladať za prekážku riadneho výkonu súdnictva,

a v trestnom konaní:

ii zaručiť obžalovanému právo používať jeho regionálny alebo menšinový jazyk, a/alebo

iii zabezpečiť, aby sa žiadosti a dôkazy, písomné alebo ústne, nepokladali za neprijateľné len z dôvodu, že boli predložené v regionálnom alebo menšinovom jazyku, a/alebo v prípade potreby využitím tlmočníkov a prostredníctvom prekladov, ktoré by pre dotknutú osobu neznamenal ďalšie výdavky.

242. Výbor expertov ... dôrazne vyzýva slovenské orgány k tomu, aby zaručili právo obžalovaného používať rusínčinu v trestnom konaní bez ohľadu na to, či tento ovláda slovenčinu, a aby zabezpečili, že bude o tomto práve obžalovaný konkrétne informovaný na začiatku trestného stíhania. Okrem toho Výbor expertov vyzýva slovenské orgány, aby legislatívne zabezpečili, že žiadosti a dôkazy budú môcť byť poskytnuté v rusínčine a že prípadné využitie služieb tlmočníkov a prekladateľov nebude viesť k dodatočným výdavkom pre dotknutú osobu, dokonca ani ak táto ovláda slovenčinu.

V prípade trestného konania je relevantným zákon č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok, ktorý je účinný od 1. 1. 2006. Platnosť a následná aplikácia Trestného poriadku sa vzťahuje na územie celej Slovenskej republiky. Informácie poskytnuté v bode 91 sú spoločné.

243. ... Výbor expertov vyzýva orgány k tomu, aby prijali proaktívne opatrenia zjednodušujúce implementáciu týchto záväzkov do praxe a žiada ich, aby poskytli v tomto smere podrobné informácie v nasledujúcej periodickej správe.

Vid' spoločnú informáciu v bode 92.

b v občianskom konaní:

ii umožniť, kedykoľvek strana vystupuje pred súdom, aby mohla využiť svoj regionálny alebo menšinový jazyk, a to bez vzniku dodatočných nákladov pre túto stranu, a/alebo

iii umožniť predloženie dokumentov a dôkazov v regionálnych alebo menšinových jazykoch,

v prípade potreby využitím tlmočníkov alebo prostredníctvom prekladov .

c v konaní pred súdmi v správnych veciach:

ii umožniť, kedykoľvek je strana povinná vystúpiť osobne pred súdom, aby mohla použiť svoj regionálny alebo menšinový jazyk, a to bez vzniku dodatočných nákladov pre túto stranu, a/alebo

iii umožniť predloženie dokladov a dôkazov v regionálnych alebo menšinových jazykoch,

v prípade potreby využitím tlmočníkov alebo prostredníctvom prekladov .

246. ... Výbor expertov ... vyzýva orgány k tomu, aby prijali opatrenia na zabezpečenie toho, aby bolo k dispozícii dostatočné množstvo školených tlmočníkov.

Vid' spoločné informácie obsiahnuté v bode 95, resp. 90

247. Výbor expertov ... vyzýva orgány k tomu, aby prijali proaktívne opatrenie zjednodušujúce realizáciu týchto záväzkov v praxi a žiada ich, aby poskytli v tomto smere potrebné informácie v nasledujúcej periodickej správe.

Vid' spoločné informácie obsiahnuté v bode 96.

Odsek 3

Zmluvné strany sa zaväzujú sprístupniť v regionálnych alebo menšinových jazykoch najdôležitejšie vnútroštátne právne predpisy a tie, ktoré sa dotýkajú osôb používajúcich tieto jazyky, ak predmetné texty neboli sprístupnené inak.

252.Do rusínčiny neboli preložené žiadne právne texty týkajúce sa osôb patriacich k národnostným menšinám.

Platné právne predpisy, medzi nimi ani zákony, ktoré vykonávajú ústavné práva osôb patriacich k rusínskej národnostnej menšine, do rusínskeho jazyka zatiaľ preložené neboli.

Článok 10 – Správne orgány a verejné služby

Odsek 1

V správnych celkoch štátu, kde počet užívateľov regionálnych alebo menšinových jazykov sídliačich na tomto území odôvodňuje prijatie nižšie uvedených opatrení, a podľa situácie každého z jazykov sa zmluvné strany zaväzujú, ak je to možné,

a iii zabezpečiť, aby užívatelia regionálnych alebo menšinových jazykov mohli predložiť ústne alebo písomne žiadosti, ako aj dostať odpoveď v týchto jazykoch.

260.

Výbor expertov vyzýva slovenské orgány, aby prijali potrebné opatrenia umožňujúce osobám hovoriacim po rusínsky podávať ústne a písomné žiadosti a prijímať odpovede v rusínčine všade tam, kde je dostatočný počet osôb hovoriacich týmto jazykom v zmysle tohto záväzku, bez ohľadu na 20%-ný prah, ktorý ešte vždy predpisuje slovenská legislatíva.

Vid' spoločné informácie obsiahnuté v bode 112.

V 124 rusínskych obciach až 96% zamestnancov ovláda rusínsky jazyk, celú úradnú agendu v rusínčine vedie jedna obec. Rokovania obecných orgánov prebiehajú v rusínskom jazyku v 42,6%, v slovenskom jazyku v 17% a v oboch jazykoch v 17,7% rusínskych obcí.

Podľa informácii Okresného úradu Svidník v praxi prebieha ústna komunikácia tak v slovenskom, ako aj v rusínskom jazyku, v písomnom styku doteraz nebola zaznamenaná žiadosť o vydanie rozhodnutia v rusínčine.

Rusínčina sa ako menšinový jazyk používa popri štátnom jazyku na Okresných úradoch Humenné, Stále detašované pracovisko Medzilaborce, Prešov, katastrálny odbor Medzilaborce a Prešov, katastrálny odbor Medzilaborce.

Odsek 2

Čo sa týka miestnych a regionálnych orgánov, na území, kde sídli taký počet užívateľov regionálnych alebo menšinových jazykov, ktorý odôvodňuje prijatie nižšie uvedených opatrení, zmluvné strany sa zaväzujú umožniť a/alebo podporiť:

b možnosť, aby užívatelia regionálnych alebo menšinových jazykov mohli predložiť ústne alebo písomné žiadosti v týchto jazykoch.

264.

Výbor expertov dôrazne vyzýva slovenské orgány, aby:

- prijali potrebné právne a organizačné opatrenia, ktoré zabezpečia, že osoby hovoriace po rusínsky budú môcť podávať ústne alebo písomné žiadosti po rusínsky vo všetkých obciach s dostatočným počtom takýchto osôb, vrátane tých obcí, kde osoby hovoriace po rusínsky predstavujú menej než 20 % populácie obce, ale tvoria dostatočný počet z hľadiska tohto záväzku;

- poskytnú právny základ potrebný, aby osoby hovoriace po rusínsky mohli podávať ústne alebo písomné žiadosti v rusínčine aj vo vzťahu k regionálnym orgánom, kde žije dostatočný počet osôb hovoriacich po rusínsky.

Vid' spoločné informácie v bode 120.

c Uverejnenie úradných dokumentov regionálnych orgánov takisto v príslušných regionálnych alebo v menšinových jazykoch.

d Uverejnenie úradných dokumentov miestnych orgánov takisto v regionálnych alebo menšinových jazykoch.

268. Výbor expertov ... dôrazne vyzýva slovenské orgány, aby prijali potrebné opatrenia, ktoré by umožnili a/alebo podporili zverejňovanie oficiálnych dokumentov v rusínčine zo strany miestnych a regionálnych orgánov, bez ohľadu na 20%-ný prah.

Vid' spoločné informácie v bode 125.

g Používanie alebo prevzatie tradičných a správnych miestnych názvov v regionálnych alebo menšinových jazykoch, a ak je to potrebné, spoločne s pomenovaním v oficiálnom(ych) jazyku(och).

280. Výbor expertov ... naliehavo vyzýva slovenské orgány, aby prijali potrebné opatrenia, ktoré by podporili používanie tradičných a správnych foriem názvov miest v rusínčine v zmysle tohto záväzku a bez ohľadu na 20%-ný prah.

Vid' spoločné informácie v bode 140.

Odsek 3

S ohľadom na verejné služby poskytované správnymi orgánmi alebo inými osobami konajúcimi v ich mene sa zmluvné strany zaväzujú na územiach, kde sa používajú regionálne alebo menšinové jazyky, v súlade s postavením každého jazyka a ak je to možné:

c Umožniť užívateľom regionálnych alebo menšinových jazykov predložiť žiadosti v týchto jazykoch.

284. Výbor expertov ... vyzýva slovenské orgány, aby umožnili osobám hovoriacim po rusínsky podávať žiadosti o verejné služby v rusínčine, vrátane obcí, kde nedosahujú 20%-ný prah, ale kde ich je dostatočný počet z hľadiska účelu tohto záväzku.

Vid' spoločné informácie v bode 144, rovnaké podmienky platia aj pre rusínčinu.

Článok 11 - Médiá

Odsek 1

Zmluvné strany sa zaväzujú pre užívateľov regionálnych alebo menšinových jazykov na územiach, kde sa tieto jazyky používajú, a podľa situácie každého z jazykov v rozsahu, v akom sú verejné orgány priamo alebo nepriamo kompetentné, majú právomoci alebo zohrávajú v tejto oblasti nejakú úlohu, rešpektujúc pritom zásady nezávislosti a samostatnosti médií:

- a ak rozhlas a televízia plnia úlohu verejnoprávnych médií:
iii Prijat' vhodné opatrenia, aby prevádzkovatelia ponúkali programy v regionálnych alebo menšinových jazykoch.

297.

Výbor expertov dôrazne vyzýva slovenské orgány, aby rozšírili vysielač čas a frekvenciu časových úsekov vymedzených pre rusínsky jazyk vo verejnoprávnej televízii.

V prípade rozsahu vysielať Slovenskej televízie v rusínskom jazyku došlo v roku 2012 k nárastu v počte odvysielaných hodín z 5 hodín v roku 2011 na 21 hodín v roku 2012. Podľa správy o stave vysielať v SR a činnosti Rady za rok 2012 (ďalej len „správa o stave vysielať“) v publicistike rusínskeho vysielať dominovali témy: činnosť múzea rusínskej kultúry v Prešove, aktivity Rusínskej obrody a Zväzu Rusínov a Ukrajincov Slovenska, Múzeum ukrajinskej kultúry vo Svidníku, problematika národnostných škôl – ZŠ v Čabinách, činnosť Katedry rusínskeho a ukrajinského jazyka na Prešovskej univerzite, vedecké konferencie s tematikou o rusínskej menšine, nové knižné publikácie, rozhovory so starostami obcí na severovýchode Slovenska a ich problémy v samospráve.

RTVS sa ako inštitúcia v roku 2013 sústredila na posilnenie štruktúry vysielať v jazykoch národnostných menšín. Štruktúra programu sa oproti roku 2012 nezmenila, zmenil sa však obsah vysielať programov.

Národnostné vysielať Rádia Patria v Košiciach posilnilo vysielať v rusínskom a ukrajinskom jazyku. Po dohode RTVS a Pravoslávnej cirkvi sa odstali do vysielať Kresťanskej nedele Rádia Regina pravoslávne bohoslužby v pôvodnom jazyku.

V rámci televízneho vysielať RTVS na programovej službe Dvojka nedošlo k výrazným zmenám. Okrem cyklických, pravidelných relácií boli vyrobené regionálne a tematické dokumenty v maďarskom, nemeckom, rómskom a rusínskom jazyku.

- b ii Podporovať a/alebo uľahčiť pravidelné vysielať rozhlasových programov v regionálnych alebo menšinových jazykoch.

302. *Výbor expertov vyzýva slovenské orgány, aby v nasledujúcej periodickej správe poskytli informácie o prijatých opatreniach na podporu a/alebo zjednodušenie pravidelného vysielať programov v rusínčine v súkromných rozhlasových staniciach, akými sú finančné výhody alebo licenčné podmienky.*

Vid' spoločné informácie v bode 161.

- ii Podporovať a/alebo uľahčiť pravidelné vysielať televíznych programov v regionálnych alebo menšinových jazykoch.

307. *Výbor expertov ... vyzýva slovenské orgány, aby v nasledujúcej periodickej správe poskytli informácie o prijatých opatreniach na podporu a/alebo zjednodušenie pravidelného vysielať programov v rusínčine na súkromných televíznych kanáloch, akými sú finančné výhody alebo licenčné podmienky.*

Vid' spoločné informácie v bode 161.

- d Podporovať a/alebo uľahčiť výrobu a šírenie zvukových a audiovizuálnych diel v regionálnych alebo menšinových jazykoch.

311. ... Výboru expertov nie je zrejmé, či podpora audiovizuálnych diel týkajúca sa národnostných menšín a znevýhodnených skupín bude vždy prioritou Programu 1 (Audiovizuálny fond), teda či bude zabezpečené pravidelné financovanie, ani či podporené audiovizuálne diela sú vyrábané v regionálnych alebo menšinových jazykoch. Privítal by konkrétne informácie v tomto smere.

Vid' spoločné informácie v bode 169.

312. ... Výbor expertov by privítal viac informácií v nasledujúcej periodickej správe o detských programoch vyrobených a distribuovaných v rusínčine.

Vid' spoločné informácie v bode 170.

313. Výbor expertov žiada orgány, aby v nasledujúcej periodickej správe poskytli konkrétne príklady audiovizuálnych diel v rusínčine, ktoré sú relevantné pre tento záväzok.

Vid' spoločné informácie v bode 171.

Príkladom diela, ktoré sa tematicky zaoberalo problematikou slovensko-rusínskych vzťahov je dokumentárny film Osadné, ktorý bol vyrobený v roku 2009. „Film rozpráva príbeh o putovaní starostu obce Osadné Ladislava Mikoláška, pravoslávneho kňaza Petra Soroku a rusínskeho aktivistu Fedora Vica do Bruselu, aby tam predostreli svoje sny: postaviť v obci dom smútku a vybudovať pravoslávny kláštor.“

e i Podporovať a/alebo uľahčiť založenie a/alebo udržanie aspoň jedného denníka v regionálnych alebo menšinových jazykoch;

316.

Výbor expertov vyzýva slovenské orgány, aby prijali vhodné opatrenia, ktoré by umožnili vydávať aspoň jedny noviny v rusínskom jazyku v dostatočnej periodicite.

Vid' spoločné informácie v bode 175.

Z periodickej tlače v menšinových a regionálnych jazykoch je na území SR vydávaná aj periodická tlač v rusínskom jazyku. Podľa evidencie periodickej tlače, ktorú vedie Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky, sú na území SR vydávané tri tituly v rusínskom jazyku. Mesačník Narodny novinky má celoslovenský rozsah rozširovania a zameriava sa na súčasnosť a minulosť Rusínov v SR, ich tradície a folklór. Ďalšie periodikum v rusínskom jazyku je dvojmesačník Rusín, ktorý poskytuje informácie z kultúrnej a kresťanskej sféry života Rusínov. Náboženský charakter s orientáciou na tradíciu Rusínov obsahuje aj štvrtročník ARTOS.

f ii Uplatňovať existujúce opatrenia o finančnej podpore tiež na výrobu audiovizuálnych diel v regionálnych alebo menšinových jazykoch.

320. Výbor expertov vyzval orgány, aby aplikovali existujúce opatrenia týkajúce sa finančnej pomoci audiovizuálnym dielam v rusínčine a poskytli konkrétne príklady v nasledujúcej periodickej správe.

Vid' spoločné informácie v bode 169.

Odsek 3

Zmluvné strany sa zaväzujú zabezpečiť, aby záujmy užívateľov regionálnych alebo menšinových jazykov boli zastúpené alebo aspoň zohľadnené v orgánoch, ktoré možno vytvoriť v súlade so zákonom na účel zaručenia slobody a plurality médií.

327. Výbor expertov ... vyzýva slovenské orgány, aby zabezpečili, že záujmy osôb hovoriacich regionálnymi alebo menšinovými jazykmi budú zastúpené alebo zohľadnené v rámci orgánov zodpovedných za garantovanie slobody a plurality médií.

Vid' spoločné informácie v bode 182.

Článok 12 – Kultúrna činnosť a kultúrne zariadenia

Odsek 1

Vo vzťahu ku kultúrnym aktivitám a kultúrnym zariadeniam, najmä ku knižniciam, k videotékam, ku kultúrnym centram, k múzeám, archívom, akadémiám, divadlám a ku kinám, ako aj k literárnym dielam a ku kinematografickej produkcii, k ľudovému kultúrnemu prejavu, festivalom, ku kultúrnemu priemyslu vrátane, inter alia, použitia nových technológií zmluvné strany sa zaväzujú na územiach, kde sa uvedené jazyky používajú, v rozsahu, v akom sú verejné orgány kompetentné, majú právomoci alebo zohrávajú v tejto oblasti nejakú úlohu:

b v rozličnej forme podporovať v iných jazykoch prístup k dielam vytvoreným v regionálnych alebo menšinových jazykoch napomáhaním a rozvojom prekladateľskej aktivity, dabingu, post-synchronizácie a výrobou titulkov.

330. Výbor expertov vyzýva orgány, aby podporovali prístup k dielam vytvoreným v rusínčine aj v iných jazykoch.

Audiovizuálny fond v rámci programu č. 2 „Distribúcia a iné uvádzanie audiovizuálnych diel“ a podprogramu č. 2 „Verejné kultúrne podujatia s účasťou audiovizuálnych diel v SR“ podporuje taktiež výrobu iných ako slovenských znení slovenských, ale aj zahraničných audiovizuálnych diel.

c Podporovať v regionálnych alebo menšinových jazykoch prístup k dielam vytvoreným v iných jazykoch napomáhaním a rozvojom prekladateľskej aktivity, dabingu, post-synchronizácie a výrobou titulkov.

333. Výbor expertov žiada slovenské orgány, aby zahrnuli informácie o dabovaní, post-synchronizácii a výrobe titulkov do nasledujúcej periodickej správy.

Audiovizuálny fond v rámci programu č. 2 „Distribúcia a iné uvádzanie audiovizuálnych diel“ a podprogramu č. 2.2 „Verejné kultúrne podujatia s účasťou audiovizuálnych diel v SR“ podporuje taktiež výrobu iných ako slovenských znení

slovenských, ale aj zahraničných audiovizuálnych diel. Výroba titulkov je jednou z oprávnených položiek rozpočtov žiadateľmi predkladaných projektov. Titulky sú následne či už ako súčasť vyrobených DCP nosičov, alebo napr. DVD používané pri prezentácii slovenského audiovizuálneho diela v zahraničí (prípadne na Slovensku v jazykoch národnostných menšín), resp. pri distribúcii zahraničných audiovizuálnych diel v SR. Súčasťou predkladaných žiadostí do fondu je taktiež rámcový rozpočet, ktorého súčasťou je okrem iného taktiež položka „dabing a titulkovanie“. Rámcový rozpočet zahŕňa podrobne podľa jednotlivých položiek rozdelenie požadovanej sumy a po schválení žiadosti následne rozdelenie udelenej podpory. Na individuálnej projektovej báze je teda možné určiť, aká bola výška udelenej podpory za položku „dabing a titulkovanie“. Neexistuje však agregovaná databáza, ktorá by poskytovala prehľad o celkovo udelenej podpore na túto položku rozpočtu (a už vôbec nie je možné určiť sumu podpory konkrétne na titulky) Podľa náhodného výberu projektov je však možné konštatovať, že výška udelenej podpory v položke „dabing a titulkovanie“ sa pohybuje v stovkách eur až do výšky 3 tisíc eur na projekt podľa náročnosti projektu a množstva vyrábaných jazykových verzií.

Odsek 3

Zmluvné strany sa zaväzujú pri uplatňovaní svojej kultúrnej politiky v zahraničí vytvoriť vhodný priestor aj regionálnym alebo menšinovým jazykom a ich kultúrnym prejavom.

344. Výbor expertov ...by privítal konkrétne príklady týkajúce sa rusínčiny.

Dokumentačným, vedeckovýskumným, metodickým a prezentačným pracoviskom zameraným na dejiny a kultúru rusínskej menšiny na Slovensku je Slovenské národné múzeum - Múzeum rusínskej kultúry v Prešove. Patrí k špecializovaným, tzv. národnostným múzeám – t.j. muzeálnym pracoviskám, ktoré majú v rámci múzejnej špecializácie celoštátnu pôsobnosť.

Slovenské národné múzeum - Múzeum rusínskej kultúry v Prešove (ďalej len „SNM-MRK).

Základné poslanie:

Najmladšie múzeum v rámci SNM na Slovensku (vzniklo 1. januára 2007), je dokumentačné, vedeckovýskumné a metodické pracovisko je zamerané na dejiny a kultúru rusínskeho etnika na Slovensku. Poslaním špecializovaného múzea je cieľavedomé získavanie, ochraňovanie, vedecké a odborné spracovanie a sprístupňovanie múzejných zbierok, ktoré dokladajú vývin materiálnej a duchovnej kultúry Rusínov v Slovenskej republike a vo svete. Múzeum je konzultačným centrom pre Rusínov aj zo zahraničia.

Dlhodobé aktivity múzea:

Múzeum vzniklo 1. januára 2007 a multifunkčné priestory pre jeho činnosť boli sprístupnené od 21. februára 2008 v prenajatých miestnostiach administratívnej budovy na 8. poschodí, kde pôsobilo do 1. 6. 2012. Od uvedeného dátumu po presťahovaní pôsobí vo vlastnej sídelnej budove, ktorú získalo prevodom majetku z vlastníctva Ministerstva obrany do vlastníctva MK SR a následne do správy SNM. Ide o budovu bývalého brigádneho obväziska v areáli bývalých kasární A. Zápotockého na Masarykovej ulici č. 20 v Prešove. Objekt je pred rekonštrukciou, aby mohol slúžiť potrebám múzea. Priamy kontakt múzea s verejnosťou umožní poukázať na silnú historickú prítomnosť a prepojenosť každodenného života Rusínov, nielen s prostredím východného Slovenska, ale aj celého územia našej vlasti (novodobé dejiny Rusínov, historické a súčasné veľmi blízke kontakty Rusínov a Slovákov aj ďalších národnostných

minorít žijúcich v našom spoločnom štáte, kultúra odievania, stravovania, remeselnej výroby, sakrálneho a ľudového umenia, publikácie o Rusínoch a pre Rusínov atď.). MRK v Prešove spolupracuje s rôznymi inštitúciami, nielen na Slovensku, ale aj v zahraničí, kde žije obyvateľstvo rusínskeho pôvodu, a tiež s inými zahraničnými inštitúciami a múzeami, ktoré prejavili záujem o spoluprácu, ktorá je obojstranným prínosom pre zúčastnených partnerov. Múzeum má podpísanú zmluvu o spolupráci s Rusínmi žijúcimi v USA a pripravené koncepcie zmlúv na spoluprácu Rusínov žijúcich v Maďarsku, Poľsku, Srbsku, Chorvátsku, Rumunsku a na Ukrajine.

Aktivity za rok 2012:

SNM - MRK v Prešove je od 1. 4. 2012 pre verejnosť zatvorené. Dôvodom bolo sťahovanie múzea a jeho expozícií do nových sídelných priestorov. Po presťahovaní od 1. 6. 2012 je snahou múzea nové priestory prispôbiť muzeálnym účelom. Z uvedených dôvodov múzeum počas roka 2012 nemohlo naplno realizovať aktivity, začaté v predchádzajúcich rokoch. No aj napriek tomu SNM - MRK v Prešove podporuje potreby interkultúrneho vzdelávania, medzikultúrneho dialógu a multikultúrnej výchovy obyvateľstva v oblasti kultúr národnostných menšín. Vzťahuje sa to nielen na mladú generáciu, ale aj na dospelých občanov žijúcich v SR. SNM-MRK v Prešove pri každom kontakte s masmédiami sa snažilo o zvyšovanie informovanosti domáceho obyvateľstva o živote a problémoch Rusínov žijúcich nielen na území SR.

Na základe podpísanej Zmluvy o spolupráci z roku 2011 medzi SNM - MRK v Prešove a partnerskou organizáciou CARPATHO - RUSYN SOCIETY (CRS) so sídlom v Pittsburghu (USA), zastúpenou prezidentom Johnom Righettim, ktorej členskú základňu tvoria prevažne Rusíni žijúci v USA, sa dňa 12. 7. 2012 uskutočnila beseda s prezidentom J. Righettim, v rámci ktorej boli verejnosti zodpovedané otázky týkajúce sa predmetnej problematiky. Spoločným záujmom oboch inštitúcií je prispievať k rozvoju spoločnosti založenej na znalostiach rusínskej kultúry a jej tradíciách v majoritných spoločnostiach - slovenskej a americkej - a ostatných minorít žijúcich v našich štátnych útvaroch. Spolupráca bude pokračovať v prezentácií vzájomných kultúrnych hodnôt prítomných na území SR a USA.

Ďalšie podujatia:

- Beseda s prezidentom CRS J. Righettim – USA (12. 7. 2012, Múzeum Vín, Floriánova ulica 3189/1, Prešov) - Účastníci besedy a pozvaní hostia sa mohli oboznámiť so životom Rusínov žijúcich v USA, ich aktivitami a propagáciou kultúry na americkom kontinente. Prijatie darov – zbierok od predsedu CRS J. Righettim – USA pre SNM – MRK v Prešove.
- Snem Molodých Rusiniv na Slovensku (28. 9. 2012, Stará Ľubovňa): Rokovanie snemu „Molodých Rusiniv na Slovensku“, na ktorý bola osobne pozvaná riaditeľka múzea - vystúpila v rámci diskusie. Príspevok bol medializovaný v národnostnom vysielaní Slovenského rozhlasu.
- Spolupráca SNM, SNM - MRK v Prešove a SNM - Historického múzea pri otvorení výstavy fotografií na Bratislavskom hrade (2. 11. 2012, Bratislavský hrad) - Výstava amatérskej fotografie pod názvom Rusíni - od autorov Ondzika a Leňa.
- Vedecko-odborný seminár Teoreticko-praktický význam Ivana Kizáka a Štefana Gojdiča v osvetovo-kultúrnom živote Rusínov na Slovensku (24.11.2012, Reštaurácia GRANT, Prešov, Námestie Legionárov č. 3) - Vedecko-odborný seminár bol realizovaný s finančnou podporou Úradu vlády SR – Program: Kultúra národnostných menšín 2012. Rusínsky kultúrno-osvetový spolok A. Duchnoviča v Prešove v spolupráci so SNM -Múzeom rusínskej kultúry v Prešove a Ústavom rusínskeho jazyka a kultúry Prešovskej univerzity

v Prešove usporiadal spomínaný vedecko-odborný seminár takmer zabudnutým rusínskym dejateľom prvej polovice 20. storočia – I. Kizákovi a Š. Gojdičovi - vystúpilo osem pozvaných – referujúcich. Bol analyzovaný život, literárna, osvetovo - kultúrna a vzdelávacia činnosť I. Kizáka a Š. Gojdiča. Ich vydavateľská, pedagogická, občianska aktivita ovplyvnila život obyvateľov, predovšetkým severovýchodného Slovenska, prevažne rusínskeho pôvodu. Oslovení referujúci sa v rámci výskumu zamerali na jednotlivé oblasti celoživotných aktivít osobností tak, že bol podaný celostný obraz o ich živote a odkaze pre súčasné a budúce generácie. Vystúpenia budú publikované v časopise Rusín a bude vydaná samostatná brožúra.

- Medzinárodný maliarsky plenér sakrálnej architektúry v Prešove (začiatok 30. 11. 2012 a vernisáž plenérovej výstavy - 18. 12. 2012 o 15:00 hod. v AG GALLERY, Hlavná 66, Prešov) - Medzinárodný maliarsky plenér sakrálnej architektúry v Prešove je realizovaný s finančnou podporou Úradu vlády SR – Program: Kultúra národnostných menšín 2012. Výtvarný spolok KOPA v spolupráci so SNM - Múzeom rusínskej kultúry v Prešove usporiadal dané podujatie venované sakrálnej architektúre – predovšetkým dreveným cerkvam, ktoré sa nachádzajú na severovýchodnom Slovensku. Účastníci plenéru odovzdajú zhotovené práce (olej na plátne) do SNM - Múzeu rusínskej kultúry v Prešove, kde budú tvoriť súčasť pripravovanej stálej expozície.

Celkový objem finančných prostriedkov pridelených v rámci SNM na kultúru národnostných menšín z rozpočtovej kapitoly Kultúra v roku 2012 - 101 002 €. Celkový objem finančných prostriedkov pridelených na kultúru národnostných menšín z iných zdrojov (EÚ a pod.): nepridelené.

Aktivity múzea za rok 2013:

Od presťahovania sa z podnájmu do vlastných sídelných priestorov od 1. 6. 2012 až do 30. 12. 2013 bolo múzeum pre verejnosť zatvorené z dôvodu zriaďovania vlastných samostatných prípojok elektrickej energie, vody. Bol pociťovaný nedostatok finančných prostriedkov na realizáciu nevyhnutných drobných opráv interiéru a následného získania oficiálneho povolenia na prevádzkovanie budovy na 1. poschodí objektu s možnosťou jej sprístupnenia pre verejnosť. V čase, keď múzeum bolo pre verejnosť zatvorené, zamestnanci venovali zvýšenú pozornosť zbierkovým predmetom, ich získavaniu, spracovaniu a príprave stálej výstavy pod názvom Dejiny Rusínov na Slovensku. Dňa 30. 12. 2013 sa realizovalo sprístupnenie prvej stálej výstavy po presťahovaní sa SNM – MRK v Prešove do vlastných sídelných priestorov. Vstup do múzea až do rekonštrukcie je bezplatný. Každú prvú nedeľu v mesiaci múzeum bude pre verejnosť otvorené. Na otvorení stálej výstavy sa zúčastnilo 142 návštevníkov.

Aktivity na rok 2014:

V roku 2014 MRK neplánuje otvárať žiadne expozície, vzhľadom na prípravu budovy na rekonštrukciu. Aktivity: január – december 2014 - stála výstava Dejiny Rusínov na Slovensku – výstava bude otvorená do schválenia rekonštrukcie budovy; február – marec 2014 - výstava Krásy zimy na rusínskom vidieku očami detí; apríl – máj 2014 - Veľkonočné zvyky a tradície Rusínov na Slovensku; Výstava venovaná rusínskym tradíciám a zvykom počas Veľkej noci – Paschy - príprava veľkonočného košíka, zdobenie kraslíc, príprava jedál, stolovania, prezentácia náboženských obradov a celkovej atmosféry prežívania veľkonočných sviatkov na rusínskom vidieku; máj 2014 - Noc múzeí a galérií 2014 v MRK v Prešove - netradičné prehliadky priestorov múzea do večerných hodín - tvorivé dielne, bohatý program pre deti aj dospelých, ukážky remesiel a ochutnávka tradičných rusínskych jedál; jún 2014 - 120. výročie od úmrtia Anatolija Kralického; 110. výročie narodenia Vasil'a Hopku - odborné

semináre spojené s besedou; jún 2014 - Kubekove dni - odborný seminár spojený s besedou so školopovinnou mládežou v MRK v Prešove (dospelá verejnosť sa zúčastní podľa vlastného uváženia spomienkovej bohoslužby v gréckokatolíckom chráme v Prešove); júl – august 2014 - Remeslá v živote Rusínov - výstava spojená s praktickými ukážkami jednotlivých remesiel (tkanie, drotárstvo, atď.); október – november 2014 - Kroniky a pamätné knihy – III. ročník - výstava bude prezentovať kroniky a pamätné knihy z východoslovenského regiónu zo slovenských aj rusínskych miest, obcí, firiem, športových klubov, kroniky farské aj rodinné; november 2014 - Pamätníky a pamätné dosky významných Rusínov pochádzajúcich zo Slovenska - cieľom podujatia bude prezentácia výskumu dokumentujúceho lokality na Slovensku, kde sa nachádzajú pamätníky a pamätné dosky významných Rusínov; december 2014 - Vianočné tradície u Rusínov - výstava priblíži návštevníkom múzea rusínske tradície počas vianočných sviatkov, spievanie kolied spojených s vinšmi, príprava jedál, stolovanie, zvyky a náboženské obrady súvisiace s Vianocami na rusínskom vidieku.

Pridelené finančné prostriedky pre SNM – MRK v Prešove v roku 2013:

V roku 2013 bola z celkového príspevku od zriaďovateľa schválená SNM – Múzeu rusínskej kultúry v Prešove na bežné výdavky suma 99 202 €, z toho na mzdy 37 014 €. V roku 2012 bol SNM – Múzeu rusínskej kultúry v Prešove schválený záväzný ukazovateľ na kapitálové výdavky (vybudovanie samostatnej elektrickej a vodovodnej prípojky) v sume 5 702 € - finančné prostriedky boli pretransformované z vlastného rozpočtu, z ktorého bolo do roku 2013 prevedených 5 502 €, tieto boli vyčerpané v 1. polroku 2013. Z Poštovej banky dňa 5. 12. 2013 v rámci grantov boli pridelené SNM – Múzeu rusínskej kultúry v Prešove 7 000 € na drobné opravy 1. poschodia v sídelnej budove určené na sprístupnenie múzea pre verejnosť a 1 757 € bolo poukázaných na nákup zbierkových predmetov po schválení akvizičnou komisiou SNM. SNM – Múzeum rusínskej kultúry v Prešove na svoju činnosť v roku 2013 nedisponovalo žiadnymi ďalšími finančnými prostriedkami.

Článok 13 – Ekonomický a sociálny život

Odsek 1

Vo vzťahu k ekonomickým a sociálnym aktivitám sa zmluvné strany na celom území zaväzujú:

a vylúčiť zo svojho právneho poriadku všetky ustanovenia, ktoré bezdôvodne zakazujú alebo obmedzujú používanie regionálnych alebo menšinových jazykov v dokumentoch týkajúcich sa ekonomického alebo sociálneho života, najmä v pracovných zmluvách a v technických dokumentoch, ako sú návody na používanie výrobkov alebo zariadení.

Výbor expertov si všíma, že aktuálna legislatíva ešte vždy prísne obmedzuje používanie menšinových jazykov v dokumentoch týkajúcich sa hospodárskeho a spoločenského života. ...

351. ... Takéto zákazy, vyplývajúce zo záväzku, nie sú v slovenskej legislatíve vyslovene uvedené.

Vid' spoločné informácie pre body 195 a 197.

Odsek 2

Vo vzťahu k ekonomickým a sociálnym aktivitám sa zmluvné strany zaväzujú, ak sú verejné orgány na to kompetentné, na územiach, kde sa používajú regionálne alebo menšinové jazyky, a ak je to možné:

c zabezpečiť, aby zariadenia sociálnej starostlivosti, ako nemocnice, domovy dôchodcov a útulky, poskytovali možnosť prijatia a opatrovania vo vlastnom jazyku tým osobám, ktoré používajú regionálny alebo menšinový jazyk, ak tieto potrebujú opateru zo zdravotných dôvodov, z dôvodu vysokého veku alebo z iných dôvodov.

357. Výbor expertov upozorňuje, že tento záväzok si vyžaduje, aby orgány zabezpečili, že zariadenia sociálnej starostlivosti ponúknu možnosť prijať a starať sa o osoby hovoriace regionálnym alebo menšinovým jazykom v ich jazyku.

Vid' spoločné informácie v bode 203.

Článok 14 – Cezhraničná spolupráca

Zmluvné strany sa zaväzujú:

a uplatňovať platné dvojstranné a mnohostranné dohody, ktorými sú viazané aj štáty, v ktorých sa používa rovnaký jazyk v identickej alebo blízkej podobe, alebo ak je to potrebné, snažiť sa o uzavretie takých dohôd, ktoré by mali podporiť kontakty medzi užívateľmi rovnakého jazyka v príslušných štátoch v oblasti kultúry, vzdelávania, informácií, odbornej prípravy a celoživotného vzdelávania.

361. Výbor expertov opätovne požiadal slovenské orgány, aby objasnili, akým konkrétnym spôsobom boli podporené kontakty medzi osobami hovoriacimi rusínsky v Slovenskej republike a na Ukrajine a v iných štátoch, kde sa rusínčina používa, v rámci existujúcich bilaterálnych a multilaterálnych dohôd.

V Medzilaborciach sa na základe zmluvy o cezhraničnej spolupráci každoročne koná Festival kultúry a športu, na ktorom sa aktívne zúčastňujú príslušníci rusínskej menšiny z oboch strán hranice a vo vzájomnej komunikácii používajú rusínsky jazyk.

Ukrajinský jazyk

Článok 8 - Vzdelávanie

Odsek 1

V oblasti vzdelávania sa zmluvné strany zaväzujú na územiach, kde sa také jazyky používajú, podľa situácie každého z týchto jazykov a bez ujmy na výučbe oficiálneho(ych) jazyka(ov) štátu:

a ii Umožniť, aby prevažná časť predškolskej výchovy bola zabezpečená v príslušných regionálnych alebo menšinových jazykoch.

b ii Umožniť, aby prevažná časť vyučovania na základnom stupni bola zabezpečená v príslušných regionálnych alebo menšinových jazykoch.

369. ... Výbor expertov žiada slovenské orgány, aby poskytli informácie v nasledujúcej periodickej správe o tom, ktoré predmety sú vyučované v ukrajinčine na úrovni základného vzdelávania.

Na 1. stupni základných škôl sa vyučujú všetky predmety v ukrajinčine, na 2. stupni základných škôl predmet „Ukrajinský jazyk a literatúra“ a výchovné predmety.

c ii Umožniť, aby prevažná časť vyučovania na stredných školách bola zabezpečená v regionálnych alebo menšinových jazykoch.

372. ... Výbor expertov žiada slovenské orgány, aby poskytli informácie v nasledujúcej periodickej správe o tom, ktoré predmety sú vyučované v ukrajinčine na úrovni stredoškolského vzdelávania.

Na úrovni stredoškolského vzdelania sa v ukrajinčine vyučuje predmet „Ukrajinský jazyk, Ukrajinská literatúra“.

Predmety v ukrajinčine, ukrajinský jazyk a literatúra a výchovné predmety, sa vyučujú na Spojenej škole T. Ševčenka s vyučovacím jazykom ukrajinským v Prešove. Školu momentálne navštevuje 234 žiakov. Z uvedeného počtu sa 12 žiakov hlási k ukrajinskej, 9 k rusínskej a 1 žiak k rómskej k národnostnej menšine, zvyšných 212 žiakov sa hlási k slovenskej národnosti.

d ii Umožniť, aby prevažná časť vyučovania na odborných školách bola zabezpečená v príslušných regionálnych alebo menšinových jazykoch.

376.

Výbor expertov vyzýva slovenské orgány, aby zvýšili ponuku predškolského, základného, stredoškolského, technického a odborného vzdelávania v ukrajinskom jazyku a zabezpečili kontinuitu vzdelávania v ukrajinskom jazyku na všetkých stupňoch vzdelávania.

Z hľadiska dôrazu na perspektívy, možnosti a záujem o ukrajinský jazyk, je snahou základných škôl vychádzať v ústrety požiadavkám rodičov a žiakov o vyučovanie ukrajinského jazyka. Školy zároveň upozorňujú na skutočnosť, že zaradenie ukrajinského jazyka do vyučovacieho procesu im odčerpáva finančné prostriedky. Školy s nižším počtom žiakov, ktorých počet bude i na základe demografického vývoja bude každoročne klesať (a následne aj pridelené finančné prostriedky v rámci normatívneho financovania), vnímajú daný stav ako problematický (prípadne začínajú uvažovať o možnosti zrušenia vyučovania jazyka národnostnej menšiny, ako napríklad v materskej a základnej škole v Nižnej Polianke).

Väčšina základných škôl, ktoré vyučujú niektorý z jazykov národnostných menšín, zaznamenávajú pokles záujmu zo strany rodičov a detí o vyučovanie v jazyku národnostných menšín. Dôvodom ich zníženého záujmu je veľmi malé alebo takmer nulové uplatnenie národnostného jazyka v bežnom živote a praxi.

V mimoškolskej oblasti (neformálne vzdelávanie) sa vyučovanie ukrajinského jazyka realizuje prostredníctvom jazykových kurzov pre deti v Základnej škole na Karpatskej ulici vo Svidníku a pri Regionálnej rade Zväzu Rusínov - Ukrajincov SR v Košiciach.

g Prijat' opatrenia na zabezpečenie vyučovania dejín a kultúry, ktoré ovplyvnili regionálny alebo menšinový jazyk.

382. ... Výboru expertov nie je jasné, do akej miery súčasné ustanovenia štátneho vzdelávacieho programu v praxi zabezpečujú konkrétnu výučbu o ukrajinskej histórii a kultúre. Výbor by privítal takéto informácie v nasledujúcej periodickej správe.

Hlavným cieľom vyučovania ukrajinského jazyka a literatúry na základných školách v Slovenskej republike je formovanie národne uvedomelej, duchovne bohatej osobnosti, ktorá dokáže voľne a správne používať prostriedky ukrajinského jazyka v rôznych jazykových štýloch, žánroch a vo všetkých druhoch rečovej činnosti. Základnými úlohami vyučovania ukrajinského jazyka a ukrajinskej literatúry je: viesť k vedomiu potreby učiť sa rodný jazyk, formovať všeludské hodnoty, rozvíjať komunikatívne schopnosti a návyky žiakov, mať kvalitný ústny a písomný prejav, podať poznatky o kultúre národa, umožniť spoznať vlastnú identitu žiakov a naučiť ich akceptovať a tolerovať identitu iných národov a národností.

Cieľom vyučovania tohto jazyka je: získať predstavu o množstve jazykov, fungujúcich v Európe, pochopiť komunikatívny a dorozumievací aspekt ukrajinského jazyka, ktorý sa používa na rôznych územiach republiky, ale aj v rôznych sociálnych skupinách, naučiť sa orientovať v mnohorejazyčnom prostredí na základe vnímania národnej kultúry Ukrajincov.

V súčasnosti sa komunikačná schopnosť v ukrajinskom jazyku rozvíja vo všetkých vyučovacích predmetoch, pričom zohľadňuje všetky špecifické potreby; rozvíjať si všetky rečové zručnosti: čítanie, písanie, počúvanie a ústny prejav. Základné i stredné školy si vyučovanie jednotlivých predmetov v ukrajinskom jazyku určujú samostatne v rámci školských vzdelávacích programov na základe Školského zákona č. 245/2008 Z. z. § 12 ods. 3 (z 22. mája 2008).

Ukrajinský jazyk ako vyučovací predmet v školách s vyučovacím jazykom ukrajinským a vyučovaním ukrajinského jazyka sa vyučuje od 1. do 9. ročníka a spolu so štátnym jazykom je prostriedkom na osvojenie si všetkých vyučovacích predmetov. Osobitná

pozornosť vo vyučovaní ukrajinského jazyka je zameraná na nácvik noriem ukrajinskej výslovnosti, ktoré sú odlišné od výslovnostných noriem slovenského jazyka.

Vo vyučovaní je na prvom mieste analýza a interpretácia textov, ale aj tvorba vlastných ústnych alebo písomných prejavov, ktoré budú zodpovedať konkrétnej komunikačnej situácii. Táto analýza umožní žiakovi uvedomiť si okolie a samého seba vo vyučovacom procese.

Vyučovanie ukrajinského jazyka sa uskutočňuje formou detskej hry a tvorivých aktivít, ktoré rozvíjajú komunikatívne zručnosti žiakov. Štruktúra vyučovania ukrajinského jazyka je prispôbená vekovým osobitostiam žiakov, orientuje sa na utváranie komunikatívnych situácií, ktoré tvoríme pomocou obrázkov/ilustrácií k textom, textov z učebníc, čítania ukážok ľudovej slovesnosti, počúvania CD nahrávok, dramatizácie textov, hier, piesní a iných stimulačných aktivít.

Z pohľadu systematického vyučovania sa jazykové javy neanalyzujú izolovane, ale v integrácii s inými jazykovými javmi. Žiaci si pomocou primeraných príkladov utvárajú predstavu o jazyku ako o sústave znakov.

Jazykové vyučovanie začína počúvaním a porozumením hovoreného, neskôr tvorením vlastného rozprávania formou dialógov, utváraním návykov automatického písania s dodržiavaním estetiky písma, neskôr sa rozširuje o pravopisné normy. Týmto sa vytvára základ primárneho jazykového vyučovania. Primerane vekovým osobitostiam žiakov dostávajú základy z lexikológie, morfológie, fonetiky a syntaxe. Žiaci sa učia prerozprávať prečítané texty, utvoriť osnovu prečítaného textu, tvoriť vlastné texty. Prostredníctvom vlastného dialektu a sociolektu sa učia poznávať a ovládať literárny jazyk, vytvárajú sa základy vlastnej jazykovej kultúry.

h Zabezpečiť základné a ďalšie vzdelávanie učiteľov potrebných na realizáciu tých písmen od a) po g), ktoré zmluvná strana prijala.

387. Výbor expertov ...vyzýva orgány, aby poskytli základné a ďalšie vzdelávanie učiteľov pre výučbu ukrajinského jazyka.

Kontinuálne vzdelávanie pedagogických a odborných zamestnancov upravuje predovšetkým zákon č. 317/2009 Z. z. o pedagogických zamestnancoch a odborných zamestnancoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Vzdelávanie poskytujú školy a školské zariadenia, organizácie zriadené ministerstvom školstva alebo iným ministerstvom, vysoké školy, cirkev alebo náboženská spoločnosť, resp. iná právnická osoba po splnení podmienok upravených zákonom.

Jednou z organizácií v oblasti vzdelávania je Metodicko-pedagogické centrum, ktoré je podľa § 14, ods. 2 písm. c) zákona č. 596/2003 Z. z. o štátnej správe v školstve a školskej samospráve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov ústredne riadenou organizáciou ministerstva školstva. Metodicko-pedagogické centrá zabezpečujú metodickú činnosť okrem iného aj v oblasti odborného garantovania ďalšieho vzdelávania učiteľov škôl na národnostných územiach (maďarské, ukrajinské, rusínske a rómske).

Učiteľom ukrajinského jazyka a literatúry sa ponúka ďalšie vzdelávanie učiteľov podľa záujmu.

Na rozvoj komunikačných kompetencií v ukrajinskom jazyku sú zamerané 2 programy kontinuálneho vzdelávania:

- a) Rozvoj komunikatívnych kompetencií pomocou textov rozličných jazykových štýlov na hodinách ukrajinského jazyka,
- b) Rozvoj komunikačných kompetencií na hodinách ukrajinského jazyka.

Vzdelávanie v podmienkach Metodicko-pedagogického centra Prešov pre ukrajinský jazyk bolo zabezpečené jedným zamestnancom. V roku 2013 úspešne ukončilo kontinuálne vzdelávanie vo vzdelávacom programe Rozvoj komunikačných kompetencií na hodinách ukrajinského jazyka 7 pedagógov ukrajinského jazyka. Vzdelávanie sa realizovalo v rámci projektu Profesionálny a kariérny rast pedagogických zamestnancov.

Metodicko-pedagogické centrum Prešov v roku 2013 prijalo delegáciu Zakarpatského inštitútu postgraduálneho vzdelávania, s ktorou sa dohodli na vzájomnej spolupráci. Oficiálna dohoda o spolupráci je pripravená na podpísanie.

Pre národnostné školy bolo zorganizovaných niekoľko podujatí:

- odborný seminár Národnostné školstvo na Slovensku a v susedných krajinách - pozvaní boli riaditelia národnostných škôl a učitelia ukrajinského jazyka; ako výstup z podujatia bol vydaný konferenčný zborník štúdií;
- seminár Orest Zilynskyj a jeho prínos k slovensko-ukrajinským kultúrnym vzťahom.

V rámci riešenia projektu ministerstva školstva Vega boli externou metodičkou pre ukrajinský jazyk v spoluautorstve vydané dve knižné publikácie, ktoré sú adresované aj národnostným školám.

i Vytvoriť jeden alebo viac kontrolných orgánov zodpovedných za kontrolu prijatých opatrení a za pokrok dosiahnutý pri zavádzaní alebo rozvoji výučby regionálnych alebo menšinových jazykov a vypracovanie pravidelných správ o svojich zisteniach, ktoré zverejnia.

391. Výbor expertov ... vyzýva slovenské orgány, aby vytvorili alebo poverili dozorný orgán úlohou monitorovať prijaté opatrenia a dosiahnutý pokrok v rozvoji výučby v menšinových jazykoch, resp. menšinových jazykov, a vypracovávať verejné periodické správy o zisteniach.

V rámci kontrolnej činnosti Štátnej školskej inšpekcie boli vykonané 4 hospitácie v jednej materskej škole s vyučovacím jazykom slovenským/vyučovacím jazykom ukrajinským v slovenskom jazyku. O vyučovanie detí v ukrajinskom jazyku nebol zo strany zákonných zástupcov záujem.

Článok 9 – Súdnictvo

Odsek 1

Zmluvné strany sa zaväzujú v súdnych obvodoch, v ktorých počet užívateľov regionálnych alebo menšinových jazykov sídliačich na tomto území odôvodňuje prijatie nižšie uvedených opatrení, podľa situácie jednotlivých jazykov a za podmienky, že využitie možností uvedených v tomto odseku nebude sudca pokladať za prekážku riadneho výkonu súdnictva:

a V trestnom konaní:

- ii Zaručiť obžalovanému právo používať jeho regionálny alebo menšinový jazyk, a/alebo*
- iii Zabezpečiť, aby sa žiadosti a dôkazy, písomné alebo ústne, nepokladali za neprijateľné len z dôvodu, že boli predložené v regionálnom alebo menšinovom jazyku, a/alebo v prípade potreby využitím tlmočníkov a prostredníctvom prekladov, ktoré by pre dotknutú osobu neznamenal žiadne ďalšie výdavky.*

396. Výbor expertov ...dôrazne vyzýva slovenské orgány k tomu, aby garantovali právo obžalovaného používať ukrajinčinu v trestnom konaní bez ohľadu na to, či tento ovláda slovenčinu, a aby zabezpečili, že bude o tomto práve obžalovaný výslovne informovaný na začiatku trestného stíhania.... Výbor expertov dôrazne vyzýva slovenské orgány, aby legislatívne zabezpečili, že žiadosti a dôkazy budú môcť byť poskytnuté v ukrajinčine a že použitie tlmočníkov a prekladateľov, ak je to potrebné, nebude viesť k žiadnym výdavkom navyše pre dotknutú osobu, dokonca ani ak táto ovláda slovenčinu.

Vid' spoločná informácia v bode 91.

397. ... Výbor expertov nabáda orgány k tomu, aby prijali proaktívne opatrenia zjednodušujúce implementáciu týchto záväzkov a žiada ich, aby poskytli v tomto smere podrobné informácie v nasledujúcej periodickej správe.

Vid' spoločná informácia v bode 92.

b V občianskom konaní:

ii Umožniť, kedykoľvek strana vystupuje pred súdom, aby mohla použiť svoj regionálny alebo menšinový jazyk, a to bez vzniku dodatočných nákladov pre túto stranu, a/alebo

iii Umožniť predloženie dokumentov a dôkazov v regionálnych alebo menšinových jazykoch, v prípade potreby využitím tlmočníkov alebo prostredníctvom prekladov.

c V konaní pred súdmi v správnych veciach:

ii Umožniť, kedykoľvek je strana povinná vystúpiť osobne pred súdom, aby mohla použiť svoj regionálny alebo menšinový jazyk, a to bez vzniku dodatočných nákladov pre túto stranu, a/alebo

iii Umožniť predloženie dokladov a dôkazov v regionálnych alebo menšinových jazykoch, v prípade potreby využitím tlmočníkov alebo prostredníctvom prekladov .

400. ... Výbor expertov ... vyzýva orgány k tomu, aby prijali opatrenia na zabezpečenie dostatočného počtu školených tlmočníkov.

Vid' spoločné informácie v bode 95, resp. 90.

Konkrétnym príkladom je napr. vzdelávací program Prešovskej univerzity v Prešove: „Odborná jazyková príprava súdnych prekladateľov a tlmočníkov v ukrajinskom jazyku – odborný preklad a tlmočenie“, č. potvrdenia o akreditácii: 1884/2011/31/6.

402. Výbor expertov ... vyzýva orgány k tomu, aby prijali proaktívne opatrenia zjednodušujúce implementáciu týchto záväzkov a žiada ich, aby poskytli v tomto smere podrobné informácie v nasledujúcej periodickej správe.

Vid' spoločné informácie obsiahnuté v bode 96

Odsek 3

Zmluvné strany sa zaväzujú sprístupniť v regionálnych alebo menšinových jazykoch najdôležitejšie vnútroštátne právne predpisy a tie, ktoré sa týkajú osôb používajúcich tieto jazyky, ak predmetné texty neboli sprístupnené inak.

407. Do ukrajinčiny neboli preložené žiadne právne texty týkajúce sa osôb patriacich k národnostným menšinám.

Platné právne predpisy, medzi nimi ani zákony, ktoré vykonávajú ústavné práva osôb patriacich k ukrajinskej národnostnej menšine, do ukrajinského jazyka zatiaľ preložené neboli.

Článok 10 – Správne orgány a verejné služby

Odsek 1

V správnych celkoch štátu, kde počet užívateľov regionálnych alebo menšinových jazykov sídliačich na tomto území odôvodňuje prijatie nižšie uvedených opatrení, a podľa situácie každého z jazykov sa zmluvné strany zaväzujú, ak je to možné:

a iii Zabezpečiť, aby užívatelia regionálnych alebo menšinových jazykov mohli predložiť ústne alebo písomné žiadosti, ako aj dostať odpoveď v týchto jazykoch.

416.

Výbor expertov vyzýva slovenské orgány, aby prijali potrebné opatrenia umožňujúce osobám hovoriacim po ukrajinsky podávať ústne a písomné žiadosti a prijímať odpovede v ukrajinčine všade tam, kde žije dostatočný počet osôb hovoriacich týmto jazykom v zmysle tohto záväzku, bez ohľadu na 20%-ný prah, ktorý ešte vždy predpisuje slovenská legislatíva.

Vid' spoločná informácia obsiahnutú v bode 112.

V praxi doposiaľ nebola zaznamenaná požiadavka zo strany ukrajinskej menšiny o používanie ukrajinského jazyka v úradnom styku, nakoľko príslušníci ukrajinskej menšiny žijúcej na Slovensku ovládajú slovenský jazyk.

Odsek 2

Čo sa týka miestnych a regionálnych orgánov, na území, kde sídli taký počet užívateľov regionálnych alebo menšinových jazykov, ktorý odôvodňuje prijatie nižšie uvedených opatrení, zmluvné strany sa zaväzujú umožniť a/alebo podporiť:

b Možnosť, aby užívatelia regionálnych alebo menšinových jazykov mohli predložiť ústne alebo písomné žiadosti v týchto jazykoch.

422.

Výbor expertov dôrazne vyzýva slovenské orgány, aby:
- prijali opatrenia potrebné na to, aby mohli osoby hovoriace po ukrajinsky podávať ústne alebo písomné žiadosti v ukrajinčine, vrátane tých obcí, kde osoby hovoriace po

ukrajinsky predstavujú menej než 20 % populácie obce, ale kde je ich počet napriek tomu významný z hľadiska účelu tohto záväzku;

- poskytli právny základ potrebný na to, aby osoby hovoriace po ukrajinsky mohli podávať ústne alebo písomné žiadosti v ukrajinčine aj vo vzťahu k regionálnym úradom, kde žije dostatočný počet osôb hovoriacich po ukrajinsky.

Vid' spoločnú informáciu obsiahnutú v bode 120.

c Uverejnenie úradných dokumentov regionálnych orgánov takisto v príslušných regionálnych alebo v menšinových jazykoch.

d Uverejnenie úradných dokumentov miestnych orgánov takisto v regionálnych alebo menšinových jazykoch.

426. ... Výbor expertov dôrazne vyzýva slovenské orgány, aby prijali potrebné opatrenia, ktoré by umožnili a/alebo podporili zverejňovanie oficiálnych dokumentov v ukrajinčine zo strany miestnych a regionálnych úradov, bez ohľadu na 20%-ný prah.

Slovenské orgány už takéto opatrenia prijali. Zákon č. 184/1999 Z. z. o používaní jazykov národnostných menšín v znení neskorších predpisov umožňuje príslušným orgánom miestnej samosprávy zverejňovať dokumenty v ukrajinskom menšinovom jazyku, pričom časť týchto dokumentov je obec povinná zverejniť v menšinovom jazyku na úradnej tabuli, na webovom sídle a vo vydávanej periodickej tlači.

f Používanie regionálnych alebo menšinových jazykov na rokovaníach miestnych orgánov, nevyklučujúc však tým použitie oficiálneho(ych) jazyka(ov) štátu.

430. Výbor expertov ... vyzýva slovenské orgány, aby podporili používanie ukrajinčiny zo strany miestnych orgánov v debatách na ich zasadnutiach, bez ohľadu na 20%-ný prah.

Používanie ukrajinského menšinového jazyka na zasadnutiach obecných zastupiteľstiev je legislatívne garantované v zákone č. 184/1999 Z. z. o používaní jazykov národnostných menšín v znení neskorších predpisov, na základe ktorého môžu poslanci obecného zastupiteľstva v príslušnej obci neobmedzene používať na zasadnutiach zastupiteľstva menšinový jazyk. Ostatným účastníkom rokovania sa umožňuje používať menšinový jazyk so súhlasom prítomných poslancov a starostu obce.

g Používanie alebo prevzatie tradičných a správnych názvov v regionálnych alebo menšinových jazykoch, a ak je to potrebné, spoločne s pomenovaním v oficiálnom(ych) jazyku(och).

439. Výbor expertov ... dôrazne vyzýva slovenské orgány, aby prijali potrebné opatrenia, ktoré by podporili používanie tradičných a správnych foriem názvov miest v ukrajinčine v zmysle tohto záväzku a bez ohľadu na 20%-ný prah.

Slovenské orgány už takéto opatrenie prijali. Zákon č. 184/1999 Z. z. o používaní jazykov národnostných menšín v znení neskorších predpisov od roku 1999 umožňuje v príslušných obciach používanie miestnych geografických označení v jazykoch menšín vrátane označovania ulíc v danej obci. Od roku 1994 sa zákonom č. 191/1994 Z. z. umožnilo používanie označení obcí uvedených v tomto zákone v menšinovom jazyku a súčasne sa stanovila povinnosť zobrazit'

tieto označenia na samostatných dopravných značkách umiestnených pod dopravnými tabuľami s názvom obce v štátnom jazyku označujúcimi začiatok a koniec obce.

Odsek 3

S ohľadom na verejné služby poskytované správnymi orgánmi alebo inými osobami konajúcimi v ich mene sa zmluvné strany zaväzujú na územiach, kde sa používajú regionálne alebo menšinové jazyky, v súlade s postavením každého jazyka a ak je to možné:

c Umožniť užívateľom regionálnych alebo menšinových jazykov predložiť žiadosť v týchto jazykoch.

443. Výbor expertov ... vyzýva slovenské orgány, aby umožnili osobám hovoriacim po ukrajinsky podávať žiadosti o verejné služby v ukrajinčine, vrátane obcí, kde nedosahujú 20%-ný prah, ale kde ich je dostatočný počet z hľadiska účelu tohto záväzku.

Osoby hovoriace po ukrajinsky môžu príslušným orgánom miestnej samosprávy podávať ústne aj písomné žiadosti o verejné služby, ako aj ďalšie písomnosti v menšinovom jazyku na základe zákona č. 184/1999 Z. z. o používaní jazykov národnostných menšín v znení neskorších predpisov.

Odsek 4

Zmluvné strany sa zaväzujú na účel zabezpečenia ustanovení odsekov 1, 2 a 3, ktoré prijali, prijať jedno alebo viac nasledujúcich opatrení:

c Ak je to možné, vyhovieť žiadostiam zamestnancov verejných služieb ovládajúcich regionálny alebo menšinový jazyk byť vymenovaní na území, kde sa tento jazyk používa.

Štátna správa a samospráva zamestnáva vo svojich radoch príslušníkov národnostných menšín, z ktorých mnohí pôsobia na úsekoch, kde sa uplatňujú jazyky národnostných menšín, no ich centrálna evidencia (evidencia zamestnancov ovládajúcich regionálny alebo menšinový jazyk) sa podľa takejto kategorizácie nevedie.

Článok 11 - Médiá

Odsek 1

Zmluvné strany sa zaväzujú pre užívateľov regionálnych alebo menšinových jazykov na územiach, kde sa tieto jazyky používajú, a podľa situácie každého z jazykov v rozsahu, v akom sú verejné orgány priamo alebo nepriamo kompetentné, majú právomoci alebo zohrávajú v tejto oblasti nejakú úlohu, rešpektujúc pritom zásady nezávislosti a samostatnosti médií:

a Ak rozhlas a televízia plnia úlohu verejnoprávnych médií:

iii *Prijat' vhodné opatrenia, aby prevádzkovatelia ponúkali programy v regionálnych alebo menšinových jazykoch.*

456.

Výbor expertov dôrazne vyzýva slovenské orgány, aby rozšírili vysielací čas a frekvenciu časových úsekov vymedzených pre ukrajinský jazyk vo verejnoprávnej televízii.

Vid' spoločnú informáciu k bodu 297 (rusínsky jazyk).

b ii *Podporovať a/alebo uľahčiť pravidelné vysielanie rozhlasových programov v regionálnych alebo menšinových jazykoch.*

461. *Výbor expertov vyzýva slovenské orgány, aby v nasledujúcej periodickej správe poskytli informácie o prijatých opatreniach na podporu a/alebo zjednodušenie pravidelného vysielania programov v ukrajinčine v súkromných rozhlasových staniciach, akými sú finančné podpory alebo licenčné podmienky.*

Vid' spoločnú informáciu k bodu 161.

c ii *Podporovať a/alebo uľahčiť pravidelné vysielanie televíznych programov v regionálnych alebo menšinových jazykoch.*

466. *Výbor expertov ... nabáda slovenské orgány, aby v nasledujúcej periodickej správe poskytli informácie o prijatých opatreniach na podporu a/alebo zjednodušenie pravidelného vysielania programov v ukrajinčine na súkromných televíznych kanáloch, akými sú finančné výhody alebo licenčné podmienky.*

Vid' spoločnú informáciu k bodu 161.

d *Podporovať a/alebo uľahčiť výrobu a šírenie zvukových a audiovizuálnych diel v regionálnych alebo menšinových jazykoch.*

470. ... *Výboru expertov nie je jasné, či podpora audiovizuálnych diel týkajúca sa národných menšín a znevýhodnených skupín bude vždy prioritou Programu I (Audiovizuálny fond), teda, či bude zabezpečené pravidelné financovanie, ani či podporené audiovizuálne diela sú vyrábané v regionálnych alebo menšinových jazykoch. Privítal by konkrétne informácie v tomto smere. 471. ... Výbor expertov by privítal viac informácií v nasledujúcej periodickej správe o detských programoch vyrobených a distribuovaných v ukrajinčine.*

Vid' spoločnú informáciu k bodu 169.

472. *Výbor expertov žiada orgány, aby v nasledujúcej periodickej správe poskytli konkrétne príklady audiovizuálnych diel v ukrajinčine, ktoré sú relevantné pre tento záväzok.*

Vid' spoločnú informáciu k bodu 170.

Príkladom diela, ktoré sa tematicky zaoberalo problematikou slovensko-ukrajinských vzťahov, je dokumentárny film Hranica, ktorý bol vyrobený v roku 2009. Vo filme sa okrem slovenského jazyka hovorí aj ukrajinsky. Príbeh filmu je nasledovný: „V noci 30. augusta 1946

bola dedina Slemence na východnej hranici Európy rozdelená Červenou armádou na dve časti. Jedna časť, Veľké Slemence, zostala na Slovensku (vtedajšie Československo), druhá dostala názov Malé Slemence a pripadla Ukrajine (vtedajší Sovietsky zväz). Nezmyselne vytýčená hranica, podobná povestnému berlínskemu múru, rozdeľuje majetky, cintorín a najbližšie rodiny aj v súčasnosti. Dokumentárny film zobrazuje trpkú skúsenosť obyvateľov Slemeniec, ktorí na najstráženejšej hranici EÚ snívajú svoj sen o jej otvorení.“.

e i Podporiť a/alebo uľahčiť založenie a/alebo udržanie aspoň jedného denníka v regionálnych alebo menšinových jazykoch.

476.

Výbor expertov dôrazne vyzýva slovenské orgány, aby prijali vhodné opatrenia, ktoré by umožnili vydávať aspoň jedny noviny v ukrajinskom jazyku v dostatočnej periodicite.

f ii Uplatňovať existujúce opatrenia o finančnej podpore tiež na výrobu audiovizuálnych diel v regionálnych alebo menšinových jazykoch.

Vid' spoločnú informáciu k bodu 175.

Podľa aktuálnych údajov ministerstva kultúry sú v súčasnosti vydávané 2 tituly v ukrajinskom jazyku. Konkrétne dvojtýždenník *Nove žytt'a* s celoslovenským rozsahom rozširovania, ktorý prináša informácie o kultúrnom a spoločenskom živote Rusínov a Ukrajincov na Slovensku. Druhý titul je mesačník *Veselka* s celoslovenským rozsahom rozširovania, ktorý je určený pre žiakov základných škôl, v ktorých sa vyučuje ukrajinský jazyk. Obsahuje rozprávky, zaujímavosti, ale aj aktuálne informácie o školách.

480. *Výbor expertov ... vyzýva orgány, aby aplikovali existujúce opatrenia týkajúce sa finančnej pomoci audiovizuálnym dielam v ukrajínčine a poskytol konkrétne príklady v nasledovnej periodickej správe.*

Vid' spoločnú informáciu k bodu 169.

Odsek 3

Zmluvné strany sa zaväzujú zabezpečiť, aby záujmy užívateľov regionálnych alebo menšinových jazykov boli zastúpené alebo aspoň zohľadnené v orgánoch, ktoré možno vytvoriť v súlade so zákonom na účel zaručenia slobody a plurality médií .

484. *Výbor expertov ... nabáda slovenské orgány, aby zabezpečili, že záujmy osôb hovoriacich regionálnymi alebo menšinovými jazykmi budú zastúpené alebo zohľadnené v rámci orgánov zodpovedných za garantovanie slobody a plurality médií.*

Vid' spoločnú informáciu k bodu 169.

Článok 12 – Kultúrna činnosť a kultúrne zariadenia

Odsek 1

Vo vzťahu ku kultúrnym aktivitám a kultúrnym zariadeniam, najmä ku knižniciam, k videotékam, ku kultúrnym centrom, k múzeám, archívom, akadémiám, divadlám a ku kinám, ako aj k literárnym dielam a ku kinematografickej produkcii, k ľudovému kultúrnemu prejavu, festivalom, ku kultúrnemu priemyslu vrátane, inter alia, použitia nových technológií zmluvné strany sa zaväzujú na územiach, kde sa uvedené jazyky používajú, v rozsahu, v akom sú verejné orgány kompetentné, majú právomoci alebo zohrávajú v tejto oblasti nejakú úlohu:

b *V rozličnej forme podporovať v iných jazykoch prístup k dielam vytvoreným v regionálnych alebo menšinových jazykoch napomáhaním a rozvojom prekladateľskej aktivity, dabingu, post-synchronizácie a výrobou titulkov.*

c *Podporovať v regionálnych alebo menšinových jazykoch prístup k dielam vytvoreným v iných jazykoch napomáhaním a rozvojom prekladateľskej aktivity, dabingu, post-synchronizácie a výrobou titulkov.*

488. *Výbor expertov ... vyzýva orgány, aby podporovali prístup k dielam vytvoreným v ukrajinčine v iných jazykoch a naopak.*

Vid' informácie uvedené v bode 330.

Článok 13 – Ekonomický a sociálny život

Odsek 1

Vo vzťahu k ekonomickým a sociálnym aktivitám sa zmluvné strany na celom svojom území zaväzujú:

a *Vylúčiť zo svojho právneho poriadku všetky ustanovenia, ktoré bezdôvodne zakazujú alebo obmedzujú používanie regionálnych alebo menšinových jazykov v dokumentoch týkajúcich sa ekonomického alebo sociálneho života, najmä v pracovných zmluvách a technických dokumentoch, ako sú návody na používanie výrobkov alebo zariadení.*

505. *Výbor expertov si všíma, že aktuálna legislatíva ešte vždy prísne obmedzuje používanie menšinových jazykov v dokumentoch týkajúcich sa hospodárskeho a spoločenského života. ...*

b *Zakázať uvádzanie klauzúl vylučujúcich alebo obmedzujúcich používanie regionálnych alebo menšinových jazykov v interných predpisoch podnikov a v osobných spisoch aspoň medzi užívateľmi rovnakého jazyka.*

507. *... Takéto zákazy, vyplývajúce zo záväzku, nie sú v slovenskej legislatíve vyslovene uvedené.*

Vid' spoločné informácie obsiahnuté v bode 195 a 197.

Odsek 2

Vo vzťahu k ekonomickým a sociálnym aktivitám sa zmluvné strany zaväzujú, ak sú verejné orgány na to kompetentné, na územiach, kde sa používajú regionálne alebo menšinové jazyky, a ak je to možné:

c Zabezpečiť, aby zariadenia sociálnej starostlivosti, ako nemocnice, domovy dôchodcov a útulky, poskytovali možnosť prijatia a opatrovania vo vlastnom jazyku tým osobám, ktoré používajú regionálny alebo menšinový jazyk, ak tieto potrebujú opateru zo zdravotných dôvodov, z dôvodu vysokého veku alebo z iných dôvodov.

513. Výbor expertov upozorňuje, že tento záväzok si vyžaduje, aby orgány zabezpečili, že zariadenia sociálnej starostlivosti ponúknu možnosť prijať a starať sa o osoby hovoriace regionálnym alebo menšinovým jazykom v ich jazyku.

Vid' spoločnú informáciu k bodu 203.

Článok 14 – Cezhraničná spolupráca

Zmluvné strany sa zaväzujú:

b Umožniť a/alebo podporiť cezhraničnú spoluprácu najmä medzi regionálnymi alebo miestnymi orgánmi v prospech regionálnych alebo menšinových jazykov na územiach ktorých sa používa rovnaký jazyk v identickej alebo blízkej podobe.

517. Výbor expertov opätovne žiada slovenské orgány, aby konkretizovali v nasledujúcej periodickej správe, ako existujúce formy spolupráce s Ukrajinou prispeli k podpore ukrajinského jazyka v Slovenskej republike.

Na základe uzavretých zmlúv o cezhraničnej spolupráci sa usporadúvajú na Slovensku kultúrne podujatia, na ktoré sú pozývaní a zúčastňujú sa ich aj hostia z Ukrajiny a príslušníci ukrajinskej menšiny žijúcej na Slovensku.

V oblasti školstva prispieva k podpore ukrajinského jazyka v Slovenskej republike „Program spolupráce medzi Ministerstvom školstva Slovenskej republiky a Ministerstvom vzdelávania a vedy Ukrajiny v oblasti vzdelávania na roky 2005-2008“, dokument podpísaný v Bratislave 12. decembra 2005, ktorého platnosť sa predlžuje do podpisu nového programu spolupráce.

V súlade s uvedeným zmluvným dokumentom každoročne sa uskutočňujú na základe vzájomnosti:

- a) výmena 5 študentov na časť vysokoškolského štúdia a 5 stážistov a doktorandov/ ašpirantov celkovou dĺžkou trvania do 10 mesiacov pre každého,
- b) účasť na letných jazykových kurzoch:
 - slovenská strana prijme 5 účastníkov na letný seminár slovenského jazyka a kultúry Studia Academica Slovaca,
 - ukrajinská strana prijme 5 účastníkov na letnú školu ukrajinského jazyka,
- c) výmena lektorov:
 - slovenského jazyka Užhorodská národná univerzita,
 - ukrajinského jazyka Filozofická fakulta Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre
 - ak počas platnosti tohto programu spolupráce prejavia zmluvné strany záujem o pôsobenie ďalších lektorov, zmluvné strany sa o tom dohodnú diplomatickou cestou,
- d) poskytovanie vládnych štipendií:

- slovenská strana poskytuje ukrajinským občanom slovenskej národnosti vládne štipendia v rámci rozvojovej pomoci Slovákom žijúcich v zahraničí,
- ukrajinská strana poskytuje vládne štipendia slovenským občanom ukrajinskej národnosti,
- e) poskytovanie 15 štipendií na jazykovo-odborné kurzy pre učiteľov základných a stredných škôl s jazykom národnostných menšín s dĺžkou trvania 14 dni,
- f) podpora rozvoja priamej spolupráce medzi strednými a vysokými školami a miestnymi školskými správami oboch krajín, do kompetencie ktorých patria tiež otázky štúdia a rekreácie žiakov a študujúcej mládeže.

Jednostranný záväzok slovenskej strany

- poskytovanie škôl v prírode a ozdravných pobytov pre deti z Ukrajiny, pričom slovenská hradí náklady spojené s pobytom detí a vysielajúca strana cestovné náklady.

Rómsky jazyk

Článok 8 - Vzdelávanie

522.

Výbor expertov dôrazne vyzýva slovenské orgány, aby prijali štruktúrovaný prístup a v spolupráci s osobami hovoriacimi po rómsky vo väčšej miere zaviedli vyučovanie v rómskom jazyku pre rómske deti.

Podrobnejšie uvedené vo všetkých bodoch vo vzťahu k rómskemu jazyku.

Odsek 1

V oblasti vzdelávania sa zmluvné strany zaväzujú na územiach, kde sa takého jazyky používajú, podľa situácie každého z týchto jazykov a bez ujmy na výučbe oficiálneho(ych) jazyka(ov) štátu:

Predškolská výchova

- a i umožniť predškolskú výchovu v príslušných regionálnych alebo menšinových jazykoch, alebo*
- ii umožniť, aby prevažná časť predškolskej výchovy bola zabezpečená v príslušných regionálnych alebo menšinových jazykoch, alebo*
- iii prijať jedno z vyššie uvedených opatrení podľa bodov i a ii aspoň pre žiakov z rodín, ktoré prejavia záujem, za predpokladu dostatočného počtu žiakov.*

527.

Výbor expertov dôrazne vyzýva slovenské orgány, aby zabezpečili zariadenia pre predškolskú výchovu v rómčine a aby zvýšili povedomie rómsky hovoriacej populácie o ich práve na predškolskú výchovu v rómčine, o jej dostupnosti a výhodách.

Národný projekt „Inkluzívny model vzdelávania na predprimárnom stupni školskej sústavy“ (ďalej len „MRK II“) je určený pre tie materské školy v Trnavskom, Trenčianskom, Nitrianskom, Žilinskom, Banskobystrickom, Prešovskom a Košickom kraji, v ktorých vzdelávajú minimálne 8% detí pochádzajúcich z marginalizovaných rómskych komunít, resp. sú umiestnené v lokalite/obci, v ktorej príslušníci týchto komunít žijú. Cieľom projektu je skvalitniť profesijné kompetencie pedagogických a odborných zamestnancov podieľajúcich sa na edukácii detí pochádzajúcich z marginalizovaných rómskych komunít a tým podporiť ich sociálnu inklúziu na predprimárnom stupni školskej sústavy.

Filozofiou projektu MRK II je dosiahnuť začlenenie čo najvyššieho počtu detí z marginalizovaných rómskych komunít do materských škôl a za aktívnej osvety rodičov zlepšiť ich pripravenosť pre vstup na primárny stupeň vzdelávania.

Hlavnými aktivitami projektu sú:

- Vzdelávanie pedagogických zamestnancov a odborných zamestnancov

- Podpora inkluzívneho modelu vzdelávania pre potreby predprimárneho stupňa školskej sústavy
- Technická podpora aktivít národného projektu

K septembru 2013 bolo v rámci projektu prijatých 110 pedagogických asistentov, z ktorých až 80 % ovláda rómsky jazyk. V rámci MRK II sa v roku 2014 realizovali viaceré aktivity.

V národnom projekte MRK II sa do nasledujúcich programov kontinuálneho vzdelávania zapojilo 4456 účastníkov a z toho ukončilo vzdelávanie 1026 absolventov s osvedčením:

- Pedagogický asistent v inkluzívnej škole a jeho práca so žiakmi z marginalizovaných rómskych komunít,
- Spolupráca rodiny z marginalizovaných rómskych komunít a školy v edukačnom procese,
- Multikultúrna výchova v inkluzívnej edukácii,
- Rozvíjaním komunikačných zručností k inklúzii žiakov z marginalizovaných rómskych komunít,
- Aktuálne prístupy a inovácie výučby žiakov z marginalizovaných rómskych komunít,
- Spolupráca odborných zamestnancov s rodinou žiaka z marginalizovaných rómskych komunít,
- Informačno-komunikačné technológie v celodennom výchovnom systéme,
- Učiteľ – tvorca učebných zdrojov pre žiakov z marginalizovaných rómskych komunít,
- Výchova a vzdelávanie Rómov na hodinách náboženstva/náboženskej výchovy.

Ďalšou aktivitou v tejto oblasti je projekt „Investícia v ranom detstve – podpora sociálnej inovácie a integrácie Rómov“, ktorý od januára 2013 do konca roka 2014 realizuje Úrad splnomocnenca vlády Slovenskej republiky pre rómske komunity v spolupráci s Inštitútom pre dobre spravovanú spoločnosť, Rómskym vzdelávacím fondom a Svetovou bankou. Projekt je finančne podporený Európskou komisiou, program Progress (DG Employment, Social Affairs and Inclusion) a Ministerstvom vnútra SR – Úradom splnomocnenca vlády SR pre rómske komunity.

Cieľom projektu je podporovanie kvality služieb starostlivosti o deti, zapojenie matiek do predškolskej prípravy detí, zníženie jazykovej bariéry medzi žiakmi, rodičmi a vzdelávacou inštitúciou, zlepšenie spolupráce učiteľov a rodičov, rozvoj kognitívnych schopností tak matiek ako aj detí, zmena prístupu vo výchove detí v segregovaných komunitách, vytvorenie podpornej rómskej ženskej siete matiek v komunitách a tiež zvýšenie informovanosti rómskej komunity o dôležitosti vzdelávania.

Do projektu je zapojených 7 facilitátoriek, 315 rómskych matiek a 525 detí vo veku od 0 do 6 rokov v 21 lokalitách Slovenska. Sedem facilitátoriek projektu okrem cieľových lokalít vyvíja aktivity v ďalších 28 obciach za účelom zlepšenia spolupráce rodín a vzdelávacích inštitúcií. Aktivity budú evaluované expertmi Svetovej banky pod gesciou J-PAL, celkové hodnotenie projektu bude ponúknuté Slovenskej vláde ako podklad pre riešenie predprimárneho vzdelávania žiakov v budúcnosti.

b iii Zabezpečiť, aby na základnom stupni bolo vyučovanie príslušných regionálnych alebo menšinových jazykov neoddeliteľnou súčasťou študijných osnov.

c iii Zabezpečiť, aby na stredných školách bolo vyučovanie príslušných regionálnych alebo menšinových jazykov neoddeliteľnou súčasťou študijných osnov.

d iii Zabezpečiť, aby na odborných školách bolo vyučovanie príslušných regionálnych alebo menšinových jazykov neoddeliteľnou súčasťou študijných osnov.

Výbor expertov dôrazne vyzýva slovenské orgány, aby systematicky zavádzali výučbu rómčiny ako integrálnej súčasti učebných osnov na úrovni základných a stredných škôl, ako aj na úrovni technického a odborného vzdelávania a aby zabezpečili kontinuitu medzi rôznymi stupňami vzdelávania.

Platná školská legislatíva umožňuje základným a stredným školám vyučovanie rómčiny prostredníctvom školského vzdelávacieho programu (v rámci voliteľných disponibilných hodín). Školám, ktoré prejavia záujem o tento predmet, sú k dispozícii na webovom sídle Štátneho pedagogického ústavu vzdelávacie štandardy pre rómsky jazyk a literatúru (pre primárne vzdelávanie, nižšie sekundárne vzdelávanie a vyššie sekundárne vzdelávanie). Pri Štátnom pedagogickom ústave je zriadená predmetová komisia pre predmety rómsky jazyk a literatúra a rómske reálie, ktorá sa zaoberá inováciou vzdelávacích štandardov a navrhuje alternatívne možnosti vyučovania rómčiny v školách.

V rámci projektu „Inovatívne vzdelávanie pedagogických zamestnancov s cieľom zvýšenia ich interkultúrnych kompetencií v procese vzdelávania rómskych žiakov“, ktorého prijímateľom je Štátny pedagogický ústav a ktorý je financovaný z Finančného mechanizmu Európskeho hospodárskeho priestoru a štátneho rozpočtu Slovenskej republiky, plánujeme: 1) vzdelávanie pedagogických zamestnancov primárneho vzdelávania, ktorého súčasťou bude praktické využívanie rómčiny ako pomocného jazyka v edukácii v základnej škole so žiakmi z rómskych komunit a 2) vypracovanie publikácií zameraných na rómsky jazyk (pre začiatočníkov).

f ii Umožniť, aby sa tieto jazyky stali predmetmi vzdelávania dospelých alebo súčasťou priebežného vzdelávania.

539. Výbor expertov žiada orgány, aby objasnili v nasledujúcej periodickej správe, či existuje systematická ponuka rómčiny ako predmetu vzdelávania dospelých a ďalšieho vzdelávania alebo len niektoré nepravidelné iniciatívy.

540. Výbor expertov ... vyzval slovenské orgány, aby systematicky ponúkali rómčinu ako predmet vzdelávania dospelých a ďalšieho vzdelávania.

Príklady vzdelávacích programov:

- „Poradenský kurz pre Rómov“, organizátor: Korona, n.o., Svidník, č. potvrdenia o akreditácii: 2883/2010/43/19;
- „Poradenský kurz (pre Rómov) I.“, organizátor: Advantage Commerce, s. r. o., Banská Bystrica, č. potvrdenia o akreditácii: 3207/2010/182/4;
- „Rómsky asistent na základnej škole“, organizátor: Econ vs, s. r. o., Ožďany, č. potvrdenia o akreditácii: 3195/2010/152/23.

g *Prijať opatrenia na zabezpečenie vyučovania dejín a kultúry, ktoré ovplyvnili regionálny alebo menšinový jazyk.*

545. Výboru expertov nie je zrejmé, do akej miery súčasné ustanovenia štátneho vzdelávacieho programu v praxi zabezpečujú konkrétnu výučbu o rómskej histórii a kultúre. Výbor by privítal takéto informácie v nasledujúcej periodickej správe.

Národný projekt „Vzdelávaním pedagogických zamestnancov k inklúzii marginalizovaných rómskych komunít“ (ďalej len „MRK I“) je spolufinancovaný z Európskeho sociálneho fondu v operačnom programe Vzdelávanie a je určený pre základné školy v Trnavskom, Trenčianskom, Nitrianskom, Žilinskom, Banskobystrickom, Prešovskom a Košickom samosprávnom kraji, ktoré vzdelávajú minimálne 20% žiakov pochádzajúcich zo sociálne znevýhodneného prostredia. Cieľom projektu je prostredníctvom vzdelávania pedagogických zamestnancov a odborných zamestnancov zlepšiť vzdelanostnú úroveň osôb z marginalizovaných rómskych komunít a tým vytvoriť potrebné kompetencie pre ich ďalšie vzdelávanie a úspešnú adaptáciu pre potreby trhu práce.

Špecifickým cieľom projektu je skvalitniť profesijné kompetencie pedagogických zamestnancov a odborných zamestnancov, podieľajúcich sa na edukácii žiakov pochádzajúcich z marginalizovaných rómskych komunít.

Hlavnými aktivitami projektu je vzdelávanie pedagogických a odborných zamestnancov, podpora celodenného výchovného systému a technická podpora aktivít národného projektu.

Zoznam akreditovaných vzdelávacích programov MRK I:

- Multikultúrna výchova v inkluzívnej edukácii;
- Pedagogický asistent v inkluzívnej škole a jeho práca so žiakmi z marginalizovaných rómskych komunít;
- Rozvíjaním komunikačných zručností k inklúzii žiakov z marginalizovaných rómskych komunít;
- Spolupráca rodiny z marginalizovaných rómskych komunít a školy v edukačnom procese;
- Aktuálne prístupy a inovácie výučby žiakov z marginalizovaných rómskych komunít
- Spolupráca odborných zamestnancov s rodinou žiaka z marginalizovaných rómskych komunít;
- Učiteľ - tvorca učebných zdrojov pre žiakov z marginalizovaných rómskych komunít
- Informačno-komunikačné technológie v celodennom výchovnom systéme.

546.

Výbor expertov vyzýva slovenské orgány, aby prijali kroky na zlepšenie výučby rómskej histórie a kultúry vo vzdelávaní hlavného prúdu.

Platná školská legislatíva umožňuje základným a stredným školám vyučovanie rómskych reálií (obsahom predmetu sú predovšetkým oblasti rómskej histórie a kultúry) prostredníctvom školského vzdelávacieho programu (v rámci voliteľných disponibilných hodín). Školám, ktoré prejavia záujem o tento predmet, je k dispozícii na webovom sídle Štátneho pedagogického ústavu vzdelávací štandard pre rómske reálie (pre nižšie sekundárne vzdelávanie). Vzdelávací štandard pre vyššie sekundárne vzdelávanie je momentálne v procese inovácie. Pri Štátnom pedagogickom ústave je zriadená predmetová komisia pre predmety rómsky jazyk a literatúra a rómske reálie, ktorá sa priebežne zaoberá inováciou vzdelávacích štandardov a navrhuje alternatívne možnosti vyučovania rómskych reálií v školách.

V rámci projektu Inovatívne vzdelávanie pedagogických zamestnancov s cieľom zvýšenia ich interkultúrnych kompetencií v procese vzdelávania rómskych žiakov, ktorého prijímateľom je Štátny pedagogický ústav, a ktorý je financovaný z Finančného mechanizmu Európskeho hospodárskeho priestoru a štátneho rozpočtu Slovenskej republiky plánujeme: 1) vzdelávanie

pedagogických zamestnancov primárneho vzdelávania, ktorého súčasťou bude oblasť rómska história a kultúra, 2) vypracovanie publikácií zameraných na rómsku históriu a kultúru, 3) preložiť do slovenského jazyka publikáciu Roma History, ktorá bola vydaná Radou Európy.

h Zabezpečiť základné a ďalšie vzdelávanie učiteľov potrebných na realizáciu tých písmen od a) po g), ktoré zmluvná strana prijala.

551.

Výbor expertov dôrazne vyzýva slovenské orgány, aby zintenzívnili a urýchlili svoje úsilie v oblasti základnej prípravy učiteľov a ďalšieho vzdelávania učiteľov pre rómsky jazyk.

Vzdelávanie v podmienkach metodicko-pedagogického centra (MPC) zabezpečuje **ROCEPO - Rómske vzdelávacie centrum Prešov**, ako integrálna súčasť MPC Prešov. MPC Prešov zabezpečuje vzdelávanie pedagogických zamestnancov predovšetkým v oblasti rómsky jazyk, ukrajinský jazyk a rusínsky jazyk. MPC Prešov má akreditovaný inovačný vzdelávací program Rómsky jazyk v edukácii v rozsahu 90 hodín. Cieľovú skupinu tvoria: učiteľ, vychovávateľ, pedagogický asistent a majster odbornej výchovy, obsahom vzdelávania sú základné poznatky z rómskeho jazyka a rómskych reálií. Program predstavuje zvýšenie odborných kompetencií v oblasti výučby, komunikácie jazyka, pričom jeho zámerom je aj komplexné pochopenie problematiky, pôvodu a vývinu rómskeho jazyka.

V oblasti podpory profesijného rozvoja a kontinuálneho vzdelávania pedagogických a odborných zamestnancov škôl a školských zariadení pri práci so žiakmi z marginalizovaných rómskych komunít sú realizované v rámci metodicko-pedagogického centra dva národné projekty, v rámci ktorých sa vzdelávali a vzdelávajú nielen pedagogickí a odborní zamestnanci, ale aj rodičia detí z marginalizovaných rómskych komunít. Na vybraných školách je tiež realizovaný celodenný výchovný systém.

V decembri 2012 bol pre MPC akreditovaný vzdelávací program inovačného vzdelávania Rómsky jazyk v edukácii. V roku 2013 ho absolvovalo 16 učiteľov. V tomto roku ho navštevuje 16 pedagógov. Obsahom inovačného vzdelávacieho programu (90 hodín) je morfológia rómskeho jazyka, ohybné a neohybné slovné druhy a praktické využitie rómskeho jazyka. Okrem toho sa tejto problematike venuje MPC aj prostredníctvom národných projektov ESF Vzdelávanie pedagogických zamestnancov k inklúzii marginalizovaných rómskych komunít a Inkluzívny model vzdelávania na predprimárnom stupni školskej sústavy.

i Vytvoriť jeden alebo viac kontrolných orgánov zodpovedných za kontrolu prijatých opatrení a za pokrok dosiahnutý pri zavádzaní alebo rozvoji výučby regionálnych alebo menšinových jazykov a vypracovanie pravidelných správ o svojich zisteniach, ktoré sa zverejnia.

555. ... *Výbor expertov vyzýva slovenské orgány, aby vytvorili alebo poverili dozorný orgán úlohou monitorovať prijaté opatrenia a dosiahnutý pokrok v zavádzaní alebo rozvoji výučby rómčiny a vypracovávať verejné periodické správy o rozvoji vzdelávania v rómskom jazyku.*

Na území Slovenskej republiky sa nevyskytuje MŠ, ani triedy s vyučovacím jazykom rómskym. (Vid'. Register škôl a školských zariadení:

<http://web.uips.sk/script/webreg.exe?DRUHSK=1&EP=0&UZEMIE=0&ZRIADZ=0&VYUJAZ=19&POZN=1&NAZOV=1&VOLBA1=0&VOLBA2=0>)

V čase školskej inšpekcie deti dvoch tried s vyučovacím jazykom slovenským Prešovského kraja s okolím komunikovali v rómskom jazyku. Mladším deťom v komunikácii a dorozumívaní sa pomáhal asistent učiteľa.

V súčasnosti neevidujeme existenciu školy, resp. školského zariadenia s vyučovacím jazykom rómskym. Do siete škôl a školských zariadení SR je zaradená jediná škola s vyučovaním rómskeho jazyka (Súkromné gymnázium Z. J. Mallu v Kremnici).

Na úrovni predprimárneho a primárneho vzdelávania pre žiakov z rómskych komunit poskytuje len Súkromná spojená škola (Súkromná ZŠ s MŠ, Súkromná ZUŠ) v Kremnici a Súkromná ZŠ v Košiciach uplatňovanie práva vyučovania jazyka národnostnej menšiny. Na úrovni štátnych škôl neposkytuje možnosť vyučovania jazyka rómskej národnostnej menšiny ani jedna škola. Zriaďovateľmi uvedených škôl v tab. sú mimovládne neziskové organizácie.

Tabuľka– Zoznam škôl v SR s vyučovaním rómskeho jazyka

Názov	Sídlo	Zriaďovateľ
Súkromná spojená škola – súkromná základná škola s materskou školou	Angyalova ulica 417/31, 960 01 Kremnica	občianske združenie eMKLUB Kremnica
Súkromná základná škola	Galaktická 9 040 12 Košice	Nadácia „dobrá rómska víla Kesaj“
Súkromné gymnázium	Galaktická 9, 040 12 Košice	Nadácia „dobrá rómska víla Kesaj“
Osemročné súkromné gymnázium Zefyrina Jiméneza Mallu	Dolná 48/19, 967 01 Kremnica	občianske združenie eMKLUB Kremnica
Súkromná pedagogická a sociálna akadémia	Jegorovovo námestie 5 04 022 Košice	Kultúrne združenie občanov rómskej národnosti Košického kraja, n.o.
Súkromné hudobné a dramatické konzervatórium	Požiarňická 1, 040 01 Košice	Kultúrne združenie občanov rómskej národnosti Košického kraja, n.o.
Súkromná stredná odborná škola	Biela voda 901/2 060 01 Kežmarok	Carpe diem, n.o.
Súkromná stredná odborná škola	Budatínska 61 851 06 Bratislava	Edukacia – Amaro drom, Grosslingova 25, Bratislava
Ústav romologických štúdií	Kraskova 1 949 74 Nitra	Univerzita Konštantína Filozofa Nitra
Ústav rómskych európskych štúdií	Tatranská ulica č.10 974 11 Banská Bystrica	Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety, n.o.
Katedra rómskych štúdií	Pod brehmi č. 4/a 841 03 Bratislava	Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety, n.o.
Ústav rómskych štúdií	Ulica 17.novembra č.1 080 01 Prešov	Prešovská univerzita v Prešove
Ústav Z. J. Mallu zameraný na rómsku národnostnú menšinu	Požiarňická 1, 040 01 Košice	Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety n.o.

Výskumné pracovisko na rómsky jazyk a sociálnu prácu	Požiarická 1, 040 01 Košice	Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety n.o.
--	--------------------------------	---

Ďalšie vzdelávanie pedagogických a odborných zamestnancov v rómskom menšinovom jazyku podporujú a poskytujú:

- a) Výučba rómskeho jazyka na Univerzite Konštantína Filozofa v Nitre – Ústav romologických štúdií – vzdelávanie a príprava študentov a budúcich pedagógov (odborných zamestnancov) na prácu v marginalizovaných rómskych komunitách v jednotlivých oblastiach života Rómov.
- b) Metodicko-pedagogické centrum v Prešove – ROCEPO – realizovalo niekoľko aktivít zameraných na vzdelávanie rómskeho jazyka.
- c) V kontexte rozvoja a podpory rómskeho jazyka a literatúry na základných a stredných školách je pri Štátnom pedagogickom ústave zriadená predmetová komisia pre predmety rómsky jazyk a literatúra a rómske reálie, ktorá rieši koncepčné otázky obsahu výchovy a vzdelávania rómskych žiakov.
- d) Štátny pedagogický ústav vydal prvé publikácie pre žiakov a učiteľov základných a stredných škôl v oblasti rozvoja rómskeho jazyka a literatúry. Štátny pedagogický ústav získal v roku 2013 z Nórskeho finančného mechanizmu grant na projekt, ktorého cieľom je inovatívne vzdelávanie pedagogických zamestnancov základných škôl zameraných na medzikultúrne a inkluzívne vzdelávanie pri práci v zmiešaných rómsko-nerómskych žiackych kolektívoch. Súčasťou projektu, je aj tvorba metodológie, učebníc a pracovných listov.

Bezplatný kurz rómskeho jazyka organizoval Spoločenskovedný ústav Slovenskej akadémie vied v Košiciach v rámci cezhraničného projektu Regionálna sociálna mapa. Cieľom projektu bolo prispieť k zlepšeniu životných podmienok obyvateľov Košického samosprávneho kraja a maďarskej Boršodsko-Abovsko-Zemplínskej župy. Zahraničným partnerom projektu bola Filozofická fakulta Univerzity v Miskolci.

Do kurzu sa prihlásili aj tri učiteľky z materskej školy na Luniku IX, ďalej pedagogičky vyučujúce sociálnu prácu na vysokých školách, pracovníčky Spoločenskovedného ústavu Slovenskej akadémie vied zaoberajúce sa rómskym etnikom i výkonná riaditeľka Rómskeho mediálneho centra so sídlom v Košiciach. Výučbu vedie Anna Koptová, riaditeľka Súkromného gymnázia na Galatickej ulici v Košiciach, ktorá je spolu s dcérou Martinou autorkou Slovensko-rómskeho a rómsko-slovenského slovníka.

Metodicko-pedagogické centrum vydalo v roku 2010 metodickú príručku s názvom „Využitie rómskeho jazyka na 1. stupni základných škôl“ od autorov: S. Cina a E. Cinová, dostupná na internetovej stránke http://www.mpc-edu.sk/library/files/romsky_jazyk.pdf

Okrem uplatňovania ústavného práva žiakov, príslušníkov rómskej menšiny, vzdelávať sa v materinskom jazyku, pomáha výučba rómskeho jazyka znižovať dorozumievacie a komunikačné problémy rómskych žiakov v slovenskom jazyku, ktoré vyplývajú z nedostatočnej znalosti komunikačnej roviny slovenského jazyka a predovšetkým z nedostatočného pochopenia jeho pojmotvornej a morfologickej roviny. Zo strany učiteľov je záujem o vzdelávanie v rómskom jazyku, nakoľko viacerí učitelia absolvovali štátnu skúšku z rómskeho jazyka, aby boli primerane kvalifikovaní na výučbu tohto jazyka.

Článok 9 – Súdnictvo

Odsek 1

Zmluvné strany sa zaväzujú v súdnych obvodoch, v ktorých počet užívateľov regionálnych alebo menšinových jazykov sídliačich na tomto území odôvodňuje prijatie nižšie uvedených opatrení, podľa situácie jednotlivých jazykov a za podmienky, že využitie možností uvedených v tomto odseku nebude sudca pokladať za prekážku riadneho výkonu súdnictva.

a V trestnom konaní:

- ii Zaručiť obžalovanému právo používať jeho regionálny alebo menšinový jazyk, a/alebo*
- iii Zabezpečiť, aby sa žiadosti a dôkazy, písomné alebo ústne, nepokladali za neprijateľné len z dôvodu, že boli predložené v regionálnom alebo menšinovom jazyku v prípade potreby využitím tlmočníkov a prostredníctvom prekladov, ktoré by pre dotknutú osobu neznamenal žiadne ďalšie výdavky.*

558. ... Výbor expertov ... vyzýva orgány, aby prijali opatrenia na zabezpečenie dostupnosti dostatočného počtu školených tlmočníkov.

Vid' spoločnú informáciu v bode 90.

559. Výbor expertov ... dôrazne vyzýva slovenské orgány k tomu, aby garantovali právo obžalovaného používať rómčinu v trestnom konaní bez ohľadu na to, či tento ovláda slovenčinu, a aby zabezpečili, že bude o tomto práve obžalovaný výslovne informovaný na začiatku trestného stíhania.... Výbor expertov dôrazne vyzýva slovenské orgány, aby legislatívne zabezpečili, že žiadosti a dôkazy budú môcť byť poskytnuté v rómčine a že prípadné využitie služieb tlmočníkov a prekladateľov nebude viesť k dodatočným výdavkom pre dotknutú osobu, dokonca ani ak táto ovláda slovenčinu.

Vid' spoločnú informáciu v bode 91.

560. ... Výbor expertov vyzýva orgány k tomu, aby prijali proaktívne opatrenia zjednodušujúce implementáciu týchto záväzkov a žiada ich, aby v nasledujúcej periodickej správe poskytli v tomto smere podrobné informácie.

Vid' spoločnú informáciu obsiahnutú v bode 92.

b V občianskom konaní:

- ii Umožniť, kedykoľvek strana vystupuje pred súdom, aby mohla použiť svoj regionálny alebo menšinový jazyk, a to bez vzniku dodatočných nákladov pre túto stranu, a/alebo*
 - iii Umožniť predloženie dokumentov a dôkazov v regionálnych alebo menšinových jazykoch, v prípade potreby využitím tlmočníkov alebo prostredníctvom prekladov.*
- c V konaní pred súdmi v správnych veciach:*

- ii Umožniť, kedykoľvek je strana povinná vystúpiť osobne pred súdom, aby mohla použiť svoj regionálny alebo menšinový jazyk, a to bez vzniku dodatočných nákladov pre túto stranu, a/alebo*
- iii Umožniť predloženie dokladov a dôkazov v regionálnych alebo menšinových jazykoch, v prípade potreby využitím tlmočníkov alebo prostredníctvom prekladov.*

563. ... Výbor expertov ... vyzýva orgány k tomu, aby prijali opatrenia na zabezpečenie dostatočného množstva školených tlmočníkov.

Vid' spoločnú informáciu v bode 95, resp. 90.

564. Výbor expertov ... vyzýva orgány, aby prijali proaktívne opatrenia zjednodušujúce implementáciu týchto záväzkov a žiada ich, aby v nasledujúcej periodickej správe poskytli v tomto smere podrobné informácie.

Vid' spoločnú informáciu v bode 96.

Článok 10 – Správne orgány a verejné služby

Odsek 1

V správnych celkoch štátu, kde počet užívateľov regionálnych alebo menšinových jazykov sídliačich na tomto území odôvodňuje prijatie nižšie uvedených opatrení, a podľa situácie každého z jazykov sa zmluvné strany zaväzujú, ak je to možné:

a iii Zabezpečiť, aby užívatelia regionálnych alebo menšinových jazykov mohli predložiť ústne alebo písomne žiadosti, ako aj dostať odpoveď v týchto jazykoch.

574.

Výbor expertov dôrazne vyzýva slovenské orgány, aby prijali potrebné opatrenia umožňujúce osobám hovoriacim po rómsky podávať ústne a písomné žiadosti a prijímať odpovede v rómčine všade tam, kde bol dostatočný počet osôb hovoriacich týmto jazykom v zmysle tohto záväzku, bez ohľadu na 20%-ný prah, ktorý ešte vždy predpisuje slovenská legislatíva.

Vid' spoločné informácie k bodu 112.

V praxi doposiaľ nebola zaznamenaná takáto žiadosť či podanie vzhľadom na to, že väčšina slovenských Rómov neovláda kodifikovanú formu rómskeho jazyka a rómsky jazyk používajú výhradne v hovorovej reči.

Poznatky z praxe ukazujú, že v obciach, v ktorých je starostom občan rómskej príslušnosti, sa vo verbálnej komunikácii rómčina bežne používa.

Odsek 2

Čo sa týka miestnych a regionálnych orgánov, na území, kde sídli taký počet užívateľov regionálnych alebo menšinových jazykov, ktorý odôvodňuje prijatie nižšie uvedených opatrení, zmluvné strany sa zaväzujú umožniť a/alebo podporiť:

b Možnosť, aby užívatelia regionálnych alebo menšinových jazykov mohli predložiť ústne alebo písomne žiadosti v týchto jazykoch.

578.

Výbor expertov dôrazne vyzýva slovenské orgány, aby prijali potrebné právne a organizačné opatrenia, ktoré zabezpečia, že osoby hovoriace po rómsky budú môcť podávať

ústne alebo písomné žiadosti po rómsky vo všetkých obciach s dostatočným počtom takýchto osôb, vrátane tých obcí, kde osoby hovoriace po rómsky predstavujú menej než 20 % populácie obce, ale tvoria dostatočný počet z hľadiska tohto záväzku.

V obciach, v ktorých žije značná rómska menšina a starostovia sú z rómskej menšiny, dochádza k verbálnej komunikácii v rómskom jazyku. Doposiaľ nebola zaznamenaná oficiálna požiadavka komunikácie v rómskom jazyku v úradnom styku.

V súvislosti s riešením nepriaznivej, najmä bezpečnostnej situácie rómskej komunity, bol v roku 2004 schválený „Pilotný projekt policajných špecialistov pre prácu s komunitami“. Vzhľadom na jeho úspešnosť sa projekt významne teritoriálne (pôvodne: 17, momentálne: 40 policajných okresov) i personálne (pôvodne: 18 policajtov, momentálne: 231 policajtov) rozšíril.

c Uverejnenie úradných dokumentov regionálnych orgánov takisto v príslušných regionálnych alebo menšinových jazykoch.

d Uverejnenie úradných dokumentov miestnych orgánov takisto v regionálnych alebo menšinových jazykoch.

582. Výbor expertov ... dôrazne vyzýva slovenské orgány, aby prijali potrebné opatrenia, ktoré by umožnili a/alebo podporili zverejňovanie oficiálnych dokumentov v rómčine zo strany miestnych a regionálnych orgánov, bez ohľadu na 20%-ný prah.

Slovenské orgány už takéto opatrenia prijali. Zákon č. 184/1999 Z. z. o používaní jazykov národnostných menšín v znení neskorších predpisov umožňuje príslušným orgánom miestnej samosprávy zverejňovať dokumenty v rómskom menšinovom jazyku, pričom časť týchto dokumentov je obec povinná zverejniť v menšinovom jazyku na úradnej tabuli, na webovom sídle a vo vydávanej periodickej tlači.

V praxi doposiaľ nebola zaznamenaná požiadavka rómskej menšiny o zverejňovanie oficiálnych dokumentov v rómskom jazyku.

f Používanie regionálnych alebo menšinových jazykov na rokovaníach miestnych orgánov, nevyklučujúc však tým použitie oficiálneho(ych) jazyka(ov).

586. Výbor expertov ... vyzýva slovenské orgány, aby podporili používanie rómčiny zo strany miestnych orgánov v debatách na ich zasadnutiach, bez ohľadu na 20%-ný prah.

Používanie rómskeho menšinového jazyka na zasadnutiach obecných zastupiteľstiev je legislatívne garantované v zákone č. 184/1999 Z. z. o používaní jazykov národnostných menšín v znení neskorších predpisov, na základe ktorého môžu poslanci obecného zastupiteľstva v príslušnej obci neobmedzene používať na zasadnutiach zastupiteľstva menšinový jazyk. Ostatným účastníkom rokovania sa umožňuje používať menšinový jazyk so súhlasom prítomných poslancov a starostu obce.

V obciach s rómskym starostom sa rómčina využíva pri verbálnej komunikácii, ako bolo uvedené v predchádzajúcej správe.

g Používanie alebo prevzatie tradičných a správnych miestnych názvov v regionálnych alebo menšinových jazykoch, a ak je to potrebné, spoločne s pomenovaním v oficiálnom(ych) jazyku(och).

593. Nie je jasné, do akej miery sa názvy miest v rómčine (vrátane názvov menších územných celkov a ulíc) používajú v obciach, kde je splnený 20%-ný prah alebo aké opatrenia boli prijaté na podporu používania alebo prijatia názvov miest v rómčine aj v obciach, kde osoby hovoriace po rómsky nedosahujú 20%-nú hranicu, ale napriek tomu dosahujú dostatočný počet z hľadiska tohto záväzku.

Príslušníci rómskej národnostnej menšiny žijúci v Slovenskej republike používajú vo svojom jazyku na označenie geografických objektov a obcí z územia Slovenskej republiky slovenské názvy týchto objektov, keďže pomenovania v rómskom jazyku pre väčšinu týchto objektov neexistujú. Z uvedeného dôvodu sa označenie obce v rómskom jazyku podľa nariadenia vlády Slovenskej republiky č. 534/2011 Z. z., ktorým sa vydáva zoznam obcí, v ktorých občania Slovenskej republiky patriaci k národnostnej menšine tvoria najmenej 20 % obyvateľstva zhoduje s názvom obce v štátnom jazyku.

V praxi doposiaľ nebol zaznamenaný záujem o označovanie miest a obcí v rómskom jazyku.

Odsek 3

S ohľadom na verejné služby poskytované správnymi orgánmi alebo inými osobami konajúcimi v ich mene sa zmluvné strany zaväzujú na územiach, kde sa používajú regionálne alebo menšinové jazyky, v súlade s postavením každého jazyka a ak je to možné:

c Umožniť užívateľom regionálnych alebo menšinových jazykov predložiť žiadosť v týchto jazykoch.

599. Výbor expertov ... vyzýva slovenské orgány, aby umožnili osobám hovoriacim po rómsky podávať žiadosti o verejné služby v rómčine vrátane obcí, kde nedosahujú 20%-ný prah, ale kde ich je dostatočný počet z hľadiska účelu tohto záväzku.

V praxi uvedená možnosť nie je využívaná najmä z dôvodu neznalosti kodifikovaného rómskeho jazyka zo strany rómskej menšiny.

Článok 11 - Médiá

Odsek 1

Zmluvné strany sa zaväzujú pre užívateľov regionálnych alebo menšinových jazykov na územiach, kde sa tieto jazyky používajú, a podľa situácie každého z jazykov v rozsahu, v akom sú verejné orgány priamo alebo nepriamo kompetentné, majú právomoci alebo zohrávajú v tejto oblasti nejakú úlohu, rešpektujúc pritom zásady nezávislosti a samostatnosti médií:

a Ak rozhlas a televízia plnia úlohu verejnoprávnych médií:

iii Prijatť vhodné opatrenia, aby prevádzkovatelia ponúkali programy v regionálnych alebo menšinových jazykoch.

609.

Výbor expertov dôrazne vyzýva slovenské orgány, aby rozšírili vysielač čas a frekvenciu časových úsekov vymedzených pre rómsky jazyk vo verejnoprávnej televízii a rozhlase.

Vysielanie Slovenskej televízie v rómskom jazyku bolo nasledovné, a to 32 hodín v roku 2011, 38 hodín v roku 2012 a 30 hodín v roku 2013.⁷ V prípade vysielania Slovenského rozhlasu bol zaznamenaný mierny pokles vysielačieho času v rómskom jazyku zo 131 hodín v roku 2011 na 129 hodín v roku 2012. Slovenský rozhlas sa vo vysielaní pre Rómov dlhodobo zameriava na aktuálnu publicistiku, mapovanie kultúrnych hodnôt osobností a prinášanie vzdelávacieho a osvetového rozmeru. V roku 2012 vysielalo Rádio Patria dvakrát týždenne publicistický magazín Rómske slovo (Le romengro lav) a raz týždenne programy Rómska kultúrna revue, Rómska hudba a Rómska beseda.

Prínosom pre verejnoprávne vysielanie v roku 2012 bola spolupráca Rozhlasu a televízie Slovenska s Rómskym mediálnym centrom. Rómske mediálne centrum je v súčasnosti kvalitný dodávateľ programov s rómskym obsahom, rómski respondenti dôverujú rómskej redakcii, centrum má k dispozícii vyškolených rómskych redaktorov, ktorí ovládajú kodifikovanú verziu rómskeho jazyka. Pre rozhlasové vysielanie Rozhlasu a televízie Slovenska vyrobilo Rómske mediálne centrum v objednávkovej výrobe 260 polhodinových publicistických programov pre rómsku menšinu. V rómskom vysielaní sa spracovala téma obchodovania s ľuďmi s dôrazom na edukačný rozmer. Koprodukcia s Rómskym mediálnym centrom sa preukázala aj v televíznom vysielaní, v ktorom bolo odvysielaných 30 dielov Rómskeho magazínu. Táto spolupráca by mala pokračovať aj v nasledujúcich rokoch, lebo doterajšia skúsenosť ukazuje, že ak sprístupňovanie rómskeho jazyka zabezpečujú príslušníci tohto etnika, prináša to efektívne výsledky.

b ii Podporovať a/alebo uľahčiť pravidelné vysielanie rozhlasových programov v regionálnych alebo menšinových jazykoch.

613. Výbor expertov vyzýva slovenské orgány, aby v nasledujúcej periodickej správe poskytli informácie o prijatých opatreniach na podporu a/alebo zjednodušenie pravidelného vysielania programov v rómčine v rozhlasových staniciach, akými sú finančné výhody alebo licenčné podmienky.

Vid' informácie uvedené v bode 609.

c ii Podporovať a/alebo uľahčiť pravidelné vysielanie televíznych programov v regionálnych alebo menšinových jazykoch.

617. ...Výbor expertov ... vyzýva slovenské orgány, aby v nasledujúcej periodickej správe poskytli informácie o prijatých opatreniach na podporu a/alebo zjednodušenie pravidelného vysielania programov v rómčine na súkromných televíznych kanáloch, akými sú finančné výhody alebo licenčné podmienky.

Vid' informácie uvedené v bode 161.

d Podporovať a/alebo uľahčiť výrobu a šírenie zvukových a audiovizuálnych diel v regionálnych alebo menšinových jazykoch.

⁷ Zdroj: Informatívna správa o stave národnostného vysielania RTVS, 9.5.2013

621. ... Výboru expertov nie je jasné, či podpora audiovizuálnych diel týkajúca sa národnostných menšín a znevýhodnených skupín bude vždy prioritou Programu 1 (Audiovizuálny fond), teda či bude zabezpečené pravidelné financovanie, ani či podporené audiovizuálne diela sú vyrábané v regionálnych alebo menšinových jazykoch. Privítal by konkrétne informácie v tomto smere. ...

Vid' informácie uvedené v bode 169.

622. ... Výbor expertov by privítal viac informácií v nasledujúcej periodickej správe o detských programoch vyrobených a distribuovaných v rómčine.

Vid' informácie uvedené v bode 170.

623. Výbor expertov žiada orgány, aby v nasledujúcej periodickej správe poskytli konkrétne príklady audiovizuálnych diel v rómčine, ktoré sú relevantné pre tento záväzok.

e i Podporovať a/alebo uľahčiť založenie a/alebo udržanie aspoň jedného denníka v regionálnych alebo menšinových jazykoch.

Vid' informácie uvedené v bode 170.

Vzhľadom na aktuálnosť tém, ktoré sa týkajú rómskej menšiny v SR, sú témy s ňou spojené veľmi často námetom slovenských audiovizuálnych diel (či už dokumentárnych alebo hraných). Rómsky jazyk je v častiach týchto diel často využívaný. Príkladmi diel zo súčasnej tvorby :

- film Všetky moje deti, vyrobený v roku 2013, bol spracovaný v slovenskom a rómskom jazyku. Jeho dej je nasledovný: „Marián Kuffa, rímskokatolícky farár zo Žakoviec, so "svojimi deťmi" – bezdomovcami, alkoholikmi, narkomanmi, kriminálnikmi – začína novú misiu v rómskych osadách na východnom Slovensku. Ide o drámu donkichotského zápasu s drsnou realitou rómskych osád.“
- dokumentárny film Cigáni idú do volieb, vyrobený v roku 2013, bol spracovaný v slovenskom a rómskom jazyku. Film pojednáva o rómskom aktivistovi Vladovi Sendreiovi, ktorý sa spolu so svojim volebným tímom snaží uspieť vo voľbách v „bielej spoločnosti“. Film ponúka neuveriteľne živelnú predvolebnú kampaň, tragikomické situácie i expedíciu do rómskych get na okraji spoločnosti.“

626. Výbor expertov ... dôrazne vyzýva slovenské orgány, aby prijali vhodné opatrenia, ktoré by umožnili vydávať aspoň jedny noviny v rómskom jazyku v dostatočnej periodicite.

Vid' informácie poskytnuté k bodu 175.

Ako bolo uvedené, vydávanie novín v jazykoch národnostných menšín, a teda aj v rómskom jazyku, nie je ničím limitované. Napriek tomu periodická tlač výhradne v rómskom jazyku nie je v súčasnosti na území SR vydávaná. V kombinácii slovenského jazyka a rómskeho jazyka sú však vydávané tri tituly periodickej tlače. Nezávislé kultúrno-spoločenské noviny Rómov predstavuje štvrťročník ROMANO NEVO LIL - Rómsky nový list, ktorý je vydávaný s celoslovenskou pôsobnosťou. Tematické zameranie na deti a mládež zo znevýhodnených skupín obyvateľstva majú štvrťročník Myš(u)lienka a mesačník LULUĎI.

Odsek 3

Zmluvné strany sa zaväzujú zabezpečiť, aby záujmy užívateľov regionálnych alebo menšinových jazykov boli zastúpené alebo aspoň zohľadnené v orgánoch, ktoré možno vytvoriť v súlade so zákonom na účel zaručenia slobody a plurality médií.

634. Výbor expertov ...nabáda slovenské orgány, aby zabezpečili, že záujmy osôb hovoriacich regionálnymi alebo menšinovými jazykmi budú zastúpené alebo zohľadnené v rámci orgánov zodpovedných za garantovanie slobody a plurality médií.

Vid' odpoveď k spoločné informácie k bodu 182.

Článok 12 – Kultúrna činnosť a kultúrne zariadenia

Odsek 1

Vo vzťahu ku kultúrnym aktivitám a kultúrnym zariadeniam, najmä ku knižniciam, k videotékam, ku kultúrnym centram, k múzeám, archívom, akadémiám, divadlám a ku kinám, ako aj k literárnym dielam a ku kinematografickej produkcii, k ľudovému kultúrnemu prejavu, festivalom, ku kultúrnemu priemyslu vrátane, inter alia, použitia nových technológií zmluvné strany sa zaväzujú na územiach, kde sa uvedené jazyky používajú, v rozsahu, v akom sú verejné orgány kompetentné, majú právomoci alebo zohrávajú v tejto oblasti nejakú úlohu:

b V rozličnej forme podporovať v iných jazykoch prístup k dielam vytvoreným v regionálnych alebo menšinových jazykoch napomáhaním a rozvojom prekladateľskej aktivity, dabingu, post-synchronizácie a výrobou titulkov.

c Podporovať v regionálnych alebo menšinových jazykoch prístup k dielam vytvoreným v iných jazykoch napomáhaním a rozvojom prekladateľskej aktivity, dabingu, post-synchronizácie a výrobou titulkov.

638. Výbor expertov ...vzýva orgány, aby podporovali prístup k dielam vytvoreným v rómčine v iných jazykoch a naopak.

Významnú úlohu pri zvyšovaní dostupnosti rómskej kultúry a jazyka plní Múzeum kultúry Rómov na Slovensku, ktoré je špecializovanou zložkou Slovenského národného múzea v Martine. Základnou oblasťou činnosti múzea je získavanie zbierkového fondu, jeho spracovanie, ochrana a prezentácia rómskej kultúry. V roku 2013 tvoril zbierkový fond múzea spolu 396 exponátov. Dôležitú úlohu z hľadiska podpory rómskej kultúry a jazyka plní najmä celoročná stála expozícia Romano drom/Cesta Rómov – SNM. K dlhodobým, cyklickým aktivitám patrí podujatie Te prindžaras amen – Spoznajme sa (od roku 2002). K úspešným realizovaným projektom múzea patria dve putovné panelové výstavy – Príbeh detí vetra (pilotná výstava k stálej expozícii múzea) a Galéria rómskych osobností (2010), ktoré sú pravidelne reprízované v spolupráci s rôznymi kultúrnymi, výchovno-vzdelávacími a komunitnými inštitúciami. Celkový každoročný objem finančných prostriedkov pridelených z rozpočtovej kapitoly kultúry: 31 629 EUR.

Odsek 3

Zmluvné strany sa zaväzujú pri uplatňovaní svojej kultúrnej politiky v zahraničí vytvoriť vhodný priestor aj regionálnym a menšinovým jazykom a ich kultúrnym prejavom.

649. Výbor expertov by privítal ďalšie konkrétne príklady týkajúce sa rómčiny.

Pri príležitosti 50. výročia založenia Slovenského filmového ústavu uviedol 24.4.2013 Slovenský inštitút vo Viedni medzinárodne ocenený film Cigán režiséra Martina Šulíka. Prezentácia filmu bola doplnená vystúpením rómskej kapely Pokošovci.

V priestoroch avantgardného kina Brunnenpassage sa 7.11.2013 v rámci prestížneho filmového festivalu vo Viedni konal „slovenský večer“, na ktorom bol premietaný film dokumentaristu Jara Vojteka „Cigáni idú do volieb“. Po diskusii s tvorcom filmu J. Vojtekom a hlavným protagonistom filmu V. Sendrejom nasledoval koncert Kokavare – Sendrejovci.

Článok 13 – Ekonomický a sociálny život

Odsek 1

Vo vzťahu k ekonomickým a sociálnym aktivitám sa zmluvné strany na celom svojom území zaväzujú:

a Vylúčiť zo svojho právneho poriadku všetky ustanovenia, ktoré bezdôvodne zakazujú alebo obmedzujú používanie regionálnych alebo menšinových jazykov v dokumentoch týkajúcich sa ekonomického a sociálneho života, najmä v pracovných zmluvách a technických dokumentoch, ako sú návody na používanie výrobkov alebo zariadení.

654. Výbor expertov si všíma, že aktuálna legislatíva ešte vždy prísne obmedzuje používanie menšinových jazykov v dokumentoch týkajúcich sa hospodárskeho a spoločenského života. ...

b Zakázať uvádzanie klauzúl vylučujúcich alebo obmedzujúcich používanie regionálnych alebo menšinových jazykov v interných predpisoch podnikov a v osobných spisoch aspoň medzi užívateľmi rovnakého jazyka.

656. ... Takéto zákazy, vyplývajúce zo záväzku, nie sú v slovenskej legislatíve vyslovene uvedené.

Vid' spoločné informácie obsiahnutú v bode 195 a 197.

Odsek 2

Vo vzťahu k ekonomickým a sociálnym aktivitám sa zmluvné strany zaväzujú, ak sú verejné orgány na to kompetentné, na územiach, kde sa používajú regionálne alebo menšinové jazyky, a ak je to možné:

c Zabezpečiť, aby zariadenia sociálnej starostlivosti, ako nemocnice, domovy dôchodcov a útulky poskytovali možnosť prijatia a opatrovania vo vlastnom jazyku tým osobám, ktoré

používajú regionálny alebo menšinový jazyk, ak tieto potrebujú opateru zo zdravotných dôvodov, z dôvodu vysokého veku alebo z iných dôvodov.

662. *Výbor expertov upozorňuje, že tento záväzok si vyžaduje, aby orgány zabezpečili, že zariadenia sociálnej starostlivosti ponúknu možnosť prijať a starať sa o osoby hovoriace regionálnym alebo menšinovým jazykom v ich jazyku.*

Vid' spoločné informácie v bode 203.

Článok 14 – Cezhraničná spolupráca

Zmluvné strany sa zaväzujú:

a Uplatňovať platné dvojstranné a mnohostranné dohody, ktorými sú viazané aj štáty, v ktorých sa používa rovnaký jazyk v identickej alebo blízkej podobe, alebo ak je to potrebné, snažiť sa o uzavretie takých dohôd, ktoré by mali podporiť kontakty medzi užívateľmi rovnakého jazyka v príslušných štátoch v oblasti kultúry, vzdelávania, informácií, odbornej prípravy a celoživotného vzdelávania.

665. ... *Správa neposkytuje informácie o tom, ako dohody s inými štátmi rozvíjajú kontakty medzi osobami hovoriacimi po rómsky žijúcimi v týchto rôznych krajinách.*

V roku 2013 sa Slovenská republika zapojila do kampane Rady Európy s názvom „Bez nenávisťi na internete“. Odbor mládeže Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky inicioval vznik Národného výboru kampane v SR a do jeho činnosti zapojil aj Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky, Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí Slovenskej republiky, IUVENTU - Slovenský inštitút mládeže a zástupcov mimovládnych organizácií pôsobiacich v oblasti ľudských práv. V rámci kampane bola vytvorená web stránka a Facebook stránka, ktorá slúži na šírenie a výmenu informácií o kampani. Kampaň má online a offline formu a v priebehu roka sa zrealizovali podujatia, ktoré boli zamerané na informácie o nenávisťnom vyjadrovaní a tréningy pre multiplikátorov kampane.

Odbor mládeže MŠVVaŠ SR v spolupráci s mládežníckym sektorom Rady Európy bol hosťiteľom Letnej univerzity Rady Európy, ktorá sa konala v Košiciach v dňoch 19. – 22. augusta 2013. Hlavnou témou bola „Participácia rómskej mládeže, jej inklúzia a boj proti diskriminácii“. Pozvanie na letnú univerzitu prijalo 35 účastníkov zo zahraničia, medzi ktorými boli zástupcovia ministerstiev členských krajín Rady Európy, ktorí sa podieľajú na tvorbe politiky voči mládeži, experti z oblasti práce s mládežou, zástupcovia Kongresu regionálnych a miestnych autorít Rady Európy, ako aj zástupcovia medzinárodných mimovládnych mládežníckych organizácií. Slovenskú republiku zastupovali predstavitelia rómskej mládeže a experti z oblasti práce s mládežou.

Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky (MŠVVaŠ SR) v oblasti celoživotného vzdelávania podporuje využívanie finančných prostriedkov v rámci vzdelávacích programov bilaterálnej pomoci. Na realizácii projektov Finančného mechanizmu Európskeho hospodárskeho priestoru (EHP) a Nórskeho finančného mechanizmu, ako aj Švajčiarskeho finančného mechanizmu sa zúčastňuje predovšetkým ako člen Národného

monitorovacieho výboru a člen hodnotiacich komisií pre hodnotenie žiadostí o nenávratný finančný príspevok. V rámci Švajčiarskeho finančného mechanizmu sa okrem iného realizuje projekt v gescii zameraný na kvalitu odborného vzdelávania a prípravy. V rámci finančného mechanizmu EHP bol s realizáciou od roku 2013 pripravený štipendijný program pre vedecko-výskumných pracovníkov.

V priebehu roka 2013 sekcia regionálneho školstva MŠVVaŠ SR spolupracovala s Úradom vlády SR pri tvorbe programu z Nórskeho finančného mechanizmu (NFM) SK04 Miestne a regionálne iniciatívy na zníženie národných nerovností a podporu sociálnej inklúzie. V septembri 2013 sa uskutočnila otváracia konferencia programu. Konferenciu otvorila p. Inga Magistad, veľvyslankyňa Nórskeho kráľovstva v SR. Rezortu školstva sa týka program SK04 Miestne a regionálne iniciatívy na zníženie národných nerovností a podporu sociálnej inklúzie; Vzdelávanie Rómov o Rómoch a pre Rómov. Rezort školstva mal hneď po ďalších oficiálnych príhovoroch hlavný vstup v bloku: Východisková situácia v oblasti sociálnej inklúzie Rómov na Slovensku a základné informácie o programe SK04, vrátane predstavenia Rady Európy ako donorského partnera programu a Európskeho centra Wergeland ako programového partnera programu. Na úvod tohto bloku zástupkyne za MŠVVaŠ SR sa vo svojej prezentácii zamerali na Východiskovú situáciu v oblasti inklúzie rómskych žiakov vo vzdelávaní vo vzťahu k programu SK04.

Finančný mechanizmus Európskeho hospodárskeho priestoru a Nórsky finančný mechanizmus predstavujú príspevky prispievateľských krajín, t.j. Nórska, Islandu a Lichtenštajnska viacerým členským štátom Európskej únie. Príspevok pre Slovenskú republiku v rokoch 2009-2014 je viac ako 80 mil. eur a rozdeľuje sa medzi deväť programov. Jedným z programov je aj program s názvom „Miestne a regionálne iniciatívy na zníženie národných nerovností a podporu sociálnej inklúzie“ (ďalej len program EHP a NFM), ktorý sa do veľkej miery dotýka práve výchovy a vzdelávania príslušníkov rómskej národnostnej menšiny a rómskeho jazyka.

Program EHP a NFM sa skladá z 3 častí:

1. Otvorená výzva – malé granty na podporu rómskej inklúzie a interkultúrnych projektov na základných a stredných školách.
2. Preddefinovaný projekt: Vytvorenie akreditovaného študijného programu inovatívneho vzdelávania pre pedagogických zamestnancov základných škôl za účelom zvýšenia ich interkultúrnych kompetencií vo vzdelávacom procese rómskych žiakov. Programové rozhodnutie (Príloha č. 1 Programovej dohody medzi Výborom pre finančný mechanizmus založeným Islandom, Lichtenštajnskom a Nórskom a Úradom vlády Slovenskej republiky ako „Národný kontaktný bod“ zastupujúcim SR o financovaní programu EHP a NFM) vymedzuje cieľ, výstupy, výsledky, indikátory a zámer programu EHP a NFM.

Základné informácie o stave jednotlivých častí programu EHP a NFM:

- a) Otvorená výzva – malé granty na podporu rómskej inklúzie a interkultúrnych projektov na základných a stredných školách:
 - výzva na predkladanie žiadostí o grant bola zverejnená dňa 20. augusta 2013 a uzatvorená dňa 31. októbra 2013;
 - oprávnenými žiadateľmi boli základné a stredné školy, v prípade, že nemali právnu subjektivitu, tak ich zriaďovatelia;
 - žiadatelia sa mohli uchádzať o grant vo výške 5 000 – 40 000 EUR;
 - doručených bolo 35 žiadostí o projekt, 1 neprešla kontrolou administratívnej zhody a 1 kontrolou oprávnenosti žiadateľa, takže na odborné hodnotenie postúpilo 33 žiadostí;
 - žiadosti prešli kontrolou administratívnej zhody a oprávnenosti žiadateľa, bude zostavené poradie žiadostí o projekt, prebehne rokovanie výberovej komisie;

- zmluvy s úspešnými žiadateľmi budú podpísané v období apríl – máj 2014 a následne sa budú projekty realizovať.

b) Preddefinovaný projekt: Vytvorenie akreditovaného študijného programu inovatívneho vzdelávania pre pedagogických zamestnancov základných škôl za účelom zvýšenia ich interkulturálnych kompetencií vo vzdelávacom procese rómskych žiakov

- prijímateľom je Štátny pedagogický ústav;
- celkové odhadované náklady projektu sú vo výške 322 000 EUR;
- projektová zmluva bola podpísaná dňa 13. novembra 2013 a prebiehajú ďalšie procesy potrebné k implementácii projektu.

Nemecký jazyk

Článok 8 - Vzdelávanie

Odsek 1

V oblasti vzdelávania sa zmluvné strany zaväzujú na územiach, kde sa také jazyky používajú, podľa situácie každého z týchto jazykov a bez ujmy na výučbe oficiálneho(ych) jazyka(ov) štátu:

Predškolská výchova

a

i Umožniť predškolskú výchovu v príslušných regionálnych alebo menšinových jazykoch, alebo

ii Umožniť, aby prevažná časť predškolskej výchovy bola zabezpečená v príslušných regionálnych alebo menšinových jazykoch, alebo

iii Prijat' jedno z vyššie uvedených opatrení podľa bodov i a ii aspoň pre žiakov z rodín, ktoré prejavia záujem, za predpokladu dostatočného počtu žiakov.

673.

Výbor expertov dôrazne vyzýva slovenské orgány, aby sprístupnili aspoň podstatnú časť predškolského vzdelávania v nemčine pre deti, ktorých rodiny si to želajú a ktorých počet je dostatočný.

Vid' odpoveď k bodu 695.

Základný stupeň vzdelávania

b iii Zabezpečiť, aby na základnom stupni bolo vyučovanie príslušných regionálnych alebo menšinových jazykov neoddeliteľnou súčasťou študijných osnov..

675. ... Neexistuje ponuka výučby nemčiny vo všetkých oblastiach, kde žije dostatočný počet osôb hovoriacich po nemecky.

Odpovede sú uvedené v bodoch 678 a 695. Zároveň je nemecký jazyk jedným z cudzích jazykov, ktoré sú ponúkané na základných a stredných školách.

c iii Zabezpečiť, aby na stredných školách bolo vyučovanie príslušných regionálnych alebo menšinových jazykov neoddeliteľnou súčasťou študijných osnov.

d iii Zabezpečiť, aby na odborných školách bolo vyučovanie príslušných regionálnych alebo menšinových jazykov neoddeliteľnou súčasťou študijných osnov.

678. ... Výbor expertovzdôrazňuje potrebu podpory výučby nemčiny ako regionálneho alebo menšinového jazyka vo vzdelávaní, nielen výučby nemčiny ako cudzieho jazyka.

Podpora výučby nemčiny ako menšinového jazyka vo vzdelávaní je zabezpečená Rámcovým učebným plánom pre základné školy a stredné školy s vyučovacím jazykom národnostných menšín. Pre základný stupeň, pre primárne a nižšie sekundárne vzdelávanie je vypracovaný Rámcový učebný plán pre základné školy s vyučovacím jazykom národnostných menšín. Uvedený učebný plán umožňuje základným školám s vyučovacím jazykom nemeckým vyučovať nemecký jazyk v 1.- 4. ročníku v počte 21 hodín a v 5. - 9. ročníku 23 hodín. Základné školy môžu vyučovať nejazykové predmety v nemeckom jazyku alebo s metodikou CLIL (Content and Language Integrated Learning“).

679. Výbor expertov ... vyzýva slovenské orgány, aby v rámci stredoškolského vzdelávania zabezpečili výučbu nemčiny ako integrálnej súčasti vzdelávacieho programu a aby bola výučba nemčiny ponúknutá vo všetkých oblastiach, kde žije dostatočný počet osôb hovoriacich po nemecky.

Vid' informácie uvedené v bodoch 678 a 695. Okrem toho nemecký jazyk je jedným z cudzích jazykov, ktoré sú ponúkané na základných a stredných školách.

Výbor expertov dôrazne vyzýva slovenské orgány, aby zabezpečili vyučovanie nemčiny ako neoddeliteľnej súčasti vzdelávacieho programu na úrovni základného, stredného technického a odborného vzdelávania vo všetkých oblastiach, kde žije dostatočný počet osôb hovoriacich po nemecky, a aby zaistili kontinuitu medzi rôznymi úrovňami vzdelávania.

Vid' informácie uvedené v bodoch 478 a 695.

Nemecká škola Bratislava (DSB), spoločná nemecko-slovenská škola a škôlka s nemeckým vyučovacím jazykom. DSB bola otvorená v septembri 2005. DSB je celodenné zariadenie s materskou školou, základnou školou - prvý až štvrtý ročník - a s postupne sa rozširujúcim gymnáziom. Na rozdiel od iných internacionálnych škôl, DSB ponúka slovenským žiakom doplnujúce vyučovanie tematiky podľa slovenských učebných osnov. Cieľom je, aby slovenskí a slovensky hovoriaci žiaci na DSB dosiahli nemeckú a slovenskú maturitu.

V školskom roku 2014/15 škola ponúka:

Materskú školu pre deti od 2 rokov

Predškolu - prípravu na prvý ročník

Základnú školu: triedy 1 - 4

Gymnázium: triedy 5 - 12

f ii *Umožniť, aby sa tieto jazyky stali predmetmi vzdelávania dospelých alebo súčasťou priebežného vzdelávania.*

682. ... Výbor expertov ... vyzýva slovenské orgány, aby ponúkli nemčinu ako predmet vzdelávania dospelých a ďalšieho vzdelávania.

Príklady:

- "Nemecký jazyk pre oblasť cestovného ruchu", organizátor: Centrum prvého kontaktu pre podnikateľov v Poltári, č. akreditácie: 1672/2010/212/3;

- "Nemecký jazyk pre oblasť hospodárstva a ekonomiky", organizátor: Centrum prvého kontaktu pre podnikateľov v Poltári, č. akreditácie: 1672/2010/212/6;

- "Nemecký jazyk pre oblasť hotelierstva a gastronómie", organizátor: Centrum prvého kontaktu pre podnikateľov v Poltári, č. akreditácie: 1672/2010/212/2;
- "Nemecký jazyk pre oblasť poľnohospodárstva", organizátor: Centrum prvého kontaktu pre podnikateľov v Poltári, č. akreditácie: 1672/2010/212/5;
- "Nemecký jazyk pre oblasť remesiel a služieb", organizátor: Centrum prvého kontaktu pre podnikateľov v Poltári, č. akreditácie: 1672/2010/212/1;
- "Nemecký jazyk pre oblasť zdravotnej a sociálnej praxe", organizátor: Centrum prvého kontaktu pre podnikateľov v Poltári, č. akreditácie: 1672/2010/212/4;
- "Nemecký jazyk pre oblasť opatrovateľských služieb", organizátor: Mgr. Jarmila Pastoreková - ACADEMY, č. akreditácie: 2824/2010/235/1;
- "Nemecký jazyk pre oblasť opatrovateľských služieb", organizátor: Unisun, s. r. o., Zvolen, č. akreditácie: 3206/2011/88/1;
- "Odborná jazyková príprava v nemeckom jazyku pre oblasť cestovného ruchu", organizátor: Vzdelávací inštitút COOP, a. s., Mojmírovce, č. akreditácie: 0481/2011/96/2
- "Odborná jazyková príprava v nemeckom jazyku pre oblasť cestovného ruchu", organizátor: Top Trial, s. r. o., Prešov, č. akreditácie: 3145/2011/90/5;
- "Nemecký jazyk pre pomocný personál v cestovnom ruchu, hotelierstve a reštauračných službách", organizátor: RNDr. Andrea Majerníková NEXT, Košice, č. akreditácie: 1514/2012/140/1;
- "Odborná jazyková príprava v nemeckom jazyku pre oblasť opatrovateľských služieb", organizátor: V a V Servis, s. r. o., Prešov, č. akreditácie: 3259/2012/5/1;
- "Odborná jazyková príprava v nemeckom jazyku pre oblasť stavebníctva", organizátor: IDEX, s. r. o., Prievidza, č. akreditácie: 3324/2013/38/1;
- "Preklad odborných textov v kontexte translológie a vybraných odborov - nemecký jazyk", organizátor: Univerzita Mateja Bela, Banská Bystrica, č. akreditácie: 3341/2013/83/1.

g Prijat' opatrenia na zabezpečenie vyučovania dejín a kultúry, ktoré ovplyvnili regionálny alebo menšinový jazyk.

663. V druhom monitorovacom cykle Výbor expertov považoval tento záväzok za nesplnený. Nabádal slovenské orgány k tomu, aby uskutočnili opatrenia na zabezpečenie výučby dejepisu a kultúry reflektujúc nemčinu.

Vid' informácie uvedené v bode 687.

687.

Výbor expertov vyzýva slovenské orgány, aby uskutočnili opatrenia na zabezpečenie výučby dejín a kultúry reflektujúc nemčinu.

Základným dokumentom na vyučovanie dejepisu v základných školách a stredných školách (najmä gymnáziách) je vzdelávací štandard z dejepisu pre uvedený stupeň školy.

Vo vzdelávacom štandarde v časti charakteristika predmetu dejepis ako pre základné školy, tak aj pre stredné školy je stanovené, že „... dejepis vedie žiakov k vzťahu k vlastnej minulosti cez prizmu prítomnosti ako súčasť rozvíjania, korigovania, kultivovania a zachovávaní ich historického vedomia, v ktorom rezonuje i vzťah k minulosti iných národov a etník. Rovnako tak k pochopeniu a rešpektovaniu kultúrnych a iných odlišností ľudí, rôznych diverzifikovaných skupín a spoločenských...“

Ďalej sú v samotnom vzdelávacom štandarde z dejepisu uvedené ako obsahy, tak aj požiadavky na žiaka/študenta týkajúce sa minulosti a kultúry národnostných menšín žijúcich v Slovenskej republike.

Uvedený východiskový bod pre vyučovanie dejepisu sa ďalej môže modifikovať a prispôbiť potrebám a možnostiam rodičov, žiakov a škôl v závislosti od prostredia, v ktorom škola pôsobí. Vo vyučovaní dejepisu je možnosť navýšenia vyučovania o minulosti každej národnostnej menšiny v Slovenskej republike. Je to možné tak, že sa do Školského vzdelávacieho programu navýši počet vyučovacích hodín, alebo sa do vyučovacieho procesu predmetu dejepis zaradia témy týkajúce sa minulosti a kultúry národnostnej menšiny (maďarskej, rómskej, rusínskej, ukrajinskej, bulharskej, poľskej, chorvátskej....).

h Zabezpečiť základné a ďalšie vzdelávanie učiteľov potrebných na realizáciu tých písmen od a) po g), ktoré zmluvná strana prijala.

691. ... Výbor expertov dôrazne vyzýva slovenské orgány, aby naplánovali a zabezpečili základné a ďalšie vzdelávanie učiteľov tak, ako je požadované z hľadiska implementácie záväzkov, ku ktorým sa Slovenská republika v rámci článku 8 zaviazala.

Podľa § 5ods. 1 písm. f) zákona č. 317/2009 Z. z. o pedagogických zamestnancoch a odborných zamestnancoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, majú učitelia právo na kontinuálne vzdelávanie a profesijný rozvoj v jazyku, v ktorom pedagogickú činnosť alebo odbornú činnosť vykonávajú. Metodicko-pedagogické centrum sa týmto ustanovením riadi, pričom vychádza z konkrétnych požiadaviek učiteľov a zo záujmu o vzdelávanie v jednotlivých jazykoch.

i Vytvoriť jeden alebo viac kontrolných orgánov zodpovedných za kontrolu prijatých opatrení a za pokrok dosiahnutý pri zavádzaní alebo rozvoji výučby regionálnych alebo menšinových jazykov a vypracovanie pravidelných správ o svojich zisteniach, ktoré sa zverejnia.

695. Výbor expertov ...vyzýva slovenské orgány, aby vytvorili alebo poverili dozorný orgán úlohou monitorovať prijaté opatrenia a dosiahnutý pokrok v rozvoji výučby v menšinových jazykoch, resp. menšinových jazykov, a vypracovávať verejné periodické správy o zisteniach.

V Registri škôl a školských zariadení je uvedená Súkromná materská škola nemecko-slovenská v Bratislave. Uvedená škola nebola v školskom roku 2012/2013 zaradená do plánu inšpekčnej činnosti.

V školách v Bratislave, Nitrianskom Pravne, Kežmarku, Chmeľnici, Gelnici a Medzeve sa poskytuje rozšírené vyučovanie nemeckého jazyka, prípadne vyučovanie niektorých predmetov v jazyku nemeckom, pokiaľ je na to vhodný učiteľ. Vyučovanie v nemeckom jazyku na školách na Slovensku neexistuje, iba na Nemeckej škole v Bratislave a gymnáziu v Poprade, kde sa vyučujú všetky predmety v nemčine. Nedá sa tu však povedať, že by tieto školy vo väčšej miere navštevovali deti príslušníkov nemeckej menšiny na Slovensku. Jazykové kurzy nemeckého jazyka na Slovensku organizuje aj Goetheho inštitút.

Materské školy s používaním nemeckého jazyka sú zriadené v Bratislave a v Kežmarku. Vzdelávanie v nemeckom jazyku sa v spolupráci s Karpatskonemeckým spolkom na Slovensku sporadicky organizuje v jeho Domoch stretávania.

Podnetom pre výučbu menšinového jazyka bol predovšetkým záujem zo strany zákonných zástupcov – rodičov žijúcich v prostredí, kde tento jazyk v historickom kontexte

daného regiónu má svoje miesto. Vytvorené podmienky v školách pre výučbu tohto jazyka dávajú priestor pre jeho výučbu i v ďalšom období.

Článok 9 – Súdnictvo

Odsek 1

Zmluvné strany sa zaväzujú v súdnych obvodoch, v ktorých počet užívateľov regionálnych alebo menšinových jazykov sídliačich na tomto území odôvodňuje prijatie nižšie uvedených opatrení, podľa situácie jednotlivých jazykov a za podmienky, že využitie možností uvedených v tomto odseku nebude sudca pokladať za prekážku riadneho výkonu súdnictva:

a V trestnom konaní:

- ii Zaručiť obžalovanému právo používať jeho regionálny alebo menšinový jazyk, a /alebo*
- iii Zabezpečiť, aby sa žiadosti a dôkazy, písomné alebo ústne, nepokladali za neprijateľné len z dôvodu, že boli predložené v regionálnom alebo menšinovom jazyku, v prípade potreby využitím tlmočníkov a prostredníctvom prekladov, ktoré by pre dotknutú osobu neznamenal žiadne ďalšie výdavky.*

698. ... Výbor expertov ... vyzýva orgány, aby prijali opatrenia na zabezpečenie dostupnosti dostatočného počtu školených tlmočníkov.

Vid' informácie uvedené k bodu 90.

699. Výbor expertov ... dôrazne vyzýva slovenské orgány k tomu, aby garantovali právo obžalovaného používať nemčinu v trestnom konaní bez ohľadu na to, či tento ovláda slovenčinu, a aby zabezpečili, že bude o tomto práve obžalovaný výslovne informovaný na začiatku trestného stíhania. Okrem toho dôrazne vyzýva slovenské orgány, aby legislatívne zabezpečili, že žiadosti a dôkazy budú môcť byť poskytnuté v nemčine a že prípadné využitie služieb tlmočníkov a prekladateľov nebude viesť k dodatočným výdavkom pre dotknutú osobu, dokonca ani ak táto ovláda slovenčinu.

Vid' spoločné informácie k bodu 91.

700. ... Výbor expertov vyzýva orgány k tomu, aby prijali proaktívne opatrenia zjednodušujúce implementáciu týchto záväzkov a žiada, aby poskytli v tomto smere podrobné informácie v nasledujúcej periodickej správe.

Vid' spoločné informácie k bodu 92.

b V občianskom konaní:

- ii Umožniť, kedykoľvek strana vystupuje pred súdom, aby mohla použiť svoj regionálny alebo menšinový jazyk, a to bez vzniku dodatočných nákladov pre túto stranu, a/alebo*
- iii Umožniť predloženie dokumentov a dôkazov v regionálnych alebo menšinových jazykoch, v prípade potreby využitím tlmočníkov alebo prostredníctvom prekladov.*

c V konaní pred súdmi v správnych veciach:

ii Umožniť, kedykoľvek je strana povinná vystúpiť osobne pred súdom, aby mohla použiť svoj regionálny alebo menšinový jazyk, a to bez vzniku dodatočných nákladov pre túto stranu, a/alebo

iii Umožniť predloženie dokladov a dôkazov v regionálnych alebo menšinových jazykoch, v prípade potreby využitím tlmočníkov alebo prostredníctvom prekladov.

703. ... Výbor expertov ... vyzýva orgány k tomu, aby prijali opatrenia na zabezpečenie toho, že bude k dispozícii dostatočný počet školených tlmočníkov.

Vid' spoločné informácie v bode 95, resp. 90.

704. Výbor expertov... vyzýva orgány k tomu, aby prijali proaktívne opatrenia zjednodušujúce implementáciu týchto záväzkov do praxe a žiada ich, aby v nasledujúcej periodickej správe poskytli v tomto smere podrobné informácie.

Vid' spoločné informácie v bode 96.

Článok 10 – Správne orgány a verejné služby

Odsek 1

V správnych celkoch štátu, kde počet užívateľov regionálnych alebo menšinových jazykov sídliačich na tomto území odôvodňuje prijatie nižšie uvedených opatrení, a podľa situácie každého z jazykov sa zmluvné strany zaväzujú, ak je to možné:

a iii Zabezpečiť, aby užívatelia regionálnych alebo menšinových jazykov mohli predložiť ústne alebo písomné žiadosti, ako aj dostať odpoveď v týchto jazykoch.

715.

Výbor expertov vyzýva slovenské orgány, aby prijali potrebné opatrenia umožňujúce osobám hovoriacim po nemecky podávať ústne a písomné žiadosti a prijímať odpovede v nemčine všade tam, kde žije dostatočný počet osôb hovoriacich týmto jazykom v zmysle tohto záväzku, bez ohľadu na 20%-ný prah, ktorý ešte vždy predpisuje slovenská legislatíva.

Vid' spoločné informácie v bode 112.

V obciach s početnou nemecky hovoriacou menšinou je verbálna komunikácia v nemeckom jazyku zabezpečená pracovníkom obecného úradu (napr. Devínska Nová Ves), pričom požiadavka nemeckej menšiny na používanie nemeckého jazyka v úradnom styku nebola zo strany slovenských orgánov zaznamenaná.

Odsek 2

Čo sa týka miestnych a regionálnych orgánov, na území, kde sídli taký počet užívateľov regionálnych alebo menšinových jazykov, ktorý odôvodňuje prijatie nižšie uvedených opatrení, zmluvné strany sa zaväzujú umožniť a/alebo podporiť:

b Možnosť, aby užívatelia regionálnych alebo menšinových jazykov mohli predložiť ústne alebo písomné žiadosti v týchto jazykoch.

721.

Výbor expertov dôrazne vyzýva slovenské orgány, aby:
- prijali opatrenia potrebné na to, aby mohli osoby hovoriace po nemecky podávať ústne alebo písomné žiadosti v nemčine, vrátane tých obcí, kde osoby hovoriace po nemecky predstavujú menej než 20 % populácie obce, ale kde je ich počet napriek tomu významný z hľadiska účelu tohto záväzku;
- poskytli právny základ potrebný k tomu, aby osoby hovoriace po nemecky mohli podávať ústne alebo písomné žiadosti v nemčine aj vo vzťahu k regionálnym orgánom, kde žije dostatočný počet osôb hovoriacich po nemecky.

Vid' informácie uvedené v bode 120.

c Uverejnenie úradných dokumentov regionálnych orgánov takisto v príslušných regionálnych alebo menšinových jazykoch.

d Uverejnenie úradných dokumentov miestnych orgánov takisto v regionálnych alebo menšinových jazykoch.

725. ...*Výbor expertov ...dôrazne vyzýva slovenské orgány, aby prijali potrebné opatrenia, ktoré by umožnili a/alebo podporili zverejňovanie oficiálnych dokumentov v nemčine zo strany miestnych a regionálnych orgánov, bez ohľadu na 20%-ný prah.*

Vid' informácie uvedené v bode 125.

f Používanie regionálnych alebo menšinových jazykov na rokovaníach miestnych orgánov, nevyklučujúc však tým použitie oficiálneho(ych) jazyka(ov) štátu.

729. *Výbor expertov ...vyzýva slovenské orgány, aby podporili používanie nemčiny zo strany miestnych úradov v debatách na ich z zasadnutiach bez ohľadu na 20%-ný prah.*

Vid' informácie uvedené v bode 145.

g Používanie alebo prevzatie tradičných a správnych miestnych názvov v regionálnych alebo menšinových jazykoch, a ak je to potrebné, spoločne s pomenovaním v oficiálnom(ych) jazyku(och).

Odsek 3

S ohľadom na verejné služby poskytované správnymi orgánmi alebo inými osobami konajúcimi v ich mene sa zmluvné strany zaväzujú na územiach, kde sa používajú regionálne alebo menšinové jazyky, v súlade s postavením každého jazyka a ak je to možné:

c Umožniť užívatelom regionálnych alebo menšinových jazykov predložiť žiadosť v týchto jazykoch.

742. Výbor expertov ...vyzýva slovenské orgány, aby umožnili osobám hovoriacim po nemecky podávať žiadosti o verejné služby v nemčine, vrátane obcí, kde nedosahujú 20%-ný prah, ale kde ich je dostatočný počet z hľadiska účelu tohto záväzku.

Vid' spoločnú informáciu v bode 144.

Ak vznikne požiadavka zo strany nemecky hovoriacej menšiny na používanie nemeckého jazyka v úradnom styku, slovenské orgány budú tieto požiadavky riešiť prostredníctvom zamestnancov ovládajúcich nemecký jazyk alebo za využitia tlmočníkov.

Odsek 4

Zmluvné strany sa zaväzujú na účel zabezpečenia ustanovení odsekov 1, 2 a 3, ktoré prijali, prijať jedno alebo viac nasledujúcich opatrení:

c Ak je to možné, vyhovieť žiadostiam zamestnancov verejných služieb ovládajúcich regionálny alebo menšinový jazyk byť vymenovaní na území, kde sa tento jazyk používa.

664. Tretia periodická správa neobsahuje žiadne konkrétne informácie týkajúce sa tohto záväzku.

Štátna správa a samospráva zamestnáva vo svojich radoch príslušníkov národnostných menšín, z ktorých mnohí pôsobia na úsekoch, kde sa uplatňujú jazyky národnostných menšín, no ich centrálna evidencia (evidencia zamestnancov ovládajúcich regionálny alebo menšinový jazyk) sa podľa takejto kategorizácie nevedie.

Článok 11 - Médiá

Odsek 1

Zmluvné strany sa zaväzujú pre užívateľov regionálnych alebo menšinových jazykov na územiach, kde sa tieto jazyky používajú, a podľa situácie každého z jazykov v rozsahu, v akom sú verejné orgány priamo alebo nepriamo kompetentné, majú právomoci alebo zohrávajú v tejto oblasti nejakú úlohu, rešpektujúc pritom zásady nezávislosti a samostatnosti médií:

a Ak rozhlas a televízia plnia úlohu verejnoprávných médií:

iii Prijat' vhodné opatrenia, aby prevádzkovatelia ponúkali programy v regionálnych alebo menšinových jazykoch.

755.

Výbor expertov dôrazne vyzýva slovenské orgány, aby rozšírili vysielač čas a frekvenciu časových úsekov vymedzených pre nemecký jazyk vo verejnoprávnej televízii a rozhlase.

b ii Podporovať a/alebo uľahčiť pravidelné vysielačie programov v regionálnych alebo menšinových jazykoch.

Vysielací čas vymedzený pre nemecký jazyk v Slovenskej televízii bola nasledovný 3 hodiny v roku 2011, 4 hodiny v roku 2012 a 3,5 hodín v roku 2013.⁸ Ročný rozsah národnostného vysielania v nemeckom jazyku v rámci vysielania Slovenského rozhlasu bol od roku 2011 znížený z 18 hodín na 16 hodín v roku 2012.

Vysielanie pre nemeckú, českú a poľskú menšinu sa v roku 2012 realizovalo formou publicistického magazínu osobitne pre každú z menšín s trojtýždňovou periodicitou.

765. Výbor expertov vyzýva slovenské orgány, aby v nasledujúcej periodickej správe poskytli informácie o prijatých opatreniach na podporu a/alebo zjednodušenie pravidelného vysielania programov v nemčine v súkromných rozhlasových staniciach, akými sú finančné výhody alebo licenčné podmienky.

c ii Podporovať a/alebo uľahčiť pravidelné vysielanie televíznych programov v regionálnych alebo menšinových jazykoch.

763. Výbor expertov ... vyzýva slovenské orgány, aby v nasledujúcej periodickej správe poskytli informácie o prijatých opatreniach na podporu a/alebo zjednodušenie pravidelného vysielania programov v nemčine na súkromných televíznych kanáloch, akými sú finančné výhody alebo licenčné podmienky.

d Podporovať a/alebo uľahčiť výrobu a šírenie zvukových a audiovizuálnych diel v regionálnych alebo menšinových jazykoch.

Vid' informáciu k bodu 161.

767. ... Výboru expertov nie je jasné, či podpora audiovizuálnych diel týkajúca sa národnostných menšín a znevýhodnených skupín bude vždy prioritou Programu 1 (Audiovizuálny fond), teda či bude zabezpečené pravidelné financovanie, ani či podporené audiovizuálne diela sú vyrábané v regionálnych alebo menšinových jazykoch. Privítal by konkrétne informácie v tomto smere.

Vid' informáciu k bodu 169.

768. ... Výbor expertov by privítal viac informácií v nasledujúcej periodickej správe o detských programoch vyrobených a distribuovaných v nemčine.

Vid' informáciu k bodu 170.

769. Výbor expertov žiada orgány, aby v nasledujúcej periodickej správe poskytli konkrétne príklady audiovizuálnych diel v nemčine, ktoré sú relevantné pre tento záväzok..

e i Podporiť a/alebo uľahčiť založenie a/alebo udržanie aspoň jedného denníka v regionálnych alebo menšinových jazykoch.

Vid' spoločné informácie k bodu 170.

⁸ Zdroj: Informatívna správa o stave národnostného vysielania RTVS, 9.5.2013

V prípade nemeckého jazyka je príkladom takéhoto diela napr.: hraný film Návrat bocianov z roku 2009. Vo filme sa okrem slovenského jazyka hovorí aj nemecky. „Príbeh je o hľadaní hodnôt a domova. Mladá nemecká letuška Vanda sa rozhodne svoje problémy so vzťahmi vyriešiť dočasným útekom do východoslovenskej dedinky Runina. Obec je domov Vandinej babičky, ktorá sa v po desiatkach rokov vrátila na miesta, odkiaľ ju po 2. svetovej vojny odsunuli, a kde na ňu po celú dlhú dobu čakala jej láska. Nové stretnutia Vandu napokon vtahujú až do sveta obchodovania s ľudskými osudmi.“

772. ... Výbor expertov dôrazne vyzýva slovenské orgány, aby prijali vhodné opatrenia, ktoré by umožnili vydávať aspoň jedny noviny v nemeckom jazyku v dostatočnej periodicite.

Vid' spoločné informácie k bodu 175.

V súvislosti s vydávaním periodickej tlače v nemeckom jazyku je do dnešného dňa evidovaných ministerstvom kultúry 6 titulov. Mesačník Karpatenblatt je vydávaný pod regionálnym názvom Mesačník Nemcov na Slovensku – Monatsblatt der Deutschen in der Slowakei. Po obsahovej stránke sa zameriava na históriu, súčasnú kultúru ako aj aktivity nemeckej menšiny žijúcej na Slovensku. Nemecký dvojmesačník Pressburger Zeitung sa zameriava na ekonomické témy pre investorov a tiež poskytuje informácie z oblasti turistiky. Za účelom vzdelávania v nemeckom jazyku a zvyšovania záujmu o výučbu tohto jazyka najmä medzi mladými ľuďmi je vydávaný mesačník Hurra! a obrázkový dvojmesačník Spitze. Odborný časopis pre germanistov a vedeckých pracovníkov v tejto oblasti je Slowakische Zeitschrift für Germanistik, ktorý sa vydáva 2 krát ročne. Mesačník NPZ - NEUE PRESSBURGER ZEITUNG sa svojím obsahom zameriava na kultúrne, spoločenské a ekonomické témy pre širokú verejnosť.

f ii Uplatňovať existujúce opatrenia o finančnej podpore tiež na výrobu audiovizuálnych diel v regionálnych alebo menšinových jazykoch.

776. Výbor expertov ...vyzval orgány, aby aplikovali existujúce opatrenia týkajúce sa finančnej pomoci audiovizuálnym dielam v nemčine a poskytol konkrétne príklady v nasledovnej periodickej správe.

Vid' spoločné informácie k bodu 169.

Odsek 3

Zmluvné strany sa zaväzujú zabezpečiť, aby záujmy užívateľov regionálnych alebo menšinových jazykov boli zastúpené alebo aspoň zohľadnené v orgánoch, ktoré možno vytvoriť v súlade so zákonom na účel zaručenia slobody a plurality médií.

780. Výbor expertov ... vyzýva slovenské orgány, aby zabezpečili, že budú záujmy osôb hovoriacich regionálnymi alebo menšinovými jazykmi zastúpené alebo zohľadnené v rámci orgánov zodpovedných za garantovanie slobody a plurality médií.

Vid' spoločné informácie v bode 182.

Článok 12 – Kultúrna činnosť a kultúrne zariadenia

Odsek 1

Vo vzťahu ku kultúrnym aktivitám a kultúrnym zariadeniam, najmä ku knižniciam, k videotékam, ku kultúrnym centrám, k múzeám, archívom, akadémiám, divadlám a ku kinám, ako aj k literárnym dielam a ku kinematografickej produkcii, k ľudovému kultúrnemu prejavu, festivalom, ku kultúrnemu priemyslu vrátane, inter alia, použitia nových technológií zmluvné strany sa zaväzujú na územiach, kde sa uvedené jazyky používajú, v rozsahu, v akom sú verejné orgány kompetentné, majú právomoci alebo zohrávajú v tejto oblasti nejakú úlohu:

b *V rozličnej podobe podporovať v iných jazykoch prístup k dielam vytvoreným v regionálnych alebo menšinových jazykoch napomáhaním a rozvojom prekladateľskej aktivity, dabingu, post-synchronizácie a výrobou titulkov.*

c *Podporovať v regionálnych alebo menšinových jazykoch prístup k dielam vytvoreným v iných jazykoch napomáhaním a rozvojom prekladateľskej aktivity, dabingu, post-synchronizácie a výrobou titulkov.*

784. Výbor expertov ...vyzýva orgány, aby podporovali prístup k dielam vytvoreným v nemčine aj v iných jazykoch.

Významnú úlohu pri zvyšovaní dostupnosti nemeckého jazyka plní Múzeum kultúry karpatských Nemcov (organizačná zložka Slovenského národného múzea). Súčasťou inštitúcie je dokumentačné a informačné centrum špecializované na problematiku dejín a kultúry karpatských Nemcov. Základ tvorí knižnica, ktorá zahŕňa periodickú a neperiodickú literatúru vydanú na Slovensku i v zahraničí. V tomto smere je inštitúcia najkompletnejšie vybavenou inštitúciou na Slovensku. Knižnicu využívajú študenti a odborní pracovníci zo Slovenska a aj zo zahraničia. Múzeum vydáva tiež vlastnú edíciu Acta Carpatho-Germanica. Do roku 2014 vyšlo v tejto edícii dvadsať zväzkov. Múzeum vydalo aj viacero katalógov k vlastným výstavám, jednu monografiu a propagačné materiály o dejinách a kultúre karpatských Nemcov. Celkový objem finančných prostriedkov pridelených z rozpočtovej kapitoly kultúra na rok 2014 predstavoval sumu 104 783 EUR.

Odsek 2

V oblastiach, kde sa tradične nepoužívajú regionálne alebo menšinové jazyky, zmluvné strany sa zaväzujú, ak na to oprávňuje počet užívateľov regionálneho alebo menšinového jazyka, umožniť, podporiť a/alebo zabezpečiť vhodné kultúrne aktivity alebo zariadenia podľa predchádzajúceho odseku.

792. Výbor expertov by privítal konkrétne príklady takýchto kultúrnych aktivít a zariadení týkajúcich sa nemčiny.

Slovenský filmový ústav vydal v roku 2014 ja využitie aj pre príslušníkov nemecky hovoriacej menšiny DVD filmu „Signum Laudis“ s nemeckými titulkami.

Odsek 3

Zmluvné strany sa zaväzujú pri uplatňovaní svojej kultúrnej politiky v zahraničí vytvoriť vhodný priestor aj regionálnym alebo menšinovým jazykom a ich kultúrnym prejavom.

795. Výbor expertov by privítal konkrétne príklady týkajúce sa nemčiny.

Kino Lumière – kino Slovenského filmového ústavu sprístupňuje verejnosti slovenskú, európsku a svetovú audiovizuálnu kultúru, jeho dramaturgickými prioritami sú slovenský film, európska kinematografia a archívne kino. Uvádza pravidelné cykly a tiež prehliadky a festivaly. Viac než 90% z uvádzaných filmov v kine je uvádzaných v pôvodnom znení s titulkami.

Článok 13 – Ekonomický a sociálny život

Odsek 1

Vo vzťahu k ekonomickým a sociálnym aktivitám sa zmluvné strany na celom svojom území zaväzujú:

a Vylúčiť zo svojho právneho poriadku všetky ustanovenia, ktoré bezdôvodne zakazujú alebo obmedzujú používanie regionálnych alebo menšinových jazykov v dokumentoch týkajúcich sa ekonomického alebo sociálneho života, najmä v pracovných zmluvách a v technických dokumentoch, ako sú návody na používanie výrobkov alebo zariadení.

800. Výbor expertov poznamenáva, že aktuálna legislatíva ešte vždy prísne obmedzuje používanie menšinových jazykov v dokumentoch týkajúcich sa hospodárskeho a spoločenského života. Preto považuje tento záväzok za nesplnený.

b Zakázať uvádzanie klauzúl vylučujúcich alebo obmedzujúcich používanie regionálnych alebo menšinových jazykov v interných predpisoch podnikov a v osobných spisoch aspoň medzi užívateľmi rovnakého jazyka.

802. Takéto zákazy, vyplývajúce zo záväzku, nie sú v slovenskej legislatíve vyslovene uvedené.

Vid' spoločné informácie pre body 195 a 197.

Odsek 2

Vo vzťahu k ekonomickým a sociálnym aktivitám sa zmluvné strany zaväzujú, ak sú verejné orgány na to kompetentné, na územiach, kde sa používajú regionálne alebo menšinové jazyky, a ak je to možné:

c zabezpečiť, aby zariadenia sociálnej starostlivosti, ako nemocnice, domovy dôchodcov a útulky poskytovali možnosť prijatia a opatrovania vo vlastnom jazyku tým osobám, ktoré používajú regionálny alebo menšinový jazyk, ak tieto potrebujú opateru zo zdravotných dôvodov, z dôvodu vysokého veku alebo z iných dôvodov.

808. Výbor expertov upozorňuje, že tento záväzok si vyžaduje, aby orgány zabezpečili, že zariadenia sociálnej starostlivosti ponúknu možnosť prijať a starať sa o osoby hovoriace regionálnym alebo menšinovým jazykom v ich jazyku.

Vid' spoločnú informáciu uvedenú v bode 203.

Článok 14 – Cezhraničná spolupráca

Zmluvné strany sa zaväzujú:

a Uplatňovať platné dvojstranné a mnohostranné dohody, ktorými sú viazané aj štáty, v ktorých sa používa rovnaký jazyk v identickej alebo blízkej podobe, alebo ak je to potrebné, snažiť sa o uzavretie takých dohôd, ktoré by mali podporiť kontakty medzi užívateľmi rovnakého jazyka v príslušných štátoch v oblasti kultúry, vzdelávania, informácií, odbornej prípravy a celoživotného vzdelávania.

812. Výbor expertov ... opätovne žiada slovenské orgány, aby v nasledujúcej periodickej správe objasnili, do akej miery podporujú dohody s Rakúskom a inými nemecky hovoriacimi krajinami kontakty medzi osobami hovoriacimi po nemecky v Slovenskej republike a v daných krajinách v oblasti kultúry, školstva, informácií, odborného vzdelávania a kontinuálneho vzdelávania.

Na základe uzavretej zmluvy o spolupráci s Rakúskom v rámci programu cezhraničnej spolupráce Slovensko – Rakúsko 2007 – 2013 Bratislavský samosprávny kraj ako projektový partner spolu s rakúskym vedúcim partnerom Niederösterreich Werbung implementuje projekt pod prioritou Učiaci sa/znalostný región a ekonomická konkurencieschopnosť, oblasť 1.2. Hlavným cieľom projektu je posilniť spoluprácu v oblasti cestovného ruchu medzi prihraničnými turistickými destináciami Dolné Rakúsko a Bratislavský samosprávny kraj. Zároveň vďaka tomuto projektu vytvára inštitucionálnu sieť destinačného manažmentu na území BSK - a to prostredníctvom prenosu know-how rakúskeho partnera. Úroveň cestovného ruchu je v oboch regiónoch veľmi odlišná, pretože v Dolnom Rakúsku existuje profesionálna organizácia cestovného ruchu už od roku 1995. Bratislavský samosprávny kraj k 15.2.2012 vybudoval krajskú organizáciu cestovného ruchu pod názvom „Turizmus regiónu Bratislava“, ktorej hlavnou úlohou je zabezpečenie destinačného manažmentu, ako aj podpora destinácie vnútri a mimo svojich hraníc. Vďaka tejto organizácii získali rakúske destinačné organizácie doteraz chýbajúceho relevantného partnera na spoluprácu. K dispozícii má niekoľko nástrojov a strategických prístupov pre obojstrannú výmenu know-how. Znalosti v oblasti rozvoja cestovného ruchu poskytuje formou rozvoja odborných schopností a informovanosti cieľových skupín a tiež zvyšovaním kvalifikácie zamestnancov budúcej organizácie cestovného ruchu.

Cieľovými skupinami v rámci projektu sú ako odborní pracovníci a pracovníci organizácie cestovného ruchu, tak aj užívatelia, experti, podnikatelia v cestovnom ruchu, predstavitelia samosprávy, združenia, neziskové organizácie a obyvateľstvo Bratislavského samosprávneho kraja. Zástupcovia uvedených cieľových skupín sú do projektu zapájaní prostredníctvom účasti na seminároch, workshopoch a podujatiach (študijné cesty).

Projekt zároveň vytvoril niekoľko dôležitých marketingových a komunikačných nástrojov – tlačové materiály, mobilnú prezentáciu, webovú stránku, e-marketing.

Vytvorené sieťové štruktúry si poskytujú vzájomnú podporu pri cezhraničnom propagovaní vlastného regiónu a vytvárajú aj spoločné produkty, ako napr. imidžová brožúra, mapa a podujatie. Všetky uvedené komponenty majú spoločného menovateľa - Genuss -

„pôžitok v segmentoch gastronómia, víno a podujatia“. Slovenskí partneri projektu tak majú možnosť nahliadnuť do vnútorného systému práce a procesov rakúskeho partnera a získať skúsenosti tak povediac priamo z „kuchyne“ rakúskeho marketingu destinácie.

b Umožniť a/alebo podporiť cezhraničnú spoluprácu najmä medzi regionálnymi alebo miestnymi orgánmi v prospech regionálnych alebo menšinových jazykov, na územiach ktorých sa používa rovnaký jazyk v identickej alebo blízkej podobe.

815. Výbor expertov ... opätovne žiada slovenské orgány, aby objasnili v nasledujúcej periodickej správe, ako prispieva rámcová dohoda medzi Slovenskou republikou a Rakúskom o cezhraničnej spolupráci medzi územnými celkami a orgánmi nemeckému jazyku v Slovenskej republike. Výbor expertov zdôrazňuje, že opakovaný nedostatok informácií môže viesť k hodnoteniu, že tento záväzok nie je splnený.

Spolupráca v oblasti vzdelávania sa uskutočňuje na základe Dohody medzi vládou SR a vládou SRN o kultúrnej spolupráci, podpísanej v roku 1997 s platnosťou na 5 rokov, s automatickým predĺžením o ďalších 5 rokov. Formy a rozsah spolupráce sú stanovené v Zázname zo zasadnutia zmiešanej slovensko-nemeckej komisie z roku 2001.

V rámci akademických mobility slovenskí uchádzači využívajú ponuku štipendií Nemeckej akademickej výmennej služby DAAD, ktorá podľa počtu udelených štipendií je ich najväčším poskytovateľom na Slovensku. Výučbu nemeckého jazyka na slovenských školách podporuje pôsobenie nemeckých učiteľov a nemeckých vysokoškolských lektorov. Ich počet sa v akademickom roku 2013/2014 ustálil na 27 učiteľov na stredných školách a 5 vysokoškolských lektorov (UK Bratislava, Ekonomická univerzita v Bratislave, UMB Banská Bystrica, UKF Nitra, Prešovská univerzita).

Za účelom podpory výučby slovenského jazyka pôsobia na univerzitách v SRN spolu 3 lektori slovenského jazyka a kultúry (Univerzita Regensburg, Kolínska univerzita v Kolíne n.R., Humboldtova univerzita v Berlíne). Od školského roka 2011/2012 bola do siete škôl SR zaradená Spoločná nemecko-slovenská škola v Bratislave, ktorá poskytuje vzdelávanie od materskej školy až po gymnázium v nemeckom jazyku.

Spolupráca s Rakúskom:

Spolupráca v oblasti vedy a vzdelávania medzi Slovenskom a Rakúskom sa uskutočňuje na základe Dohody medzi vládou SR a vládou Rakúskej republiky o spolupráci v oblasti kultúry, vzdelávania a vedy, podpísanej vo Viedni dňa 13. októbra 1999, a Protokolu zo 4. zasadnutia zmiešanej slovensko-rakúskej komisie o spolupráci v oblasti kultúry, vzdelávania a vedy na roky 2013 - 2018, podpísaného vo Viedni v júni roku 2013.

Jednou z priorit je podpora výučby nemeckého jazyka na Slovensku, v rámci ktorej sú vysielaní 4 rakúski učители na Obchodnú akadémiu Imricha Karvaša v Bratislave a 5 lektori na slovenské vysoké školy (UK Bratislava, Ekonomická univerzita Bratislava, Prešovská univerzita, UKF Nitra, UMB Banská Bystrica).

Akademické mobility medzi Slovenskom a Rakúskom sa uskutočňujú v rámci bilaterálneho programu Akcia Rakúsko – Slovensko, spolupráca vo vede a vzdelávaní. Prostredníctvom uvedeného programu sú každoročne ponúkané štipendiá na:

- a) štúdium nemeckého jazyka a štipendiá na letný kurz slovenského jazyka (SAS)
- b) študijné a výskumné pobyty pre diplomantov, doktorandov a postdoktorandov
- c) finančnú podporu na realizáciu spoločných vedeckých projektov.

Bulharský, chorvátsky a český jazyk

Článok 8 - Vzdelávanie

Odsek 1

V oblasti vzdelávania sa zmluvné strany zaväzujú na územiach, kde sa také jazyky používajú, podľa situácie každého z týchto jazykov a bez ujmy na výučbe oficiálneho(ych) jazyka(ov):

- a i Umožniť predškolskú výchovu v príslušných regionálnych alebo menšinových jazykoch, alebo*
- ii Umožniť, aby prevažná časť predškolskej výchovy bola zabezpečená v príslušných regionálnych alebo menšinových jazykoch, alebo*
- iii Prijat' jedno z vyššie uvedených opatrení podľa bodov i a ii aspoň pre žiakov z rodín, ktoré prejavia záujem, za predpokladu dostatočného počtu žiakov.*
- b iii Zabezpečiť, aby na základnom stupni bolo vyučovanie príslušných regionálnych alebo menšinových jazykov neoddeliteľnou súčasťou študijných osnov.*
- c iii Zabezpečiť, aby na stredných školách bolo vyučovanie príslušných regionálnych alebo menšinových jazykov neoddeliteľnou súčasťou študijných osnov.*
- d iii Zabezpečiť, aby na odborných školách bolo vyučovanie príslušných regionálnych alebo menšinových jazykov neoddeliteľnou súčasťou študijných osnov.*
- e ii Zabezpečiť prostriedky na štúdium týchto jazykov ako odborných predmetov univerzitného a iného vysokoškolského štúdia.*
- f ii Umožniť, aby sa tieto jazyky stali predmetmi vzdelávania dospelých alebo súčasťou priebežného vzdelávania.*
- g Prijat' opatrenia na zabezpečenie vyučovania dejín a kultúry, ktoré ovplyvnili regionálny alebo menšinový jazyk.*
- h Zabezpečiť základné a ďalšie vzdelávanie učiteľov potrebných na realizáciu tých písmen od a) po g), ktoré zmluvná strana prijala.*
- i Vytvoriť jeden alebo viac kontrolných orgánov zodpovedných za kontrolu prijatých opatrení a za pokrok dosiahnutý pri zavádzaní alebo rozvoji výučby regionálnych alebo menšinových jazykov a vypracovanie pravidelných správ o svojich zisteniach, ktoré sa zverejnia.*

844. ... Výbor expertov nabáda slovenské orgány, aby sa viac zapojili do poskytovania predškolského vzdelávania v bulharčine s cieľom zabezpečiť uspokojenie dopytu.

Vid' informácie uvedené v bode 869.

846. Výbor expertov ...vyzýva slovenské orgány, aby podporili poskytovanie predškolského vzdelávania v bulharčine s cieľom zabezpečiť možnosť prístupu pre všetkých, ktorí majú záujem, a sprístupniť aspoň významnú časť predškolského vzdelávania v chorváčtine a poľštine.

Materské školy nie sú obmedzené, aby významná časť vzdelávania prebiehala v jazyku podľa záujmu zákonných zástupcov.

b iii Zabezpečiť, aby na základnom stupni bolo vyučovanie príslušných regionálnych alebo menšinových jazykov neoddeliteľnou súčasťou študijných osnov.

c iii Zabezpečiť, aby na stredných školách bolo vyučovanie príslušných regionálnych alebo menšinových jazykov neoddeliteľnou súčasťou študijných osnov.

852. *Výbor expertov nemá informácie pokiaľ ide o rozsah, v akom sa môžu chorvátske nárečia používané v okolí Bratislavy zahrnúť (napr. ústne podanie) do výučby spisovnej chorvátčiny. Vyzýva slovenské orgány, aby v spolupráci s osobami hovoriacimi po chorvátsky objasnili túto otázku.*

Ako v bode 846.

853.

Výbor expertov dôrazne vyzýva slovenské orgány, aby v rámci relevantných geografických území v rámci predškolského, základného a stredoškolského vzdelávania vyučovanie bulharčiny, chorvátčiny a poľštiny ako integrálnej súčasti vzdelávacieho programu.

Podpora výučby jazyka národnostných menšín je zabezpečená Rámcovým učebným plánom pre základné školy a stredné školy s vyučovacím jazykom národnostných menšín alebo využitím disponibilných hodín na vyučovanie tohto predmetu. V rámci relevantných geografických území je to umožnené v zmysle platných právnych predpisov a to konkrétne školským vzdelávacím programom.

d iii Zabezpečiť, aby na odborných školách bolo vyučovanie príslušných regionálnych alebo menšinových jazykov neoddeliteľnou súčasťou študijných osnov.

855. *Podľa informácií dostupných pre Výbor expertov neexistujú žiadne technické ani odborné školy, kde sa vyučuje bulharčina, chorvátčina alebo poľština ako integrálna súčasť vzdelávacieho programu.*

V posledných dvoch rokoch prebieha transformácia odborných škôl na duálny systém vzdelávania vrátane zmeny legislatívy a zabezpečenia praktického vzdelávania u zamestnávateľov s dôrazom na zníženie nezamestnaných absolventov a uplatnenia sa na trhu práce.

f ii Umožniť, aby sa tieto jazyky stali predmetmi vzdelávania dospelých alebo súčasťou priebežného vzdelávania.

859. *Výbor expertov ... vyzýva orgány, aby ponúkli bulharčinu, chorvátčinu alebo poľštinu ako predmety vzdelávania dospelých a ďalšieho vzdelávania.*

g Prijat' opatrenia na zabezpečenie vyučovania dejín a kultúry, ktoré ovplyvnili regionálny alebo menšinový jazyk.

861. *Tretia periodická správa neposkytuje informácie o bulharčine. Pokiaľ ide o chorvátčinu a poľštinu, uvádza, že neboli prijaté žiadne opatrenia na zabezpečenie výučby histórie a kultúry reflektujúc tieto jazyky.*

Námietka v prvej vete je zodpovedaná v bode 869.

Vo vzťahu k druhej vete - základným dokumentom na vyučovanie dejepisu v základných školách a stredných školách (najmä gymnáziách) je vzdelávací štandard z dejepisu pre uvedený stupeň školy.

Vo vzdelávacom štandarde v časti charakteristika predmetu dejepis ako pre základné školy, tak aj pre stredné školy je stanovené, že „... dejepis vedie žiakov k vzťahu k vlastnej minulosti cez prizmu prítomnosti ako súčasť rozvíjania, korigovania, kultivovania a zachovávanía ich historického vedomia, v ktorom rezonuje i vzťah k minulosti iných národov a etník. Rovnako tak k pochopeniu a rešpektovaniu kultúrnych a iných odlišností ľudí, rôznych diverzifikovaných skupín a spoločenských...“

Ďalej sú v samotnom VŠ z dejepisu uvedené ako obsahy, tak aj požiadavky na žiaka/študenta týkajúce sa minulosti a kultúry národnostných menšín žijúcich v Slovenskej republike.

Uvedený východiskový bod pre vyučovanie dejepisu sa ďalej môže modifikovať a prispôbiť potrebám a možnostiam rodičov, žiakov a škôl v závislosti od prostredia, v ktorom škola pôsobí. Vo vyučovaní dejepisu je možnosť navýšenia vyučovania o minulosti každej národnostnej menšiny v Slovenskej republike. Je to možné tak, že sa do Školského vzdelávacieho programu navýši počet vyučovacích hodín, alebo sa do vyučovacieho procesu predmetu dejepis zaradia témy týkajúce sa minulosti a kultúry národnostnej menšiny (maďarskej, rómskej, rusínskej, ukrajinskej, bulharskej, poľskej, chorvátskej...).

Od roku 2014 sa pracuje na učebnom metodickom materiáli "Zoznáme sa - národnostné menšiny v SR".

h Zabezpečiť základné a ďalšie vzdelávanie učiteľov potrebných na realizáciu tých písmen od a) po g), ktoré zmluvná strana prijala.

865. Výbor expertov ... vyzýva orgány, aby poskytli základné a ďalšie vzdelávanie učiteľov pre výučbu bulharského, chorvátskeho a poľského jazyka.

Metodicko-pedagogické centrum doposiaľ neviduje záujem o kontinuálne vzdelávanie v týchto jazykoch.

i Vytvoriť jeden alebo viac kontrolných orgánov zodpovedných za kontrolu prijatých opatrení a za pokrok dosiahnutý pri zavádzaní alebo rozvoji výučby regionálnych alebo menšinových jazykov a vypracovanie pravidelných správ o svojich zisteniach, ktoré sa zverejnia.

869. Výbor expertov ... vyzýva slovenské orgány, aby vytvorili alebo poverili dozorný orgán úlohou monitorovať prijaté opatrenia a dosiahnutý pokrok v rozvoji výučby v menšinových jazykoch, resp. menšinových jazykov, a vypracovávať verejné periodické správy o zisteniach.

V Registri škôl a školských zariadení je uvedená Súkromná materská škola Christa Boteva s výchovným jazykom bulharským v Bratislave. Uvedená škola nebola v školskom roku 2012/2013 zaradená do plánu inšpekčnej činnosti. Na území Slovenskej republiky sa nevyskytuje MŠ, ani triedy s vyučovacím jazykom chorvátskym, či českým.

Bulharská národnostná menšina

- Súkromná materská škola Christa Boteva, Záporožská 8, 851 01 Bratislava. Zriaďovateľom školy je Občianske združenie priateľov Bulharskej školy Christa Boteva v Bratislave. Materskú školu navštevuje 50 detí bulharskej, slovenskej a inej národnosti.
- Súkromná bulharská základná škola a Súkromné bulharské gymnázium Christa Boteva, Záporožská 8, 851 01 Bratislava. Zriaďovateľom školy je Ministerstvo školstva a vedy Bulharskej republiky v Sofii. Na Slovensku je zaradená do siete škôl a školských zariadení ako súkromná škola s vyučovacím jazykom bulharským. Školu navštevujú žiaci a študenti bulharskej, slovenskej a inej národnosti. V školskom roku 2013/2014 školu navštevuje 97 žiakov. Vyučovanie je v bulharskom jazyku, ako cudzí jazyk sa vyučuje anglický jazyk. Slovenský jazyk sa vyučuje podľa učebných osnov SR, maturuje sa povinne zo slovenského jazyka a literatúry, bulharského jazyka a literatúry, z iného predmetu podľa výberu povinne a je možné si vybrať aj ďalší maturitný predmet. Maturanti dostávajú maturitné vysvedčenia v slovenskom a v bulharskom jazyku. V novembri roku 2013 škola oslávila 65. výročie svojho vzniku.
- Súkromná bulharská základná škola a Súkromné bulharské gymnázium Christa Boteva. Škola nadviazala kontakt so základnou školou vo Svätom Antone a spoločne zrealizovali dve podujatia. Učebnice a učebné pomôcky sú zabezpečené Ministerstvom školstva Bulharskej republiky a sú v bulharskom jazyku. Pedagógovia nemajú možnosti ďalšieho vzdelávania v rámci kontinuálneho vzdelávania v menšinovom jazyku.
- Katedra slovanských filológií Filozofickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave. Na katedre v tomto roku študuje 11 študentov bulharskej, slovenskej a inej národnosti. Okrem bulharského jazyka si môžu vybrať aj iné slovanské jazyky.
- Prešovská univerzita. Univerzita dlhoročne spolupracuje s Univerzitou Episkopa Konštantína Preslavského v Šumene (Bulharsko).
- Bulharský kultúrny inštitút - ďalšou možnosťou vzdelávania príslušníkov bulharskej národnostnej menšiny sú kurzy bulharského jazyka v inštitúte.

Česká národnostná menšina

Na Slovensku v súčasnosti neexistuje žiadne školské zariadenie s českým vyučovacím jazykom. V zmysle platných zákonov a medzivládnych zmlúv majú študenti stredných a najmä vysokých škôl na Slovensku možnosť študovať po úspešnom zložení prijímacích skúšok na príslušnej strednej a vysokej škole na území Českej republiky. Týka sa to aj občanov SR, hlásiacich sa k českej a moravskej národnostnej menšine, ktorí to podľa možnosti a záujmu využívajú.

Chorvátska národnostná menšina

Výučba spisovného chorvátskeho jazyka na stredoškolskej úrovni je možná na Súkromnom Gymnázium Žitavská 1. v Bratislave a na vysokoškolskej úrovni na Katedre slavistiky na Univerzite Komenského v Bratislave. Pre príslušníkov chorvátskej národnostnej menšiny (ide predovšetkým o deti a mládež) je organizovaná výučba spisovného chorvátskeho jazyka prostredníctvom lektorky z Chorvátska. Výučba je raz za týždeň v každej obci, kde žijú Chorváti a je na dobrovoľnej báze pre záujemcov. Náklady spojené s touto výučbou hradí Ministerstvo školstva Chorvátskej republiky. Okrem toho sa organizujú aj iné dobrovoľné druhy výučby chorvátskeho jazyka pre záujemcov, narodených v Devínskej Novej Vsi (prostredníctvom projektu CROats in SlovaKia and AusTria, realizovaného v rámci programu Európskej únie pre Európsku územnú spoluprácu).

Pedagógovia, vyučujúci chorvátsky jazyk v rámci voľno-časových aktivít v jednotlivých obciach, sa každoročne zúčastňujú na seminároch organizovaných inštitúciou „Hrvatska matica iseljenika“ v Chorvátsku.

Poľský jazyk

Vzdelávanie v poľskom jazyku na Slovensku ako také je celé zabezpečené výlučne neziskovými organizáciami.

Jazykovému vzdelávaniu detí a mládeže sa venuje:

- Poľská sobotno-nedeľná škola v Žiline so sídlom v Cirkevnej základnej škole Romualda Zaymusa v Žiline. Iniciátorom a správcom školy je združenie Polonus. Na škole vyučujú profesionálni učitelia z Poľska z mesta Bielsko-Biala. Odborným garantom je Mgr. Renata Rosovská – kvestorka Vysokej školy verejnej správy v Bielsko-Bialej. Škola je evidovaná v poľskom školskom systéme, žiaci dostávajú poľské vysvedčenia. Vyučovacie hodiny s učiteľmi sú 1-2 krát v mesiaci v sobotu a nedeľu. Vyučovanie je najmä v Žiline, ale organizujú sa aj výjazdy žiakov na vyučovanie v základnej škole v Bielsko-Bialej. Vyučujú sa predmety: poľský jazyk a literatúra, dejepis, občianska náuka a hudobná výchova.

- Krúžok poľského jazyka pri Cirkevnom centre voľného času v Nitre na Hviezdoslavovej ulici. Výučba základov poľského jazyka sa realizuje jedenkrát v týždni po 2 hodiny, ako mimoškolská aktivita. Iniciátorom je Poľský Klub – región Nitra. Krúžok navštevujú deti predškolského veku a žiaci prvého stupňa základnej školy. Väčšina detí je poľského pôvodu, pre ktoré je poľský jazyk materinským jazykom, ale učia sa aj deti zo slovenských rodín, pre ktoré je poľský jazyk cudzím jazykom.

- Školské konzultačné stredisko pri Veľvyslanectve Poľskej republiky v Bratislave bolo zriadené v roku 2003 pre deti pracovníkov veľvyslanectva a poľských firiem delegovaných služobne na Slovensko a pre deti z radov poľskej menšiny na Slovensku. Zriaďovateľom je Ministerstvo školstva Poľskej republiky. Vyučovanie je v sobotu, určené je pre predškolské vzdelávanie a pre prvý stupeň základnej školy.

- Jazykové vzdelávanie dospelých sa realizuje v Interaktívnej akadémii poľského jazyka a literatúry, vyučovanie prebieha cez internet, raz v mesiaci je sústreďenie s učiteľmi v Žiline. Organizátorom a správcom internetovej platformy je združenie Polonus a lektormi sú profesionálni učitelia z Poľska. Technické vybavenie, ktoré sa používa v škole je majetkom občianskeho združenia Polonus. Učebnice a učebné pomôcky sú zabezpečené vďaka pomoci Ministerstva zahraničných vecí Poľskej republiky.

- Na fakulte humanitných vied Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici je zriadená Katedra slovanských jazykov. V rámci študijného programu „Poľský jazyk a kultúra“ je možné získať druhostupňové vysokoškolské vzdelanie.

Článok 9 – Súdnictvo

Odsek 1

Zmluvné strany sa zaväzujú v súdnych obvodoch, v ktorých počet užívateľov regionálnych alebo menšinových jazykov sídliačich na tomto území odôvodňuje prijatie nižšie uvedených opatrení, podľa situácie jednotlivých jazykov a za podmienky, že využitie možností uvedených v tomto odseku nebude sudca považovať za prekážku riadneho výkonu súdnictva:

a *V trestnom konaní:*

ii *Zaručiť obžalovanému právo používať jeho regionálny alebo menšinový jazyk, a/alebo*

iii Zabezpečiť, aby sa žiadosti a dôkazy, písomné alebo ústne, nepokladali za neprijateľné len z dôvodu, že boli predložené v regionálnom alebo menšinovom jazyku, v prípade potreby využitím tlmočníkov a prostredníctvom prekladov, ktoré by pre dotknutú osobu neznamenal žiadne ďalšie výdavky.

872. ... Výbor expertov ... vyzýva orgány, aby prijali opatrenia na zabezpečenie dostupnosti dostatočného počtu školených tlmočníkov.

Vid' odpoveď k otázke č. 90

873. Výbor expertov ... dôrazne vyzýva slovenské orgány, aby garantovali právo obžalovaného používať bulharčinu, poľštinu a chorvátčinu v trestnom konaní bez ohľadu na to, či ovláda slovenčinu, a zabezpečiť, aby obžalovaný bol o tomto práve osobitne informovaný na začiatku trestného stíhania.... Výbor expertov dôrazne vyzýva slovenské orgány, aby legislatívne zabezpečili, že žiadosti a dôkazy budú môcť byť poskytnuté v bulharčine, poľštine a chorvátčine a že použitie tlmočníkov a prekladateľov, ak je to potrebné, nebude viesť k žiadnym výdavkom navyše pre dotknutú osobu, dokonca ani ak táto ovláda slovenčinu.

Vid' odpoveď k otázke č. 91

Výbor expertov vyzýva orgány k tomu, aby prijali proaktívne opatrenia zjednodušujúce implementáciu týchto záväzkov a žiada ich, aby v nasledujúcej periodickej správe poskytli v tomto smere podrobné informácie.

b V občianskom konaní:

ii Umožniť, kedykoľvek strana vystupuje pred súdom, aby mohla použiť svoj regionálny alebo menšinový jazyk, a to bez vzniku dodatočných nákladov pre túto strany, a/alebo

iii Umožniť predloženie dokumentov a dôkazov v regionálnych alebo menšinových jazykoch, v prípade potreby využitím tlmočníkov alebo prostredníctvom prekladov.

c V konaní pred súdmi v správnych veciach:

ii Umožniť, kedykoľvek je strana povinná vystúpiť osobne pred súdom, aby mohla použiť svoj regionálny alebo menšinový jazyk, a to bez vzniku dodatočných nákladov pre túto stranu, a/alebo

iii Umožniť predloženie dokladov a dôkazov v regionálnych alebo menšinových jazykoch, v prípade potreby využitím tlmočníkov alebo prostredníctvom prekladov.

877. ... Výbor expertov ... vyzýva orgány, aby prijali opatrenia na zabezpečenie dostatočného množstva školených tlmočníkov.

Vid' odpoveď k otázke č. 95, resp. 90

878. Výbor expertov ... vyzýva orgány, aby prijali proaktívne opatrenia zjednodušujúce implementáciu týchto záväzkov a žiada ich, aby v nasledujúcej periodickej správe poskytli v tomto smere podrobné informácie.

Vid' odpoveď k otázke č. 96.

Článok 10 – Správne orgány a verejné služby

Odsek 1

V správnych celkoch štátu, kde počet užívateľov regionálnych alebo menšinových jazykov sídliačich na tomto území odôvodňuje prijatie nižšie uvedených opatrení, a podľa situácie každého z jazykov sa zmluvné strany zaväzujú, ak je to možné:

a iii Zabezpečiť, aby užívatelia regionálnych alebo menšinových jazykov mohli predložiť ústne alebo písomné žiadosti, ako aj dostať odpoveď v týchto jazykoch.

886. Zástupcovia osôb hovoriacich po chorvátsky informovali Výbor expertov, že nové ustanovenia týkajúce sa 15%-ného prahu sa budú vzťahovať len na obce ako také, nie na časti väčších obcí. V takomto prípade by sa to nevzťahovalo na časti Bratislavy, kde žije významný počet osôb hovoriacich po chorvátsky. Výbor expertov vyzýva orgány, aby poskytli objasnenie v tomto smere.

Podľa § 2 ods. 3 zákona č. 184/1999 Z. z. sa zákon vzťahuje aj na mestské časti hlavného mesta Slovenskej republiky Bratislavy a Košíc, ktoré majú v tomto zmysle postavenie obce. Zákon ďalej uvádza, že v obciach, v ktorých občania Slovenskej republiky, ktorí sú osobami patriacimi k národnostnej menšine a majú trvalý pobyt v danej obci, tvoria podľa dvoch po sebe nasledujúcich sčítaniach obyvateľov v obci najmenej 15 % obyvateľov, majú právo v tejto obci používať v úradnom styku jazyk menšiny.

Mestské časti s výraznejším počtom príslušníkov chorvátskej národnostnej menšiny (napr. Devínska Nová Ves, Jarovce, Čunovo) sú organickou súčasťou mesta Bratislava. Ani jedna z uvedených mestských častí túto zákonnú 15%-nú podmienku nespĺňa.

V citovaných mestských častiach majú zabezpečenú komunikáciu s príslušníkmi chorvátskej menšiny prostredníctvom aspoň jedného zamestnanca ovládajúceho chorvátsky jazyk. Rovnako je to i v obci, ktorá nie je súčasťou Bratislavy (Chorvátsky Grob).

888.

Výbor expertov vyzýva slovenské orgány, aby prijali potrebné opatrenia umožňujúce osobám hovoriacim po bulharsky, chorvátsky a poľsky podávať ústne a písomné žiadosti a prijímať odpovede v týchto jazykoch všade tam, kde je dostatočný počet osôb hovoriacich týmito jazykmi v zmysle tohto záväzku, bez ohľadu na 20%-ný prah, ktorý ešte vždy predpisuje slovenská legislatíva.

Vid' odpoveď k otázke č. 112.

Príslušníci bulharskej a poľskej národnostnej menšiny doposiaľ nevyužili možnosť komunikovať so slovenskými úradmi v jazyku menšín, nakoľko pre príbuznosť ich jazykov so slovenským jazykom všetci ovládajú slovenský jazyk. Početne najväčšou je chorvátska menšina, pričom slovenské úrady sú v obciach s chorvátskou menšinou pripravené zabezpečiť komunikáciu s príslušníkmi tejto menšiny v chorvátskom jazyku prostredníctvom svojich, resp., svojho minimálne jedného zamestnanca. Slovenské úrady nezaznamenali doposiaľ požiadavku komunikovať s nimi v jazyku uvedených menšín.

Odsek 2

Čo sa týka miestnych a regionálnych orgánov, na území, kde sídli taký počet užívateľov regionálnych alebo menšinových jazykov, ktorý odôvodňuje prijatie nižšie uvedených opatrení, zmluvné strany sa zaväzujú umožniť a/alebo podporiť:

b Možnosť, aby užívatelia regionálnych alebo menšinových jazykov mohli predložiť ústne alebo písomné žiadosti v týchto jazykoch.

c Uverejnenie úradných dokumentov regionálnych orgánov takisto v príslušných regionálnych alebo v menšinových jazykoch.

d Uverejnenie úradných dokumentov miestnych orgánov takisto v regionálnych alebo menšinových jazykoch.

f Používanie regionálnych alebo menšinových jazykov na rokovaníach miestnych orgánov, nevyklučujúc však tým použitie oficiálneho(ych) jazyka(ov).

g Používanie alebo prevzatie tradičných a správnych miestnych názvov v regionálnych alebo menšinových jazykoch, a ak je to potrebné, spoločne s pomenovaním v oficiálnom(ych) jazyku(och).

Vid' informácie uvedené k otázkam č. 120, 125, 140.

Odsek 3

S ohľadom na verejné služby poskytované správnymi orgánmi alebo inými osobami konajúcimi v ich mene sa zmluvné strany zaväzujú na územiach, kde sa používajú regionálne alebo menšinové jazyky, v súlade s postavením každého jazyka a ak je to možné:

c Umožniť užívateľom regionálnych alebo menšinových jazykov predložiť žiadosť v týchto jazykoch.

Vid' informáciu uvedenú k otázke č. 144.

Odsek 4

Zmluvné strany sa zaväzujú na účel zabezpečenia ustanovení odsekov 1, 2 a 3, ktoré prijali, prijať jedno alebo viac nasledujúcich opatrení:

a Poskytovať požadovaný preklad alebo tlmočenie, ak sa požadujú.

c Ak je to možné, vyhovieť žiadostiam zamestnancov verejných služieb ovládajúcich regionálny alebo menšinový jazyk byť vymenovaní na území, kde sa tento jazyk používa.

893.

Výbor expertov dôrazne vyzýva slovenské orgány, aby zhodnotili, kde v Slovenskej republike žije dostatočný počet osôb hovoriacich po bulharsky, chorvátsky a poľsky na účely týchto záväzkov a aby prijali flexibilné opatrenia týkajúce sa implementácie záväzkov, ku ktorým sa Slovenská republika v článku 10 odsekoch 2 až 4 charty zaviazala.

V prípade požiadaviek týchto národnostných menšín na komunikáciu so slovenskými úradmi v jazyku menšín na území, v ktorom žijú, budú slovenské úrady tieto požiadavky riešiť a zaoberať sa s nimi v zmysle svojich záväzkov.

Článok 11 - Médiá

Odsek 1

Zmluvné strany sa zaväzujú pre užívateľov regionálnych alebo menšinových jazykov na územiach, kde sa tieto jazyky používajú, a podľa situácie každého z jazykov v rozsahu, v akom sú verejné orgány priamo alebo nepriamo kompetentné, majú právomoci alebo zohrávajú v tejto oblasti nejakú úlohu, rešpektujúc pritom zásady nezávislosti a samostatnosti médií:

a Ak rozhlas a televízia plnia úlohu verejnoprávnych médií:

iii Prijat' vhodné opatrenia, aby prevádzkovatelia ponúkali programy v regionálnych alebo menšinových jazykoch.

899.

Výbor expertov dôrazne vyzýva slovenské orgány, aby:

- zabezpečili primerané ustanovenia, aby vysielatelia ponúkali rozhlasové programy v bulharčine a zvýšili periodicitu časových blokov vyhradených pre bulharčinu vo verejnoprávnej televízii;*
- zabezpečili primerané ustanovenia, aby verejní vysielatelia ponúkali rozhlasové programy v chorvátčine a zvýšili periodicitu časových blokov vyhradených pre chorvátčinu vo verejnoprávnej televízii;*
- zvýšili periodicitu časových blokov vyhradených pre poľštinu vo verejnoprávnom rozhlase a televízii.*

b ii Podporovať a/alebo uľahčiť pravidelné vysielanie rozhlasových programov v regionálnych alebo menšinových jazykoch.

Z menšinových jazykov uvedených v tejto časti má dlhodobo najširší priestor vo verejnoprávnom vysielaní poľský jazyk s ohľadom na počet osôb, ktoré používajú poľský jazyk na území SR. Časový rozsah televízneho vysielania v poľskom jazyku bol v roku 2012 3 hodiny a v porovnaní s rokom 2011 ostal nezmenený. V tomto časovom období ostalo na rovnakej úrovni aj televízne vysielanie v bulharskom jazyku v počte 2 hodiny. Pozitívna zmena je v roku 2012 zaznamenaná pri televíznom vysielaní v chorvátskom jazyku. V roku 2011 síce nebolo vysielanie v tomto jazyku zaradené do programovej štruktúry Slovenskej televízie, napriek tomu sú za rok 2012 evidované 2 hodiny verejnoprávneho televízneho vysielania v chorvátskom jazyku.

Rozhlasové vysielanie verejnoprávneho vysielateľa ponúka širší priestor na zaradenie menšinových jazykov do programovej štruktúry. Táto skutočnosť je umožnená predovšetkým prostredníctvom Rádia Patria. Rozhlasové vysielanie v poľskom jazyku dosahovalo v roku 2012 rovnaký časový rozsah ako v roku 2011 a to 17 hodín. O rozhlasovom vysielaní v poľskom jazyku a chorvátskom jazyku nevedie RTVS a ani Rada štatistiku, tak nie je možné posúdiť aký priestor je im poskytnutý. Aj v tomto prípade platí, že v prípade záujmu vysielateľ v týchto jazykoch neplatia nijaké obmedzenia pre vysielateľov.

RTVS na rok 2015 zaradila do programovej štruktúry pre rozhlasové vysielanie aj tie jazyky, ktoré doteraz v rozhlasovom vysielaní neboli zaradené - chorvátsky, bulharský a srbský jazyk.⁹

903. Výbor expertov vyzýva slovenské orgány, aby v nasledujúcej periodickej správe poskytli informácie o prijatých opatreniach na podporu a/alebo zjednodušenie pravidelného vysielania programov v bulharčine, chorvátčine a poľštine v súkromných rozhlasových staniciach, akými sú finančné výhody alebo licenčné podmienky.

Vid' informácie uvedené k bodu 161.

c ii Podporovať a/alebo uľahčiť pravidelné vysielanie televíznych programov v regionálnych alebo menšinových jazykoch.

907. ... Výbor expertov ... vyzýva slovenské orgány, aby v nasledujúcej periodickej správe poskytli informácie o prijatých opatreniach na podporu a/alebo zjednodušenie pravidelného vysielania programov v bulharčine, chorvátčine a poľštine na súkromných televíznych kanáloch, akými sú finančné výhody alebo licenčné podmienky.

Vid' informácie uvedené k bodu č. 161.

d Podporovať a/alebo uľahčiť výrobu a šírenie zvukových a audiovizuálnych diel v regionálnych alebo menšinových jazykoch.

911. ... Výboru expertov nie je zrejmé, či podpora audiovizuálnych diel týkajúca sa národnostných menšín a znevýhodnených skupín bude vždy prioritou Programu 1 (Audiovizuálny fond), teda či bude zabezpečené pravidelné financovanie, ani či podporené audiovizuálne diela sú vyrábané v regionálnych alebo menšinových jazykoch. Privítal by konkrétne informácie v tomto smere.

Vid' informácie uvedené k bodu č. 169.

912. ... Výbor expertov by privítal viac informácií v nasledujúcej periodickej správe o detských programoch vyrobených a distribuovaných v chorvátčine, bulharčine a poľštine.

Vid' informácie uvedené k bodu č. 170.

913. Výbor expertov žiada orgány, aby v nasledujúcej periodickej správe poskytli konkrétne príklady audiovizuálnych diel v bulharčine, chorvátčine a poľštine, ktoré sú relevantné pre tento záväzok.

Vid' informácie uvedené k bodu č. 170.

V prípade chorvátskeho jazyka je príkladom takéhoto diela napr.: hraný film Tak fajn z roku 2012. Vo filme sa okrem slovenského jazyka hovorí aj chorvátsky. „Ide o ľahkú

⁹ Zdroj: XIV. zasadnutie Výboru pre národnostné menšiny a etnické skupiny, <http://www.narodnostnemensiny.gov.sk/vybor-pre-narodnostne-mensiny-a-etnicke-skupiny/>

romantickú hudobnú komédiu o trojici priateľov na nepodarenej dovolenke v Chorvátsku, kde zažívajú množstvo dobrodružstiev, komických situácií a kde je vždy niečo alebo niekto navyše.“

e i Podporovať a/alebo uľahčiť založenie a/alebo udržanie aspoň jedného denníka v regionálnych alebo menšinových jazykoch.

770.

917. ... *S ohľadom na počet osôb hovoriacich po chorvátsky, bulharsky a poľsky vyzýva slovenské orgány, aby podporili pravidelné vydávanie aspoň jedného periodika v každom jazyku podľa želaní osôb hovoriacich týmito jazykmi, ktoré by sa mohlo časom rozvinúť na noviny.*

Vid' informácie uvedené k bodu 175.

Z periodickej tlače v poľskom jazyku sú na Slovensku evidované tri tituly. Poľský mesačník Monitor Polojny sa zameriava na spoločenský a kultúrny život občanov poľskej národnosti žijúcich na území Slovenska a taktiež poskytuje informácie o aktuálnom dianí v Poľsku. Turistické informácie obsahuje periodická tlač Kurier Pieňinski, ktorý vychádza s periodicitou dva krát ročne. Wieści prosto z gór / Zvesti priamo z hôr s periodicitou vydávania dva krát ročne má podobné obsahové zameranie a orientuje sa na turistické témy. V chorvátskom jazyku sa od roku 2012 vydáva jeden titul HRVATSKA ROSA, ktorý poskytuje informácie o živote chorvátskej komunity na Slovensku. V kombinácii slovenský jazyk a bulharský jazyk je vydávaný štvrťročník Sanarodnik (Krajan). Po obsahovej stránke sa zameriava na život detí z bulharskej školy a škôlky v Bratislave a na život príslušníkov bulharskej menšiny na Slovensku, ktorá prispieva k upevneniu priateľstva medzi dvoma národmi. Obsahuje tiež reportáže o podujatiach bulharskej menšiny na Slovensku a prináša najdôležitejšie informácie o udalostiach v Bulharskej republike.

f ii Uplatňovať existujúce opatrenia o finančnej podpore tiež na výrobu audiovizuálnych diel v regionálnych alebo menšinových jazykoch.

921. *Výbor expertov ... vyzval orgány, aby aplikovali existujúce opatrenia týkajúce sa finančnej pomoci audiovizuálnym dielam v bulharčine, chorvátčine a poľštine a poskytol konkrétne príklady v nasledovnej periodickej správe.*

Vid' informácie uvedené k bodu č. 169.

Odsek 3

Zmluvné strany sa zaväzujú zabezpečiť, aby záujmy užívateľov regionálnych alebo menšinových jazykov boli zastúpené alebo aspoň zohľadnené v orgánoch, ktoré možno vytvoriť v súlade so zákonom na účel zaručenia slobody a plurality médií.

925. *Výbor expertov ... vyzýva slovenské orgány, aby zabezpečili, že záujmy osôb hovoriacich regionálnymi alebo menšinovými jazykmi budú zastúpené alebo zohľadnené v rámci orgánov zodpovedných za garantovanie slobody a plurality médií.*

Vid' informácie uvedené k bodu č. 182.

Článok 12 – Kultúrna činnosť a kultúrne zariadenia

Odsek 2

V oblastiach, kde sa tradične nepoužívajú regionálne alebo menšinové jazyky, zmluvné strany sa zaväzujú, ak na to oprávňuje počet užívateľov regionálneho alebo menšinového jazyka, umožniť, podporiť a/alebo zabezpečiť vhodné kultúrne aktivity alebo zariadenia podľa predchádzajúceho odseku.

936. Výbor expertov by privítal konkrétne príklady takýchto kultúrnych aktivít a zariadení týkajúcich sa bulharčiny, chorvátčiny a poľštiny.

Dokumentačným, vedeckovýskumným a metodickým múzejným pracoviskom, zameraným na dejiny a kultúru obyvateľov chorvátskej národnosti od ich príchodu na Slovensko po súčasnosť, je Slovenské národné múzeum - Múzeum kultúry Chorvátov na Slovensku (MKCHS). Jeho poslaním je cieľavedome získavať, uchovávať, odborne spracovávať a sprístupňovať múzejné zbierky a fondy, dokladujúce korene, dejiny a kultúru Chorvátov žijúcich na Slovensku alebo v iných krajinách (predovšetkým tzv. gradišćanských Chorvátov).

Aktivity za rok 2012:

Výstavy:

- Zima v tvorbe naivných maliarov (zo zbierky Ivana Melicherčička) – 15. 12. 2011 - 28. 3. 2012;
- Aha deti, čo to letí - 30. 3. - 23. 5. 2012 s početnými sprievodnými aktivitami pre školy;
- Ohýbaj ma mamko (Martin, Bratislava, Levoča);
- Franz Liszt a jeho bratislavskí priatelia - 21. 10. 2011 - 30. 10. 2012 (Výstavný pavilón Podhradie, Bratislava);
- Noc múzeí a galérií - 19. 5. 2012;
- Etnograf Antonín Václavík - Záhorské múzeum Skalica - 18. 5. - 18. 6. 2012, Bratislava, 2. 9. - 7. 11. 2012;
- Fotofórum 2012 - 8. 11. 2012 - 31. 1. 2013;
- Vinšujem Vám, vinšujem - 13. 12. 2012 - 31. 12. 2012 - tradičná vianočná výstava.

Prednášky:

- Josip Moser, Život a práca Rudžera Boškoviča - 29. 5. 2012 - v SNM-MKCHS
- Ľubica Chorváthová, Život a práca etnografa Antonína Václavíka - 30. 10. 2012 - v českom spolku v Bratislave;
- Josip Moser, Život a práca Nikolu Teslu - 11. 12. 2012.

Koncerty:

- Dva koncerty z hudby Franza Lista - 14. - 15. 5. 2012 - v rámci výstavy Franz Liszt - Podhradie;
- Tri Letné komorné koncerty - júl - august 2012.

Celkový objem finančných prostriedkov pridelených v rámci SNM na kultúru národnostných menšín z rozpočtovej kapitoly Kultúra v roku 2012: Rozpočet na rok 2012 stanovený rozpočtovým opatrením zo 16. 2. 2012 na sumu 60 468 € bol upravený rozpočtovým opatrením z 24. 10. 2012 na 46 968 €. Celkový objem finančných prostriedkov pridelených na kultúru národnostných menšín z iných zdrojov (EÚ a pod.): nepridelené.

Aktivity v roku 2013:

V roku 2013 sa múzeum zameralo najmä na revíziu zbierkového fondu a kompletizovanie múzejnej dokumentácie. Výstavy v roku 2013 boli zväčša zapožičané a mali regionálny charakter – prírodovedné a fotografické. Múzeum spolupracovalo spolu na 6 výstavách: Dejiny a kultúra Chorvátov na Slovensku stála expozícia MKCHS; Špirhač, gacek. Trúlelek – február – marec; Rieka Morava – apríl – máj; Slovenská krajina - máj; Z tvorby detí základných umeleckých škôl - máj; Mirna Šišul - Zvieratá a hudba – jún; Fotografie z celého sveta fotografa a cestovateľa Erika Madera – august – september; Cyril a Metod na známkach – október; FotoFórum 2013 – november; Chorvátske vianočné dedičstvo – Hrvatski Božić – december. V septembri 2013 bola nadviazaná spolupráca s Etnografickým múzeom a Historickým múzeom v Záhrebe.

Aktivity na rok 2014: akvizície, prednášky, nadviazanie spolupráce s dokumentačným centrom gradišćanských Chorvátov vo Viedni, výskumná činnosť pri príprave vlastných výstav, zriadenie odbornej knižnice.

Tematické výstavy na rok 2014: Domovina – jún – textilná tvorba detí ZŠ s motívmi chorvátskych krojov z oblasti Istrie a Záhrebu – v spolupráci; Hrvatska glazba i identitet – august – október – zapožičaná výstava z Etnografického múzea v Záhrebe; Hrvatski Božić – výstava tematicky zameraná na slávenie Vianoc v rodinách slovenských Chorvátov; otvorenie vlastnej výstavy SNM-MKCHS – Etnograf Antonín Václavík – (Hodonín – jún – august, SNM-Múzeum SNR – september). Celkové finančné prostriedky pridelené SNM-MKCHS zo štátneho rozpočtu činia výšku 63 468 €.

Chorvátsky jazyk bol zastúpený v 7 predstaveniach dvoch filmov s majoritným alebo minoritným zastúpením chorvátskeho jazyka a slovenskými titulkami (Kňazove deti. réžia: Vinko Brešan, 2013; Zamatoví teroristi, réžia: Pavol Pekarčík, Ivan Ostrochovský, Peter Kerekes, r. 2013).

Vo vzťahu k bulharskému jazyku zorganizoval Slovenský filmový ústav v roku 2014 dve špeciálne projekcie bulharských titulov v bulharčine so slovenskými titulkami: Kozí roh (réžia: Metodí Andonov, 1971) a Ty, ktorý si na nebesiach (réžia: Dočo Bodžakov, 1989).

Kino Lumière uviedlo aj viac ako 70 predstavení filmov, ktorú sú v originálnom poľskom jazyku (so slovenskými titulkami).

Článok 13 – Ekonomický a sociálny život

Odsek 1

Vo vzťahu k ekonomickým a sociálnym aktivitám sa zmluvné strany na celom svojom území zaväzujú:

a Vylúčiť zo svojho právneho poriadku všetky ustanovenia, ktoré bezdôvodne zakazujú alebo obmedzujú používanie regionálnych alebo menšinových jazykov v dokumentoch týkajúcich sa ekonomického alebo sociálneho života, najmä v pracovných zmluvných a v technických dokumentoch, ako sú návody na používanie výrobkov alebo zariadení.

945. Výbor expertov si všíma, že aktuálna legislatíva ešte vždy prísne obmedzuje používanie menšinových jazykov v dokumentoch týkajúcich sa hospodárskeho a spoločenského života. ...

b Zakázať uvádzanie klauzúl vylučujúcich alebo obmedzujúcich používanie regionálnych alebo menšinových jazykov v interných predpisoch podnikov a v osobných spisoch aspoň medzi užívateľmi rovnakého jazyka.

947. ...Takéto zákazy, vyplývajúce zo záväzku, nie sú v slovenskej legislatíve vyslovene uvedené.

Vid' spoločné informácie k bodom 195 a 197.

Odsek 2

Vo vzťahu k ekonomickým a sociálnym aktivitám sa zmluvné strany zaväzujú, ak sú verejné orgány na to kompetentné, na územiach, kde sa používajú regionálne alebo menšinové jazyky, a ak je to možné:

c Zabezpečiť, aby zariadenia sociálnej starostlivosti, ako nemocnice, domovy dôchodcov a útulky poskytovali možnosť prijatia a opatrovania vo vlastnom jazyku tým osobám, ktoré používajú regionálny alebo menšinový jazyk, ak tieto potrebujú opateru zo zdravotných dôvodov, z dôvodu vysokého veku alebo z iných dôvodov.

769. Výbor expertov upozorňuje, že tento záväzok si vyžaduje, aby orgány zabezpečili, že zariadenia sociálnej starostlivosti ponúknu možnosť prijať a starať sa o osoby hovoriace regionálnym alebo menšinovým jazykom v ich jazyku.

Vid' spoločnú informáciu k bodu 203.